

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A Tiszamellékről.

Budapest, december 14.

(s.) Magyar ember könyvében lapozgatók; színmagyar léleknek erős, tiszta hangja csendül meg a lelkemben. Olyan ember beszél hozzám, aki megértette szentesi Fekete Nagy Balázsnak, szegvári Szőke Jánosnak, Békési Imrénének keserű beszédjét; akinek lelke rokonérzést, elméjében gondolatot fakasztott az Alföld népének sötét nyomorúsága. Hogy azt a beszédet megértte, ezt a nyomorúságot átérzte, ahhoz nem volt elég értelmes és érző embernek lennie; magyar lélek kellett hozzá, hogy úgy értesse meg és úgy értesse meg, amint van. Magyar embernek lennie sem volt elég: olyan magyar ember kellett hozzá, akinek a lelke fogékony a szegény paraszt ügyének-bajának befogadására; olyan magyar embernek, akinek a szeme elég mélyen lát és elég messzire, hogy magyar lélekkel megérezvén a speciális magyar betegségnek magyar mivoltát, észrevegve benne azt is, ami egyetemes, és bölcsen kiválogassa minden tanulságát, hogy maga is tanulván, tanítson másokat.

Vadnay Andor az az egészséges lelkű, erős elméjű, talpig magyar ember, aki öt esztendői keserű szenvedés árán adott nekünk egy gyönyörűsége szép könyvet,*) amelynek az olvasása gyönyörűség is, szenvedés is. A csongrádi főispán öt esztendő óta él az Alföld népe között és öt esztendőn át mélyen belelátott ennek az érdekes népnek a gazdag lelkébe; egészen megismerte és, ami ebből önként következett, egészen megszerette a Tiszamentén élő fajmagyar népet. Nem könnyű dolog ez a megismerés, de Vadnaynak elég

*) Vadnay Andor: A Tiszamellékről. Tanulmány az agrárszocializmusról.

volt hozzá öt esztendő, mert a lelke elég magyar hozzá és elég mélyen érző; megfigyelő képessége elég éles, e mellett érzése elég intenzív arra, hogy a maga teljességében odaállítsa mások elé is azt, amit meglátott, megtanult, megérezett. Művészetnek is merném mondani azt a kifejező erőt, amellyel Vadnay Andor a csongrádmegyei magyar ember képét megrajzolja, ha ő maga nem tiltakoznék ellene. Nem pályázik ő irodalmi pálmára, sőt dacos szerénységgel tiltakozik ellene; de éppen az a keresetlenség, a csináltság teljesség hiánya, amely a céhbéli írók finoman csiszolt munkájától megkülönbözteti a Vadnay Andor írását, éppen ez az, ami leginkább megragad. Minden cikornyától, minden feszes formától szabadon szólal meg benne a magyar föld őseréje. Az alföldi mezősegek párázatát érezzük felszállani ennek a szecessziós formájú kis könyvnek a lapjairól; néhol a cicero betű szinte eltűnik a szemünk elől és mintha valamely szegvári parasztbölcs akombákomjából olvasnók ezt a hamisítatlanul magyar, tiszta, szinarany parasztbölcseséget. Annnyira egyesülni, annyira teljesen egygyé válni a tárgyával céhbéli író alig tud, mint Vadnay Andor, aki az alföldi kis gazdának eszejárását, a földmunkás keservét, a zsellér nyomorúságát mind felfogta, mind átérzte egészen, aztán a maga művelt, európai lelkén, amely nem veszített semmit a magyarságából, átszűrte és azt, amit így kiválasztott belőle, ismét a maga valóságában állítja eléjünk. Ebből a processusból támadt ez a kis könyv, amely, úgy érezzük, hasonlíthatatlanul több szolgálatot fog tenni az agrárszocializmus orvoslásának, mint egy egész rakás tudományos, vagy tudákos értekezés. A maga megvesztegető szépségével kényszeríti azt, akinek kezébe kerül, hogy elolvassa; és azt, aki elolvasta, az okosságá-

val, a józan, egyenes eszejárásával meg is győzi. Meggyőzi arról, hogy az Alföld nagy szociális problémája nemzeti probléma, ezt a problémát megfejteni: nemzeti kötelesség. Meg vagyunk róla győződve, hogy Vadnay Andor könyvének minden olvasójából egyszeribe buzgó hive lesz annak a nagy, nemzeti akciónak, amelynek a célja az Alföld magyar népének megmentése. Ezért szeretnők, ha elolvassák minden magyar ember és átmenne a közérzésbe, áthatná a nemzettest minden porcikáját az a gondolat, amelyet Vadnay Andor az apostolok lángoló fanatizmusával hirdet könyvének minden lapján: hogy az alföldi mezői munkás és kisgazda pusztulásának megakasztása a legsürgősebb nemzeti kötelesség.

Ennek a kötelességnek a teljesítése fölött azután hadd vitatkozzunk. Hadd ütközzenek, hadd surlódjának a vélemények; a kérdés le ne kerüljön a napirendről egy pillanatra se, egészen addig, míg meg nem szűnik. Ami még megvitásra szorul, azt sürgősen tisztázzuk, ami pedig már ma is tiszta és világos, azt már ma, de legkésőbb holnap váltsuk valóságá. A kérdés, fájdalom, olyan nagy, hogy ugyanis van elég idő a többi fölött való vitatkozásra. Csak elkezdni kell azonnal. Ezt mondja Vadnay. És itt mindjárt eltér az ő véleményétől a miénk is. Azt mondja ő, hogy mindaz, ami eddig történt, semmi. Sőt az is semmi, amit akarunk. Csak az ő nagy terve valami: az Alföldnek hatalmas, gazdag csatornarendszerrel való behálózása, hogy az öntöző-csatornák segítségével át lehessen térni a kerti gazdálkodásra, amely mellett nem kilenc, hanem három holdon élhet meg egy család.

Való igaz, hogy ez a mód az, amely leg-többet ígér minden egyéb orvosszernél. Az is igaz, hogy ez a legnehezebb, mert legtöbb

TÁRCA.

Troilus és Cressida.

(Première a Nemzeti Színházban.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Ábrányi Emil.

Shakespeare Vilmos örök dicsősége a brit nációnak. Politikája időkint lehet bármilyen ocsmári, olyan tettekkel, mint a transváli köztársaság ellen folytatott aljas háború, bepiszkolhatja nevét a szabadság és a népjog minden igaz barátjának a szemében: Shakespeare dicsősége, mint egy óriás fény-köntös, ráborul az egész nációna. Az a tény, hogy Shakespeare angol volt, képes rehabilitálni az egész nemzetet.

Angol volt Shakespeare, tiszta vérű angol (csak a szelleme volt esodálatosan univerzális), de nem angolok irták róla legtöbb kommentárt, hanem németek; német költők, német tudósok. Shakespeare-t másfélszázados halottaiból a Hamburgi Dramaturgia támasztotta föl. A föltámadás körülményeit Lessing futta ideiglenes sirja fölött, ahová a restaurált angol királyság rossz izlése, az angol és francia ál-klasszicizmus taszította. Garrick, a nagy angol színész, csak akkor vitte a színpadra diadalmasan Shakespeare alakjait, amikor Lessing, a nagy német kritikus, már ledöntötte Racine-t, Corneille-t, Voltaire-t, Crebillon-t a trónról és Shakespeare-t kiáltotta ki a drámaírók királyává.

Lessing propagandája termékenyítette meg Schiller és Göthét. Drámaikban Shakespeare szelleme ragyogott és esztetikai értekezéseikben Shakespeare tragédiáit remekül magyarázták. Hamletről maig sem adott senki szebb és világosabb fejtegetést, mint Göthe a Wilhelm Meister első részében. Wieland és Eschenburg, majd Schlegel Agost-Vilmos lépett az apostolok sorába, aki egy

magá tizenhét Shakespeare darabot fordított le. Azután jöttek seregestül a kommentátorok: Gerwinus, Ulrich, Röttscher, Kreyszig, Vischer, Genèe, Hobler, von Friesen és az epés, gunyos, vakmerő Rühmelin, aki világraszóló szenzációt keltett azzal, hogy Shakespeare tragédiáiban a hibákat kereste azokkal szemben, akik dogmát, religiót csináltak Shakespeare tökéletes nagyságából.

Teremtő Isten, mennyi könyv, mennyi kutatás, mennyi magyarázat! A Budapesti Napló egész redakciójában sem tudnám valamennyit elhelyezni. Beszéljék-e Dingelstedt „Bearbeitung“-járól, a Weimarban alakult Shakespeare-Gesellschaft és György, meiningeni herceg működéséről? Főlsoroljam-e, hány kötetre terjedt Shakespeare-kommentárral ajándékozta meg a világot a már megnevezett tudós írónak és professzoroknak kívül: Delius, Elze, Albert Cohn, Thümmel, Schöll, Bodenstedt, Viehof, Tschiswitz, Wagner, Sigismund, Heyse, Silberschlag és Oechelhäuser?

Nem. Eszem ágában sincs. Mindezt csak azért bocsátottam előre, hogy a németek tekintélyét, kompetenciáját Shakespeare kommentálása körül megállapítsam és ennek a révén egy német idézettel kezdjek hozzá a Nemzeti Színházban ma előadott Troilus és Cressida kritikájához.

Arra a kérdésre, vajjon érdemes-e színe hozni a Troilus és Cressidát a mai viszonyok közt, egy elsőrangú német esztetikai így válaszol: Die Geschmacksrichtung und geläuterte Anschauung unsrer Zeit lässt es undenkbar erscheinen, dieses Stück, welches uns viele allbekanntes Helden-gestalten Homers, wenn auch unbeabsichtigt, in parodistischer Beleuchtung vorführt, selbst durch völlige Umarbeitung für die Aufführung genießbar zu machen, so schön stellen auch darin enthalten sind und so viel feine Menschenkenntnis Shakespeare gerade hierin bewahrt.

Magyar szóval és rövidebben: A legtöbbet-kevesebb átálógás sem teheti élvezhetővé a színpadon ezt a

darabot, bármennyi szép részlete van is, bármennyi finom emberismeretet mutat Shakespeare éppen itt, ebben a darabjában.

Aláírom ezt a véleményt. Így vélekedtem a Troilus és Cressida színrehozataláról már akkor is, amikor először olvastam Shakespearenek ezt a különös darabját és még nem olvastam róla semmiféle német magyarázatot. Nem kell hozzá német kommentár, hogy minden ép érzékű, józan ítélletű ember belássa: Felséges részletek vannak itt. Shakespeare talán sehol sem szórta pazarabban a költői képeket, a pszichológiai igazságokat. Talán seholsem volt bölcsőbb, érettebb, elméesebb. (Igaz, hogy több tragárságot sem halmozott össze sehol.) De darabnak nem darab ez a Troilus és Cressida. Hőse nincs. Mert Troilus és Cressida csak epizód-alakok a görög és trójai tábor gyorsan változó jelenetei közt, ahol majd Uliasz, majd Agamemnon, majd Nesztor, majd Ajax, majd Hektor, majd a káromkodó Therzites viszi a szót és foglalja le az érdeklődést, annyira lefoglalja, hogy Troilus és Cressida sorsával szinte nem is törődünk. Szerkezete sincs. Törődékes, pongyola, széthányt jelenetek fényes keveredése osztja meg figyelmünket még olvasás közben is. A csillogó tarkabarkaság, a csatáképek nyugtalan egymásutánja, a fenségesnek és aljasnak a szépséges vegyítése még olvasás közben is halálra fáraszt.

De könyv-dramának még elfogadhatjuk. Olvasva kiemelkednek előttünk a bölcs mondások, az életismerő poéta remekül formulázott igazságai, humorának az utólréhetetlen ereje és gazdagsága Pandarus és Therzites alakjaiban. Olvasás közben con amore elmélkedhetünk: mi vezette Shakespeare-t, mi célja volt a megírásával, mi ez a mű voltaképpen? Tragédiának nem tragédia. Tehát mi? Heroikus komédia, vagy tragikomikus paródia-e? Homér époszáinak a szabad és terveletlen jelenetése az akkori csőcselék mulattatására? Vagy pedig alkalom, ürügy, amit az érett,

munkát, legtöbb költséget, legtöbb időt kíván. Am értjük még ezt a szenvedélyes kifakadását is Vadnaynak, amelyben az apostol fanatizmusára egész türelmével szólal meg:

— Főnkad Budapest fejlődése? Elmarad a harmadik egyetem föllállítása? Nem kerül pénz a véderőre, az iparpártolásra, a kormányzat javítására? Megbomlik az állami háztartás egyensúlya? Akadom fenn minden egyéb fejlődés, bomolják meg a pénzügyi egyensúly: itt a *magyarság megmentéséről van szó!*

Igenis így, csak így kell, csak így szabad beszélnie egy apostolnak. De a gyakorlati élet azt mondja, hogy van még ezenkívül egyéb eszköz is, amelyet nem szabad eldobnunk e legnagyobb, e leghatalmasabb eszköz mellett. Nem igaz, hogy a telepítés semmit sem ér. Csak az *eddig* telepítések nem érnek semmit. Nem igaz, hogy a progresszív adó szociáldemokrata maszlag, hogy semmit sem ér, sőt ártalmas is, mert a kis emberek helyett majd a milliósok vándorolnak ki. Ne félte — nem is hiszem, hogy félti — Vadnay Andor a szegény milliósokat. A progresszív adót nem a szociáldemokraták követelik, hanem az igazság parancsolja. Jó lesz ez is, jó lesz a telepítés is, ha jól csinálják és jönnek bizonyult már eddig is egy és más, amit a kormány megkísérelt a földműves proletariátus sorsának enyhítésére. Hanem, hogy az a grandiózus eszme, amelynek a szentesi nemes apostol az ő ideális lelkének türelmével a kizárólagosságot követeli, mindenekelőtt, sőt, ha lehet, mindenekelőtt valószínű meg, vagy legalább kezdődjék meg: ezt mi is kívánjuk és kívánja majd mindenki, aki ezt a gyönyörű, okos, szép, magyar könyvet elolvassa.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, december 14.

Ma végre megint eszembesebb nap következett. Kezdetben szinte meglepő volt a csend: az indemnity részleteinél senki sem szólalt fel. Molnár apát, akinek lett volna némi oka rekriminációkra, el sem jött. S így, alig nyílt meg az ülés, már le volt tárgyalva az indenmitás.

Aztán végig az ülésen csak a véderő-provizóriumról folyt a vita.

negyven felé járó Shakespeare (mert a darab első kidolgozása 1601-ből való) arra használt föl, hogy megírja benne teljes kiábrándulását az emberkéből; hogy nevétségessé tegye a férfiak hősvégiasságát és a szép asszonyok hűségét; hogy gyönyörködjék Therziteszben, aki fekete májából epésart szór mindenre, ami ideális erény, nemes rajongás és gyönyörködjék Pandarusban, aki hülye, gyáva és korlát, akiben látjuk a hitványosság eltörpült, degenerált embert? Ebből a darabból ki lehetne sütnünk, éppen úgy, mint az *Athéni Timon*-ból, hogy Shakespeare pesszimizista volt és határtalan megvetéssel gondolkozott az emberiségről.

Könyv-dramának, tanulságos elmélkedés szempontjából, még elfogadhatjuk. De a szinpadon ezek a nyugtalan, tarka, erős kapcsolat nélküli egymásra torló, világos cél hiányával terő tablóok egy ideig kábítják, aztán kintpadra feszítik idegeinket. Jelenetek, egymást kergető jelenetek, ha nincs bennük egység, nincs bennük fejlődés eslekvés, nem kapcsolódnak organikus tömörséggel egy vezető alakhoz, aki a középpontban áll: nem jogosultak a szinpadon még akkor sem, ha Shakespeare bélyegét hordják magukon. A dráma törvényeit még Shakespeare, a drámaírás szuverén fejedelme, sem tapodhatja büntetlenül. Hűségese alattvalói vagyunk, de ilyenkor föllázadunk ellene.

Mit ér elgondolnunk a színház zsölyeszékén, hogy a darab *alapszeméje* körülbelül ez: Shakespeare itt arra utal, hogy az, amit az öreg Homér dicsőített, a trójai háború valaképpen egy házasságtörő, kedvesével megszökött asszony körül forog, akinek az immorális eszelekedetét semmiféle ideális szépség sem mentheti; arra utal, hogy Heléna megszöktetése nem volt méltó a görög fejedelmek nagy, bosszuálló hadjárata, mert a görög nép becsületét nem annyira Páris, mint inkább maga Heléna sértette meg; vagyis azt akarja, hogy ilyen motívumokon nyugvó háború ellen egész erkölcsi érzékünk tiltakozzék. A hűségese Troilus és a család, kéjvágyó Cressida szerelmeskedése pedig csak pendánya, modifikált ismétlése a Menelaus és Heléna történetének, hogy

Tóth János kezdte s már ő úgy ütötte meg az alaphangot, hogy inkább csak az a régi nota járta megint: van-e Ausztriában alkotmányosság, vagy nincsen? Ezt feszegette Tóth János, erről beszélt később Ugron Gábor s ehhez fűzte a maga okoskodását Kossuth Ferenc is. De Széll Kálmán miniszterelnök nem először hallotta ezt a felfogást s nem is ma felelt meg rá először. Éppen azért röviden bár, de annál nyomatékosabban hangsúlyozta, hogy Ausztriában megvan az alkotmányosság, bár egyik szerve ideiglenesen most nem működik, de már ezt bojgatni legföllebb az osztrákoknak állhat érdekében, nem nekünk. Odaát van zavar, de mi várhatunk s a türelmünk csak akkor kellene kifogyjunk, ha jogainkból csak valamit is föl kellene adni. Már pedig a jogainkból soha és semmit sem fogunk feladni.

Széll Kálmán ezzel az általános helyeslés közben tett nyilatkozattal a vitának közjogi részét el is döntötte. Ami panaszt pedig a közös hadsereg ellen Tóth János és Ugron Gábor felhozta, arra a beteg honvédelmi miniszter helyett Gromon Dezső honvédelmi államtitkár s végül újra Széll Kálmán miniszterelnök felelt meg s olyan lojálisan, hogy Ugron Gábor a maga határozati javaslatát is visszavonta.

A véderő-provizóriumot pedig ezután a tulajdonom többség elfogadta. Az ujoncjutaléokra vonatkozó javaslat azonban, melyhez Pichler Győző iratkozott fel, holnapra maradt.

A képviselőház ülése december 14-én.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Perczel Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Flósz Sándor, Wlassics Gyula, Darányi Ignác.

A Ház részleteiben is elfogadta az 1901-ik év első három hónapjában viselendő állami kiadásokról szóló törvényjavaslatot.

Következik

az ujonc-jutalék.

Műnchlein Aurél előadja a törvényjavaslat általánoságban elfogadásra ajánlja.

Tóth János: A beteszített törvényjavaslat méltó bizonyítéka a kiegyezés bukásának. Mert Magyarország egyoldalul megajánlja az ujoncokat, holott Ausztriában ez az alkotmánykivüli állapotok miatt nem lehetséges. Ez az eljárás azonban ellenkezik a magyar alkotmány alapelvével, mely szerint Magyarország csak az alkotmányos Ausztriával léphet érintkezésbe. Kérni a kormányt, hogy ez évben megvold-e az alkotmányos megegyezés a két állam között és miféle biztosítéka

a trójai háború erkölestelensége annál erősebben kidomboruljon.

Mit ér nekünk a korrekt világlátásban föltüntetett alapszeméje, ha kifáradunk, elernyedünk a jelenetek zagyva sokféleségétől; ha óraszámra nézzük a színházi szabó és dekorátor mesterkedéseit, és nem kapunk épkezdő-darabot; ha unatkozni kezdünk és nem érdeklődünk többé a szereplők iránt, akárhogy turbékolnak, bömbölnek, szavalnak, esatáznak és trombitálnak.

Shakespeare azt akarta, Shakespeare azt akarta; Shakespeare pompás szatírárt írt az antik hősekre; Shakespeare azzal a szomorú vigasztalással akarta megnyugtani a 16-ik század hős lordjait, hogy bizony a klasszikus idők vitézei sem voltak különbek nálunknál. Shakespeare talán a Falstaffiádk „Seiten-stück”-jét írta meg a *Troilus és Cressida*-ban. Jó, jó! Mindezt tudjuk, mindezt fölött elmélkedtünk elegendő. A dolog fejtja mégis csak az, hogy a *Troilus és Cressida* nem tragédia, nem vígjáték, nem dráma, nem szindarab. Következésképpen a *Troilus és Cressida* színrehozatala, bármennyi fényes kosztümöt, páncélt, sisakot, aranykál látszó pakfonpriszt, vörös haját, áttetsző fátöl-szővetet, karkikás frigiai siphát halmozzaak össze, bármennyire tulszárnyalják kiállítás dolgában az Offenbach *Szép Heléna*-jából ismert rekvizitumokat, bármilyen átdolgozásban adják is élénk: kárba-vesztett fáradság!

És most az átdolgozásról valamit. Ha Shakespeare nagyon tiszteljük, ezt az átdolgozást egyes részeiben vakmerő attentátumnak kell tartanunk. Tudom, hogy ezért nem Beöthy László felel, aki csak azt hozta színre (még pedig káprázatos pompával), amit készen kapott az átdolgozó fordítótól. A felelősség Fábrián István urat terheli, vagy azt a német átdolgozót, akinek a szövegét Fábrián ur egyzsérösen lefordította.

Hogy a felvonásokat össze-vissza forgatták, hogy a harmadik felvonást a darab elejére tették, hogy kihagyták a legszebb dolgokat (például a

van arra nézve, hogy a jövő évben az alkotmányos megegyezés létrejön. Miért bujkál a kormány? Miért nem mondja meg az igazat? Hogy Ausztriában nincs alkotmány, tehát egyoldalul kell a közös hadsereg ujoncát megszavaztatni. A nemzet képviselői tisztán akarnak látni. Ezért kéri a kormányt, hogy tud-e arra garanciát nyújtani, hogy a jövő év folyamán a véderő-törvényekre nézve a békes megegyezés meglesz. A függetlenségi és 48-as párt örömleni szavazná meg a nemzeti véderőnek az ujoncokat, de a közös hadseregnek, különösen a jelen viszonyok között, nem. A törvényjavaslatot nem fogadja el, hanem a következő határozati javaslatot nyújtja be:

Mondja ki a képviselőház, hogy a tárgyalás alatt levő törvényjavaslatot nem fogadja el és mivel az eddig megállapított védelmi rendszerünk, így a hadsereg közönsége, ma már törvényeink értelmében alkotmányosan tovább fenn nem tartható, utasítsa a kormányt védelmi rendszerünknek az ősnál magyar hadsereg alapján leendő átalakítására és ennek megfelelő törvényjavaslat mielőbbi betervezésére.

Széll Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A mai napon tárgyalás alatt álló törvényjavaslatokat a honvédelmi miniszter ur helyett, aki mely fájdalunkra, még mindig gyengélkedik, én voltam szerencsés előterjeszteni és paramenti felelősség szempontjából én vagyok szerencsés azokat képviselni. Ezért, de nemcsak ezért, mert ha jelen lenne is, alkotmányjogi kérdés vetetvén fel, akkor az én tisztem lenne a kérdésben nyilatkozni, tesszem meg azokat az észrevételeket, amelyeket Tóth János képviselő ur előadására ezen szempontból megtennem kell.

Tóth János t. képviselő ur a maga szimpatikus modorában, ami az ő sajátja igen higgadtan... (Egy hang a szélsőbalon: Ej haj! Derültség a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Hát, kérem, talán bántja a t. képviselő urat, hogy az a modor, amelyben Tóth János képviselő ur szól, nekem szimpatikus? (Derültség jobbról.)

Erről én nem tehetek és talán inkább a képviselő ur bántja meg ezt a közbeszólást, mert ha megdondolja mi van abban, nem én ellenem, hanem a t. képviselő ur izlése ellen szól. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Mozgás a szélsőbalon.)

Bátkay László: Ki volt az? Kérem, tessék megnevezni és névszerint adrezzálni! (Mozgás jobbról. Halljuk!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Hát az ő szimpatikus modorában, amely az ő sajátja. A t. képviselő ur higgadtan, nyugodtan, de azért teljes erővel fejtve ki az ő álláspontjából érvelését, teljes logikával levonta aztán azt a konkluziót, amely a t. közbeszóló képviselő urnak is tetszik és adta elő kifogásait a javaslat ellen. Azokat, amiket tisztán katonai szempontból, a póttartalékosok illetőleg stb. előhozott én most mellőzöm. Szorítkozom csupán a kérdés alkotmányjogi részére. (Halljuk! Halljuk!)

A t. képviselő ur tetele az, hogy ennek a törvényjavaslatnak az előterjesztése nem törvényes, nem alkotmányos, mert Ausztriában alkotmányosság nincsen; mivel pedig a mi törvényeink előírják, hogy egyenlő elvek alapján kell alkotmányosan megállapítani a véderőrendszert, akár hosszabb, akár rövidebb időre szabályoztatik az, ez a törvényjavaslat ennek következtében itt törvényesen elő nem terjeszthető.

T. képviselő ur, egy tévedésben méltóztatik le-

görg vezérek nagyszerű tanácskozását az első felvonás 3-ik színében), hogy a böcs Nesztort itt csaknem statisztia szerepre kirottitották a trójai szütyergerekek jelenlétében tanácskozik Heléna kiadásáról, akik tetszésüket, vagy nem-tetszésüket zajos közbeavatkozással nyilvánítják: még hangján. Mondnáják, hogy ez a színrehozatal technikai, a szinpad hatás nevében történt. De hogy azt, amit Shakespeareből kihagytak, Fábrián ur a *magyából pótolja*; hogy az átdolgozó belekontárkodjék Shakespeare jellemzésébe és Ulisses-t úgy vezesse be a darab elején, mint *pathetikusán álkozódó*, hazafias fájdalomban csaknem örvöngő desperádót (Ulisses, aki mindig okos, elms eszesövrő és a válságos pillanatokban ravasz tanácsadó); hogy Diomedes ebben az átdolgozásban *elcsik a Troilus kezétől* és ünnepléyes tridával hal meg: ez botrányos hamisítás. Akkor inkább ezt írta volna ki a szinlapra: „*Troilus és Cressida*. Irta Fábrián István. Szép gondolatokkal imitt-amott tarkította Shakespeare Vilmos.”

Az előadás a nagy dekorálás miatt éjjel felé végződött. Színházunk legjelesebb tagjai játszottak. És mégis: mit élvezett legjobban a közönség? A szép Heléna (Hegyesi Mari) vörös parókáját, Márkus Emilia (Cressida) áttetsző öltözéket és a szebbnél-szebb konzervatorista-kissasszonyokat, akik rózsakoszorú fejfel, trikós láb-szárakkal vettek részt a kórmentekben. Sokszor azt hittük, hogy Shakespearet összetévesztették Offenbachcal, különösen mikor *Andromache* alakjában a könnyű és kecces Hettyey Arankát láttuk megjeleníteni és *Gabányi* ugy játszotta Menelaust, mint egy oporette-figurát, a legnevetésesebb allúrral.

Beregi (Troilus) és Márkus Emilia (Cressida) kerti jelenete heves és szép volt, de igazabb lett volna, ha nem a Rómeo és Julia hangján beszéltek volna egymáshoz. Márkus Emilia színei abban a jelenetben voltak a legkéletosebbek, amikor bucsuzik Troilustól és egy néma tekintettel már

ledzeni. Asztriában az alkotmányosság létezik; azt nem tagadhatja senki.

Az alkotmányosság kérdésében lehet valaki ebben, vagy amabban a nézetben, hogy az osztrák alkotmány éppen az 6. 14. §-ával megjelölt valaki izlésének, kívánságának, azon szigorú feltétlenségnek, amelyet általában egy alkotmány iránt valaki táplál, de hogy az egy alkotmány, amely az osztrák népek részéről és törvényhozási uton annak idején el lett fogadva és nálunk érvényben áll 1867. óta, azt nem tagadhatja senki. (Ugy van! jobbról.)

A 14. §. pedig annak az alkotmánynak kiegészítő része. Bármily nézetben van valaki ezen 14. §-ra nézve, mégis, gondolom a méltányos és az igaz szempont az, hogy nem a mi dolgunk ezen 14. §. felett itélkezni, hanem az osztrák népek dolga. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Az osztrák alkotmány-törvényeknek a kiegészítő részét képezi, törvényhozási uton jött létre, azt törvény színtelhei csak meg, egyéb nem s addig, amíg a törvény meg nem születi, az a 14. §. helyet foghat és alkalmazható. (Ugy van! a jobboldalon.) Már most, ami az alkotmányos állapotot illeti, vajjon az nem alkotmányos állapot, ha ottan a törvények által megvont korlátok között a korona el azon jogával, hogy feloszlítja az országgyűlést és kirja az új választásokat? Ez történt meg. Az osztrák Reichsrath fel lett oszlatva, az új választások ki lettek írva. Az alkotmányos processzus folyamatban van, januárban össze fog jönni az osztrák Reichsrath; tehát az alkotmányos élet folyamatában és annak kontinuitásában semmiféle erőszakos közbelépés nem történt. Igaz, az alkotmányos élet nem normális Ausztriában, de ez egészen más, nem függél normálisan, mert valahányszor összejön a Reichsrath, munkaképtelennek bizonyul, nem képes feladatainak teljesítésére. Így áll a kérdés.

Dé, t. képviselő ur, aki a fejét csóválja, azon t. barátom meg fogja nekem engedni, hogy, ha egy gépezet, vagy valamely más szervező bizonyos okokból a normális funkciójában zavart mutat is, megakad egyik vagy másik részében tökéletlenné bizonyul, funkciójában időleg megzavarodik, azért még nem lehet azt megmondani, hogy az a gép nem létezik. Így van az ezzel az alkotmánnyal is.

Hogy mi fog bekövetkezni később, azt nem tudjuk, azt senki sem tudja, a mulkior mondta, hogy mi van megírva a sors könyvében. De ma az osztrák alkotmány jogilag és tényleg fennáll, az egy élő alkotmány, habár annak egyik szerve, a képviselőház, nem függél normálisan.

Már most ezen törvényjavaslattal hogyan áll a dolog? Magyarország alkotmánya szerint teljes joga, szuverén joga, intézkedni vérendszere felett és intézkedni az unjocok megszavazása tekintetében, ez levén az országgyűlésnek fenntartott joga, azzal a kijelentéssel, hogy a vérendszert egyenlő elvek szerint állapítatik meg alkotmányosan Ausztria és Magyarország között. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Alkotmányosan!)

Ez így van alkotmányosan és még eddig alkotmányellenesen nem lett megállapítva. Mert mi történt tavaly és mi akar történni az idén? A múlt esztendőben az osztrák Reichsrath az unjocokat megszavazta, megszavazta a véderőtörvény alapán. Ez tény, amelyet konstatación kell és amelyet nem lehet eldísputálni. Mi is megszavaztuk a véderőtörvény alapján, egy évre prolongáltuk éppen e célból. Nem kérünk egye-

bet ma sem. Egyenlő elvek alapján fog megtörténni az előterjesztés Ausztriában is, mint aminők ebben a törvényjavaslattal foglaltak. Hogy januárban mit fog tenni az osztrák Reichsrath, azt még nem tudjuk, de módja lesz a törvényjavaslat felett nyilatkozni és az unjocokat megajánlani vagy meg nem ajánlani.

Tavaly megajánlotta; az idén, hogy meg fogja-e ajánlani vagy nem fogja-e; nem tudjuk, de a feltevésnek annak kell lennie, hogy meg fogja ajánlani, mert ez alkotmányos joga és alkotmányos kötelessége is. Mi tehát ezen feltevésben terjesztjük elő ezt a törvényjavaslatot, és kérjük az unjocok megszavazását és a véderőtörvénynek egy évre való meghosszabbítását.

Hogy miért nem kérjük tíz évre, azt, gondolom, magyarázni nem kell. Három vagy négy évvel ezelőtt — ugy mondja Tóth János képviselő ur — megkereste az indoklás; az volt az akkor e tárgyban előterjesztett törvényjavaslat indoklásában, hogy gazdasági kérdések vannak leggyözebb és ezért nem ér rá a törvényhozás a véderőtörvénynek organikusán tíz évre leendő megállapítására, tehát akkor csak ideiglenes meghosszabbítást kért a kormány; most meg hivatkozás történik az indoklásban a fennálló viszonyokra.

A kérdés, nézetem szerint, igen egyszerű és Tóth János t. barátomnak szóló válaszom is ennek következtében igen egyszerű lehet. Válaszom abból áll, hogy mivel a Reichsrath ma együtt nincs, — de össze jön januárban — ennek a véderőtörvénynek pedig még az idén és addig meg kell szavatolni és az unjocoknak meg kell szavatolniuk, azt hiszünk, nem lett volna helyes, nem lett volna célszerű, nem lett volna a mi alkotmányunk szellemének megfelelő, ha mi most esetleg módosításokat tartalmazó hosszabb, organikus törvényvel álltunk volna elő. Mi éppen annak a tekintetnek hódoltunk, hogy nem lévén bizonyos, hogy Ausztriában fungálni fog-e az alkotmányos gépezet és miképpen fog fungálni és lesz-e abban a helyzetben, hogy organikus törvényjavaslatot tárgyalás alá vegyen, nem kérünk egyebet a törvényhozástól, mint azt, — mert valaminek csak léteznie kell — hogy a létező véderőtörvényt egy évre hosszabbítsa meg és szavazza meg az unjocokat. Hogy mit tesznek az osztrákok, azt az ő alkotmányuk írja elő. Igenis, majd előterjesztik a törvényjavaslatokat; valószínű, hogy meg fogják azt szavazni a véderőtörvényt és az unjocokat; ha nem, az ő alkotmányuk rendelkezése szerint fognak ezzel a kérdéssel elbánni. (Helyeslés és tetszés jobbról.)

Gondolom, a kérdés sokkal kisebb keretekben mozog és sokkal egyszerűbb, mint első tekintetre látszik. Ha mi most organikus törvényjavaslatot terjesztünk volna elő, egy hosszabb időre szóló törvényt, akkor talán igazuk volna a t. képviselő urnak abban, hogy ezt nem lehet ma tárgyalni; de minthogy mi nem akarunk egyebet, mint a létező állapot prolongálását egy évre és nem akarunk egyebet, mint hogy az országgyűlés egy évre szavazza meg az unjocokat a törvény alapján, gondolom, olyat akarunk, amit a közös hadsereg és a honvédség fenntartásának szempontjából és a védelemnek tekintetei motiválnak és ami nekünk alkotmányos jogunk, de alkotmányos kötelességünk is.

Felelek még a t. képviselő urnak arra a kérdésre is, hogy mi garanciánk van arra, hogy Ausztriában is ez történik. Hát, kérem, tavaly is intézték hozzám ezt a kérdést; az események megjelöltek rá.

A múlt esztendőben hasonlólag ez a kétely támasztott; a Reichsrath januárban vagy februárban megszavazta az unjocokat. Jógosan mondom tehát, hogy az a feltevés, hogy ők is meg fogják szavazni. Ha pedig meg nem szavazzák, akkor a dolgok az ő alkotmányuk rendelkezése szerint fognak történni.

Más lenne a kérdés, ha Ausztriában alkotmányosság nem léteznék, ha sziszatva lenne ott az alkotmányos állapot. Akkor előlana az a kérdés, hogy az 1867. XII. törvényeknek ezt a részét miképpen revidáljuk, miképpen nem. De amíg Ausztriában az alkotmány fennáll, mindaddig áll mindaz, amit tegnap erre nézve kifejtettem és amire most visszatérni nem akarok. Egészen másképp állana a kérdés, ha Ausztriában az alkotmány megszűnnék, ha az alkotmányosság feltétele szűnnék meg, amelyet az 1867. XII. törvények a közösügyek kezelésére nézve előir. (Helyeslés a jobboldalon.)

Ezeket voltam bator a t. képviselő ur előadására elmondani, s kérem a t. Házat, méltóztassék a törvényjavaslatot elfogadni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Ugron Gábor nem hagyhatja hely nélkül a miniszterelnök megjegyzéseit. Midőn 1867-ben a XII. szakaszt megalkottuk, akkor Ausztriának a Schmerling-féle alkotmánya volt s mégis a teljes alkotmányosságot követeltük. Ez pedig csak olyan lehet, mely az 1867. XII. törvényeknek megfelelő. 1848 előtt a magyar nemzet semmiféle összekötötésben nem állott Ausztriával. És éppen ezért az 1867. XII. törvények hangoztatja, hogy ezután nem Ausztria császárával, hanem Ausztria népeivel akar érintkezni, de csak mint szabad és független népekkel; kétségtelen az is, hogy az alkotmányosság egyik feltétele a parlamenti rendszer. De van-e Ausztriában parlamenti rendszer? Hivatalkokat vezényelnék ki miniszteri székekbe, akik nem a parlamentnek, hanem az uralkodónak felelősek. Ezt ki is jelentették több ízben. Gorove egy emlékiratban elmondja, hogy miért kívánták az alkotmányos elintézés a közös védelem ügyének. Azért, mert nem akarták, hogy oly esetben, mint amelyet a jelen felelőrdult parlamenti viszonyok létrehozta, az uralkodó akarata alá tartozó zsoldos hadsereg képezze a közös véderőt. Magyarországról (7-ben jogokról) mondott le azon indoklással, hogy egy közös szerv több tekintélyt szerez a külföld előtt, mint két szeparát hadsereg. De a kérdés: szerez-e a közös hadsereg nekünk a külföld előtt tekintélyt?

A 67. XII. törvények a magyar hadsereg kiegészítéséről beszél. Hol van az a magyar hadsereg? Az említett törvény azt is kimondja, hogy csak annyit tartozunk adni a közös védelemre, amennyi annak elkerülhetetlenül szükséges. De vajjon elkerülhetetlenül szükséges-e egy alkotmánnyal nem bíró Ausztriával szemben azt megajánlani? Törvényeink értelmében az unjocmegajánlás feltételei is a magyar törvényhozás kezébe vannak letelve. Ezért lesz az erre vonatkozó szerződés 10 évről 10 évre meghosszabbítható. De a magyar törvényhozással még azon ellenőrzési jogait sem teljesíti, melyeket a 67. XII. törvények neki biztosít. Minden hadügyi költségvetést túllép a közös hadügyi miniszter. A delegációban azonban soha sem emlík fel szavukat ez ellen. Harmine esztendő óta a magyar nyelv minden jogi elkozzottak a közös hadseregben. A közös hadseregben ellendelték már azt is, hogy csak németül szabad a tiszteknek beszélni. Magyar embereket mellőznek a főtisztai kinevezéseknél, a katonai akadé-

Diomedesnek adja magát. *Itánsi* Ulisszes-e megérdemli, hogy föltétlen dicserettel szóljunk róla. Maszkja remek. Akilleszt ingerlő beszéde mintaszörű. *Szaesny* férfias, impozáns, de Akillesz nem mindig megnyírdög. Akillesz néha tréfál, Diomedesben *Mihályi* gyönyörű szöke vitéz; méltósága is van; de Cressidá-val szemben keményebb férfiaságot mutasson. Cressidá-nak *Troilus* fiatal áradózása után éppen ez a durvább erő imponál. *Ujházi* tökéletes Pandarus, de *Vizvári* Therzistes-e túlságig kedves és fidélis. Több epét, keserűséget a hangba! *Hetényi* pedig, mint Ajax, legyem kevésbé burleszk. *Császár*, mint Hektor, *Horváth* Zoltán, mint Páris vetekedtek a férfiszepege pálmájáért; *Bercsényi* Agamemnonja királyi; és *Fáy* Szeréna megkapó fájdalommal zokogta el Cassandra jóslatát.

Boöthy László scenirozása pompás; a trójai váruvár és Pandarus kertje gyönyörű díszletek. (Csak a várkastély *oszlópai* ne inogánának minden lépésre, mint a nádszál.) Mégis attól tartunk, hogy a zajos premiere után nem lesz tartós siker és a Nemzeti Színházhoz méltóbb lett volna, ha Julius Cézárt, Coriolánt, Macbethet, II-ik Rikárdot, V-ik Henriket, Athéni Timont adja elő azon a roppant summa pénzén, amit *Troilus*-ra és Cressidá-ra költött. Ilión nem hozott szerencsét senkinek. *Gyenes-Aeneas* is elsóhajthatja csakhamar a kassza-report roncsein: *Fuimus* Troyes!

A hercegasszony.

— A Budapesti Napló eredeti tőrécája —

Írta: *Luca Terka.*

Villa Vicenza, augusztus hó.

Kedves Mártán!

Ejflután két óraker irromkedek ezt a levelet. A nyitott ajtón keresztül, a másik szobából, ide hallik a mama józú suszrogása, hanem én nem tudok aludni. Egyáltalán az egész szünet alatt nem valami sokat aludtam itt a hercegi villában.

Nem a mulatozás miatt, ne gondold. A hercegné csak ritkán fogad vendégeket. Nem, más ok miatt ülök én itt a mi apartmanunk erkélyén hajnali két óráig is. Kitalárod, hogy mi ez az ok? Ábrándozom...

Oh, ne gondolj semmi különösöt, mert nem „valakiről” ábrándozom, csak úgyáltalánosságban... Mert kedves Mártán, én egyszerűen megvagyok babonázva, el vagyok bűvölve ettől a tündéri villától, ahol a Villa Vicenza áll.

Képzeld el magadnak egy hegytetőn egy tündéri villát, a hegy alatt egy isteni szép völgyet és balról az Enganai hegyeket, jobbról meg Pádovának a látképe.

Oh Mártán, ez mesébe való szépség! És hogy milyenek itt az éjszakák... Az ég egy uszó kék látyol, egy hullámos illúzió-uszály s a levegőben valami forró, izzó suttogás, valami kábítóan illatos susogás vibrál. Ez az olasz virágok beszélgése...

Mert itt nem kenyérmorzsa, kakas-sarkantyú meg fodormenta nyílik, mint nálunk, a zárda kertjében!

Mártán, hogy micsoda illat van itt!... Én egyszerűen tobzodom itt az illatok mámorában. Egy kicsit már meg is fogytam, (szluszban két centiméterrel lettem karcsubb) és a mama azt mondja, hogy nagyon sápadt vagyok. Ez az olasz flóra szerelme — mosolygott a mulkior a herceg-asszony és tubarózsa ujjaskáival végig simított az areconon.

Hogy milyen asszony ez az öreghercegné!... Te még nem láttál ilyet Mártán. Hogy milyen szép, milyen kedves és milyen csodálatosan elegáns. Ma ez mind tisztára boszorkányság! Hogy egy hatvan esztendőss asszony ilyen legyen...

Ne gondold, hogy talán kevesebbet mutatva, mint amennyi idős. Oh nem. Hatvan éves és hatvanak is látszik. Hanem az öregség *eme* szépsége, ez a csoda!... Oh, én meg tudnék a hercegnéért bálni!

Nem azért, mert nagyon szépen bálnék a mamával, azt hiszem, hogy a többi hercegné is szépen bálnak a társalkodónjokkal; hanem

azért, mert ez az asszony olyan az ő galambfőér hajával és illatos csipkékbe burkolt finom alakjával, mint egy dérispétt rózsá.

Ha láttad volna őt ma délután a nagy, csikós vászonnal fedett terrazon, az uzsonna-asztal mellett, vagy később a hintaszékében ülve... Mesésen szép volt. Egy nagyon finom, drapp árnyalatú, vékony selyemruha volt rajta, nagyon sok csipkével s a keblén egy szál orgonavirág.

Tudod Mártán, az ilyen hatvan éves szépségért én minden gondolkodás nélkül oda adnám a magam tízenhat évét.

Vendégek ültek az asztalnál. Három magyar mánás-asszony, szépek és fiatalok s uzsonna után engem a zongorához ültettek, hogy játszam nekik.

Játszotam és azt hiszem, hogy nagyon szépen, de azt is hiszem, hogy azok a szép, előkelő asszonyok nem sokat törődtek az én játékkal. Folyton beszélgettek. És képzeld, miről: politikáról...

Ugy-e, fura? Beszéltek a pápáról, a klerikális és liberális pártról, Bánffyról és Széll Kálmánról. Igazán nagyon különösnek találom, hogy asszonyokat ilyesmik érdekeljen.

Hanem én csak játszottam tovább; játszottam mindaddig, amíg a hercegasszony intett, hogy hagyjam abba. Abba hagytam s hátrahozódtam a terrazonnak egyik sarkába. Alkonyodott, lehetett egy hét óra s a nap mint egy haldokló szerzetes, csöndesen bucsuzott a vidéktől, hogy elmerüljön az enganai hegyek végtelenjén túl, valahol a Csendes-óceánban.

A hercegasszony társasága is elesöndesedett lassacskán. A szép grófnék, politizáló szájakkáikön finom füstfelhőket eregetve ki, hallgatva dőltek hátra pirosra festett manilla székeikben.

Nagyon szerettem volna tudni, hogy ezek a szép, előkelő asszonyok, vajjon mire gondolnak, amikor hallgatnak? Én semmire se gondoltam, csak félig álomba merülve, hol őket, hol meg az eget néztem. De legtovább mégis a hercegasszonyt néztem...

Istenem, micsoda mosolylyal az ajkán nézett

miában nem vesznek fel magyar ifjakat s mindent elkövetnek, hogy a magyar érdekeknek ártsanak. Ezek már százados bajok, melyeket a magyar gyáva-ság megszűntetni nem tudott. Idézi a XVII. és XVIII. század országgyűléseinek feliratait, melyek a magyar nyelv paritását a hadseregben sürgették. Ez azt bizonyítja, hogy már őseink próbálták összehozni azt a rendszert, melyet a magyar érdekekre sérelmesnek tartottak. A következő határozati javaslatot nyújtja be:

A képviselőház utasítja a kormányt, hogy az 1792. III. törvényeknek az 1807. I. törvények 9. és 10. szakaszainak, az 1840. II. törvények 12. és az 1840. VI. törvények 9. szakaszának szeszerezzen az által érvényt, hogy a magyar tisztek a magyar ezredekhez osztassanak be, a magyar csapatokat magyar tisztek vezényeljék és a magyarországi katonai testületek és hatóságok a magyar hatóságokkal és hivatalokkal magyarul levelezzenek. (Élénk helyeslés és éljen az szélső baloldalon.)

Gromon Dezső honvédelmi miniszteri államtitkár: Tóth János azt hozta fel, hogy a póttartalékba annyian soroztatnak, hogy illuzóziussá válik a törvénynek azon intézkedése, mely az unjón-jutalék létszámának meghatározására vonatkozik. Ha azonban a törvényt magát tekintjük, azt látjuk, hogy az első szakasz magában foglalja azt, hogy a védelmi kötelezettség általános és minden harcra képes polgár által személyesen teljesítendő. Azt is állította, hogy a megszavazott jutalek felül évenként sokkal több soroztatnak be, de el méltóztatik felejtetni, hogy hátralekők állanak fenn a mult évről az egyes sorozójárásokban és a póttartalékba azoknak pótlására is szolgálhat, kik az unjón-jutalékba besoroztatnak. Ugyan...

Tóth János: Csak nyolc százalék!

Gromon Dezső honvédelmi államtitkár: ... és akiknek száma hat-hét ezre meglevő évenként, de akik az unjón-jutalékból elbocsátattak, vagy családi szempontból, vagy mert mezei gazdaságot űrökök. A törvény előírja, hogy minden harcra képes és alkalmas egyén besoroztatik és pedig, ha az unjón-jutalék száma betöltött, a póttartalékba. De a póttartalékos bizonyos kedvezményekben részesül. Hiszen csak olyoheti legszükségesebb és mellőzhetően kiképzésben részesül, ezenkívül, amit a nyolc hét alatt elsajátított és megtanul, minden második évben 35 napra behívhatik. Amíg a törvény fennáll, ehhez ragaszkodnunk kell és a póttartalékba besoroztatnak azok, kik harcra képeseknek és alkalmasoknak találhatók.

Tóth János tagadta, hogy Ausztriában is előterjesztették ezt a javaslatot a törvényhozásnak. Ott is előterjesztették. Hogy azonban ott szünetel a törvényhozás, arról mi nem tehetünk. Ott is, itt is előterjesztették a javaslatot a törvényhozáshoz.

Azt is felhozta, hogy a Magyarország területén elhelyezett katonai intézetekben kizárólag csak más nemzetiségű katonatisztek alkalmazhatók.

Tóth János: Nem mondtam kizárólag, csak tulajdonom!

Gromon Dezső: Es miután a magyar nyelv is oktatás tárgya az intézetekben, magyar tiszteknek ott alkalmazva kell lenni. De sajnos, ez ideig magyar származású és magyar nemzetiségű tisztek igen kevés számban voltak tanároknak alkalmazhatók.

Zmeskál Zoltán: Szépen nevelik őket. (Mozgás balfelől.)

Gromon Dezső: Nemzetünkben, hogy ne mondjuk, könnyűben fekszik, hogy a magyar ember fel-

viszi főhadnagysággig, legfeljebb századossággig és akkor ott hagyja a katonaságot.

Endrey Gyula: A törzstiszti vizsgán megbuktak-ják. (Mozgás és zaj a bal- és szélső baloldalon.)

Gromon Dezső: Az sem áll. Ki birom mutatni névszerint, hogy mindazon magyar tisztek, akik a hadi iskolában vannak, mindenütt az elsők. (Nagy zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról. Élők csenget.)

Rátkay László: Jobb, ha nem halljuk! (Mozgás jobbfelől.)

Major Ferenc: Ne bélyegezze meg a magyar nemzetet. (Zaj a bal- és szélső baloldalon.)

Gromon Dezső: En nem bélyegzem meg; hanem csak azt mondom, ami igaz és ami áll.

Rátkay László: A magyar parlamentben a magyarokat gyaláznai nem illik. (Zaj a bal- és szélső baloldalon.)

Gromon Dezső: Ugron Gábor azt is felhozta, hogy a közhadsergebéli tiszteknek meg van tiltva, hogy nyilvános helyen magyarul beszéljenek. Hát én majdnem minden egyes rendeletet ismerek, amelyet a közös hadügyminisztérium kiadott és tagadom, hogy ilyen rendelet egyáltalában létezzék.

Endrey Gyula: Rendelet nincs, de azért így csinálják!

Olay Lajos: A főhercegek, mint hadtestparancsnokok adják az ilyen rendeleteket ki! (Zaj.)

Gromon Dezső államtitkár: Ellenkezőleg sokkal több magyar nyelven beszélő tiszteket láthatunk és hallhatunk a nyilvános helyeken és a nagánéletben is, mint évekkel ezelőtt.

Endrey Gyula: Azt nem tapasztaltuk.

Gromon Dezső államtitkár: Nemesak hogy szabad magyarul beszélniök, hanem iparkodnak is a magyar nyelvet elsajátítani.

En különben abban, hogy németül beszélnek, semmi rossznai való tényt nem látok. mert hisz nem egyszer tapasztaltam, hogy honvédtisztek is németül beszélnek. Miért? Mert iparkodnak a német nyelvet elsajátítani. En négy vagy öt nyelvet beszéltek, de szeretném, ha többet beszélnek. En abban, hogy valaki németül tud, vagy egyáltalában, ha a németben is gyakorolja magát, hazafiatlanságot nem látok.

Endrey Gyula: Nyilvános helyen ne tüntessenek német szóval a honvédtisztek. (Zaj a jobboldalon. Halljuk! Halljuk!)

Gromon Dezső: államtitkár: Ami pedig azt illeti, hogy léptessük életbe azoknak a törvényeknek intézkedéseit, amelyek Ugron Gábor a mult századból és a század elejéről felhozott, aki a viszonyokot higgadtan, igazságosan tekintetbe veszi és azokat figyelmeztető kisérti, azt tapasztalja, hogy ezeknek a törvényeknek nemesak a nagyobb része van életbe léptetve, hanem azok majdnem teljesen érvényesülnek is. (Zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk!)

Kossuth Ferenc a miniszterelnökkel szemben azt vitatta, hogy a 14. §. alkalmazása az alkotmányosság korlátain kívül esik. Mert a 67. XII. t.-c. nem azt mondja, hogy az alkotmányos Ausztriával, hanem azt, hogy az alkotmányos népképviselőivel kell lépniük csak érintkezésbe. A miniszterelnök sem állíthatja, hogy Ausztriának most alkotmányos népképviselője van. Es nagyon veszélyesnek tartja azt a hajlandóságot, mely a törvények kicsavarása iránt mutatkozik. Ausztriában teljes alkotmány nincs, csak lapponó alkotmány van, mely a népképviselő fogalmának hiányos betartásában is megnyilatkozik. A törvény-

javaslatot nem fogadja el. (Élénk helyeslés a szélső balon.)

Pulszky Ágost: Meglepte, hogy éppen ma, midőn a törvény szigorú szávanak megtartásával tényleg ott állunk, hogy a hadsereg létszámára vonatkozólag évről-évre kell a törvényt megújítani, amidőn tobat igen közel állunk ahhoz a radikális ideához, amelyet éppen a szélsőbal is szem előtt tart, közel állunk az angol állapotokhoz, amelyek szerint a „Mutiny-Act”-et szintén évenként kell megújítani és évenként kell a hadsereg alapját megadni; akkor éppen az erre vonatkozó törvényjavaslatot diffikultálják, éppen ebben találunk nehézséget és azt mondják, szerves, nagy törvényjavaslatot kell megalkotnunk! Hiszen — ugy mondják — már az 1869-iki és 1889-iki törvények értelmében tíz évenként szerves, nagy törvényalkotás előtt kell állanunk, amidőn a monarchia tulsó államának törvényhozással érintkezve, kell újra megállapítani a véderőtörvény elvét.

A honvédelmi miniszter székéből, érténé, ha kifogásolták az, hogy évről-évre csak egy-egy évre ható törvényt hozunk meg, onnan értené, ha mulhatatlanul hosszú időre terjedő, gyökeres törvény megalkotásának szüksége proklamáltatnék. Amde világosan megmondta a miniszternek is, a honvédelmi miniszter is tavaly, az államtitkár pedig éppen a mostani felszólalásában, hogy a törvény életén hosszabb időre, szerves változtatásokkal való megalkotása egyáltalán nem lehet, mert a törvény életén megalkotásához nemesak a teljes alkotmányosság, amely fennáll, amit a miniszterelnök kitejtette, hanem annak tényleges érvényesülése és az esetleg érintkezés lehetősége a tulsó íél törvényhozással válik szükségessé.

A véderőtörvény ama részei, — és ez lényeges mozzanat — amelyek az a §. nem vonatkozik, nem ideiglenes, hanem állandó természeti intézkedéseket tartalmaznak, amelyekre nézve nem szükséges időközi megújítása a véderőtörvény határozományainak, hanem, amelyek addig, a mig az külön törvényhozási intézkedés által, amely akár a kormány, akár az országgyűlés szabad iniciatívájából bármikor történhetik, amelyre vonatkozólag határidő nincsen megállapítva, minden határidő trtkintetbe vétele nélkül fennállnak, ami különben a dolog természetében is rejlik.

Ne feledjük el, hogy ehhez az országnak joga van; hogy ez nemesak a hadsereg kötelessége, hanem a törvényhozásnak alkotmányjogi mulhatatlan kötelessége, hogy erről az ország számára gondoskodjék. Ne keressük tehát mesterségesen azokat az indokokat a monarchia másik államában, amelyek esetleg megingathatják ez alapot, hanem ragaszkodjunk ez alapoz, amíg az valóban törvényes és amíg arra valóban építhetünk.

Szél Kálmán miniszterelnök: T. Ház! Ezen kérdésnek közjogi részére elmondtam már nézetemet. Nem is akarok arra visszatérni, mert nem gondolom, hogy azok a t. képviselő urak, akik utánam felszóltak, azon álláspontnak, melyet elfoglaltam, helyességét meg tudták volna ingatni. De mind a mellett kötelességemnek érzem Ugron Gábor t. képviselő urnak pár megjegyzése és határozati javaslatára megtenni egy pár szóval észrevételeimet. (Halljuk! Halljuk!)

A t. képviselő ur azt mondja, mikor nekem válaszolt, hogy: igazza van a miniszterelnök urnak, Ausztriában alkotmányosság létezik, de végre nincsen hajtvá. Ezt én nem értem. En a terminológiában a

6 a tovatünő napsugár után. Ez a mosoly egy valóságos költemény volt, amelynek én ezt a címet adtam: Rózsa a fátoly alatt...

Egy nagy, lankadó szirmu, teljesen kinyílt gigantia collett egy brüsszeli-fátoly alatt... Istenem, egy mosolyban mennyi poezis!... Egy titkolódzó és mégis őszinte, egy rejtelmes és mégis nyílt, egy bánatos és mégis nyugodt boldogságtól ragyogó, kaligrafikus mosoly.

Es ekkor az egyik grófné, a legfiatalabb és legszebb, a piros széken áthajolt a heregasszonyhoz és hóféhér kezével megérintette az én bálványom csipkébe burkolt karját.

— Kedves hercegné — mosolygott hízlegően, — nem mondaná el, hogy most mire gondol?

A heregasszony könnyedén végigsimított a homlokán, valami sajtásfog, rózsaszínű rezgés futott végig sima, alabastromfőhár arcán és ezzel az ő királyi fejbiccentésével igent intett.

A grófnék letették a cigarettjeiket és figyeltek. A heregasszony pedig azzal az ő nagyon halk, fuvolaszerű hangjával megszólalt:

— Ábrándozom. Azon a szivárványhidon járok, amely a multat összeköti a jelenel és köszönetet mondok öreg barátomnak a napnak, amiért aranyos sugarait ide kölcsönözött nekem, szivárványhidomnak a pilléretül... S ezen a hidon tudják, hogy hova jártam én? A boldogság szigetére...

— A boldogság szigetére! — sóhajtották a grófnék s a három közül a legidősebbnek egy kételkedő mosoly jelent meg az ajkán.

Es ezek a csodálatos asszonyok ismét hallgattak. En még a lélegzetemet is visszafojtottam s jóformán azt sem tudtam, hogy ébren vagyok-e, vagy álmodom?

A messze hegyekre rózsaszínű, ködös pára ereszkedett le; Pádova templomainak a keresztjei homályos csillogással törtek keresztül ezen a ködön s a levegőben, a narancsfák fejei fölött, óriási szitakötők szálltak fel a völgyből.

Es a nap utolsó mosolya már csak a hegyek

legesucáról nézett vissza. Nyugaton, a napkorong káprázatos sugarai közül, szeszélyes formájú, habkőnyű bárányfelhők uszáltak s mint egy-egy virágcsopót a nefeletts, ezeket a felhőket is valami csodakétségű, hullámos szegélyek futották körül.

Es a heregasszony ujra megszólalt:

— Nézzék — szolt kinyújtott kézzel mutatva a messzeségbe — a természet tulajdonképpen az emberi boldogság közvetítője, aulikus ágense. Mindent ő töle tanulunk meg s amit az emberektől tudunk, az csak imitációja, hamis foglалás az igazi gyémántok... Tizenhat éves voltam — s a heregasszony hangja, mint a gyöngypergése esendült, — s egy ilyen nyári alkonyatkor, szintén itt ültem a terrazon... Csak a testemmel voltam itt, a lelkem nem ezen a világon köszált. Fenn nyargalásztam valahol a bárányfelhők paripán s a serdülő kor titokzatos misztériuma valóságos máglyát rakott a lelkemben. Merő tűz, esupa láng, érzés és oltathatlan szomj kinezott, de ez a szomjuság a maga kéjes kínjával gyönyörűsége volt... Nem tudtam egy helyen maradni. Leszaladtam a kertbe. Itt sem volt nyugtom. Lángoló areal jöttem-mentem a kert után s egyszer csak egy rózsafa mellett megpillantottam az új kertészlégenyt... Akkor láttam másodszer... Andaluziai fiu volt... és rózsát szedett... Egymásra néztünk... Gyönyörű fiu volt...

A heregasszony ismét hallgatott. Egy zöldszárnyú szitakötő e percben a heregasszony keblére szállt s a három grófné idegesen mozdult meg a helyén...

Szinte hallottam ennek a három asszonynak a szívük dobogását s a legfiatalabb ismét áthajolva piros széken, kigyult arccal, sugva hajolt az andaló heregasszony felé:

— Nos?...

A heregasszony felpillantott. Sohasem felejttem el ezt a pillantást; nem vagyok képes ennek az analízására, — máter-Petronella szerint

— „fiatal vagyok még ennek a megértésére,“ — nem is értem az igaz, de — sejttem... Az asszony büszke, boldog pillantása volt ez... Es nyugodtan, egyszerűen mondta a heregasszony:

— Szerettük egymást, ... Azután az atyám férjhez adott a nálamnál harminc évvel idősebb hereghez...

Ismét esőnd volt. A grófnék pihegve, lehunyt szemekkel ültek székeikben.

Vagy tíz perc mulva, könnyű lépésektől reesegett a porond a terrasz alatt s két lépésőt is átugorva egyszerre, a heregasszony egyetlen gyermeke, a negyven éven felüli, de még mindig gyönyörű szép asszony, Ferrero olasz nagykövetné kacagva állt meg a társaság, előtt piszkos, földes kezeire mutlva:

— Ugy-e, nem vagyok udvarképes? Hanem tudják — hunyorított büszkén a szemével, — egy félév mulva olyan rózsakiflilitást fogok rendezni, hogy Provins és Brie-Comte-Robert városok egyenesen megpukkadnak irigységükben!

Azután leült és ügyet sem vetve piszkos kezeire, egy piszkóta után nyult és hóféhér fogaival jóízűen ropogtatva, szenvedélyes melegséggel beszélt és beszélt az ő rózsáiról.

Olyan kedvesen beszélt a virágairól és olyan szép volt, mint amilyen szép lehetett egyszer — nagyon régen — a heregasszony andaluziai kertész fiuja...

Es amíg a nagykövetné beszélt, a három grófné — legalább nekem ugy tetszett, — hogy olyan különös, furcsa mosolygással hallgatták... Vajjon Istenem, miért? Hanem ez ismét olyan probléma, amire máter Petronella megint csak azt mondaná: a fiatalágánál fogva nem érte...

Hanem most már Isten veled, kedves Már-tám, a viszontlátásig, két hét mulva az angol kisasszonyoknál!

Csókkollak:

Judit.

közjogi kérdéseket illetőleg szeretem a precizitót. Mit ért a t. képviselő ur az alatt, hogy végre ninosen hajtva? Végre nem hajtásnak lehet vagy lehetne azt mondani, hogy ha ott felszólalnak az országgyűlést és új választásokat nem írának ki. Ezt lehetne mondani, ha a Reichsrath egyáltalán össze nem jönne és alkalom nem volna adva törvényes, jogos és hatáskörrel megillető összes kérdésekben alkotmányos jogait gyakorolnia és alkotmányos kötelességeit teljesítenie. De mindez nem úgy van. Végre van hajtva az alkotmány, de ha összejön a Reichsrath — még pedig nem az egész Reichsrath, hanem annak csak egyik része, a képviselőház — igenis, belbajok, belkérések, különösen a szerencsétlen nyelviszály miatt nem akar dolgozni. Ebből áll az ottani állapot ma, nem abból, hogy az alkotmányosság nincs végrehajta. (Helyeslés jöbbsélel.)

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy a mi törvényeinknek azért nem felel meg ez az előterjesztés, illetőleg az amit a miniszterelnök mond, hogy hiszen alkotmányosan törvényesen nem járunk el, mert törvényünk, az 1867. XII. t. c. nem azt az alkotmányt értette, amely ott fennáll, hanem mást, mert ott most az 1867 előtti alkotmány áll fenn. Azt mondja a törvény, hogy az alkotmányosság lépjen életbe.

Hát erre először is az megjegyzésem, hogy Ausztriában nem az az alkotmány áll fenn, amely 1867 előtt létezett. 1867 előtt volt egy oktrojált alkotmány; 1867-ben azt az alkotmányt az ugynevezett Staatsgrundgesetze-kben korona és törvényhozas alkotmányos uton, törvényesen megállapította. Ez hát nem az.

De az 1867: XII. törvények sem ad igazat a t. képviselő urnak, mert az 1867: XII. törvényeknek nemcsak a 24-ik. de 5. §-a is, amely azt mondja, hogy, miután ő felsége az osztrák tartományokat alkotmányával felruházta. Tehát azt a tényt, azt az alkotmányt, amelyet ő 1867-ben élveztek, már az 1867: XII. törvények alkotmányának nevezi.

Ennek a törvénynek ez a rendelkezése amellel szól tehát, amit én mondtam, amellel szól, hogy ott az alkotmányos állapotok fennmaradnak, habár időlegesen nem tünnek meg, amint kívánatos volna. Már most a t. képviselő ur azt mondja, hogy a világ végeig vigyük-e ezt az állapotot? Nem. Remélem, hogy ezek ideiglenes átmeneti állapotok és addig, amíg fennmaradnak, az ő viszonyait a mi viszonyaink mértékével mérni nem méltóztatassék. Addig igenis azt tartom, hogy az egész politikai nagy szituáció, a köztünk és Ausztria között fennálló dolgok elintézése az ország igen nagy vitális érdekének és a monarchia érdekei elintézésének kérdésében, annak a sok politikai, gazdasági és pénzügyi kérdésnek elintézésében nyugodtan és mérséklettel kell eljárunk és kell a helyzetet megítélnünk. És ha ott bajok vannak — reméljük és remény is van arra, hogy idővel szanálhatók lesznek — azokból ne következessük azt, hogy most lomtarba dobjunk mindent, aminek alapján 30 évig működünk, hanem következzük azt, hogy nyugodalommal és csendességgel jogaink és érdekeink teljes megővése mellett várjuk be az időt, mikor ott az állapotok szanáltnak. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) ha ez Magyarország részéről jogfeladás nélkül és érdekeladás nélkül történik. És amíg én az ország jogait és érdekeit megővőnek tartom, ha nem is oly intézkedésekkel, amelyek abszolúte normálisak, amelyek megelégnék a közkívánság abszolúte mértékének, annak is, amit én kívánok, addig én meg vagyok elégedve és nem irogom a zavart, amely ott fennáll, azzal tetőzni, hogy itt is teljesen bizonytalan állapotokat létesítsünk és a szakításnak kalandos politikájára lépünk át. (Helyeslés jöbbsélel.) Ezeket voltam bátor csak röviden elmondani, mert elmondanom szükséges volt. (Helyeslés jöbbsélel.)

Amit a t. képviselő ur határozati javaslatának indoklására nézve fölhozott, arra nézve Pulszky t. képviselő ur most, az imént, gondolom, alaposan megadta a választ és én arra éppen azért nem terjeszkedek ki. Csak azt kell még hozzátennem, hogy egy a tiszték alkalmazásánál, mint a magyar nyelv használatánál az alkotmányos szellem és a magyar állam követelésének respektálásánál, ha nincs is minden és nem is lehetett minden úgy, mint ahogy remélni lehetett az alkotmányos éránk első éveiben, akkor, mikor azt a nagy testet, a védelmi erőt beillesztettük az alkotmányba; ha rögtön mindaz nem történhetett is meg és lépcsőzetesen, fokozatosan kellett, hogy megtörténjék: de ma nemcsak a haladásnak, hanem kívánalmaink teljesülésének oly mértékével számolhatunk be úgy a tiszték kinevezésének kérdésében, mint egyéb kérdésekben, hogy a t. képviselő ur ezen panasza, gondolom, ebben a mértékben semmi esetre sem, de általában sem indokolvák.

Nem szeretném tehát, hogy a Ház megszavazzon egy olyan javaslatot, mely magától értetődik és kérem a t. képviselő urat, hogy ezen javaslatot visszavonni sziveskedjék. Ha ezt nem teszi, ki kell jelenítenem, hogy nem azért nem fogadtam el, mert célját nem helyeslem, mert azt elutasítani akarom, vagy arra kérném a Házat, hogy azt ne emelje határozat erejére, de azért, mert fölösleges, mert nem kell.

Műnlich Aurél: Nem akar ismétlésekbe bocsátkozni, minden idevonakozó érvet kimerített a miniszterelnök. Nem tudja, komolyan értette-e Ugron, hogy Ausztriának lesz joga disponálni a magyar utonok felett. Mivel ez a felfogás komolyan egyáltalán nem vehető. Az sem áll, hogy a póttartalék intézménye illuzióriusá teszi az utonozást. Tóthnak a határozati javaslatát sem lehet elfogadni. A jelen törvény nélkül az utonokat nem tudná a Ház megszavazni s azért kéri ennek az elfogadását. Ugron nekimegy a hadügyminiszternek a katonai akadémiák miatt. Ugron itt nagy tévedésben van. A delegáció figyelemmel kíséri ezt az ügyet, hisz van is erre egy ma is érvényes delegációs határozat, amely szerint, mielőtt a bécsi helyi és a bécsi műszaki akadémiában csak egyetlenegy is több lesz a megszabottnál a növendékek száma, azon-

nal előllál a helyzet, hogy Magyarországon is statuálni kell egy akadémiát. De az idén is sokkal kevesebben vétettek föl, mint amennyit a megszabott létszám engedne. A közös hadseregből a honvédséghez való tiszt áthelyezések sem olyak feltűnően tömegesek, mint amintöknek Ugron feltűntet; Magyarországon nevedéflészákkal több a katonatiszt növendék a mostani években, mint azelőtt. Kéri a törvényjavaslat elfogadását.

Ugron Gábor visszavonja határozati javaslatát. Elnök: Fölteszi a kérdést: elfogadják-e a Ház a törvényjavaslatot általánosságban Tóth János határozati javaslatával szemben?

A Ház elfogadja általánosságban a törvényjavaslatot.

(Részletek.)

Tóth János az ellen tiltakozik, hogy a póttartalékosok nagyobb számban sorozatnak be, mint azt a törvény előírja. Ezt az álláspontját is beismerte.

Gromon Deszö: Nem azért mondtam, hogy annyi póttartalékos sorozatik be, amennyi szükséges arra, hogy a létszámban beálló hiány kiegyenlítéséért és pótolásáért. En ezt arra hoztam fel, mert azt méltóztatott említeni, hogy sokkal több sorozatik be utonoztatékba, mint amennyi meg van szavazva a törvényhozas részéről.

Tóth János: Ezt nem mondtam! Gromon Deszö: Hogy pedig óriási mennyiség, mint mondani méltóztatik, besorozatik a póttartalékba, ez a törvény értelmében történik, mert minden alkalmas és hadköteles fiatal ember besorozatik, ha az utonoztaték be van töltve, a póttartalékba; amíg a törvény fennáll, ezen változtatni nem lehet.

A Ház részleteiben is elfogadja a törvényjavaslatot.

(Az utonok megajánlása.)

Műnlich Aurél elfogadásra ajánlja a törvényjavaslatot, valamint a honvédelmi miniszter jelentéseit a közös hadseregei és a honvédség önkényesei vizsgáinak eredményeiről. A közös hadsereg állományába áthelyezett tiszték számáról, valamint a közös hadsereg és a honvédségnél előfordult öngyilkosságokról szóló jelentéseket.

Piehler György kéri a Házat, hogy beszédét holnap mondhasssa el.

A Ház hozzájárul. Elnök inditványozza, hogy a legközelebbi ülés napirendjére a kisebb tárcák költségvetését is tűzék ki.

Az ülést bezárja.

BELFÖLD.

Uj főispánok. A hivatalos lap mai száma közli azokat a királyi kéziratokat, melyek gróf László Istvánt és dr. Béli Lászlót főispánokká nevezte ki. A királyi kéziratok a következők:

A belügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnök előterjesztésére Maurer Mihály, Brassó vármegye főispánját, ezen állásától buzgó szolgálatának elismerése mellett, saját kérelmére felmentem és helyébe gróf László István, Kolozs vármegye alispánját, Brassó vármegye főispánjává kinevezem.

Kelt Bécsben, 1900. évi december hó 12-én.

FERENC JÓZSEF, s. k.

Szél Kálmán s. k.

A belügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnök előterjesztésére dr. Béli László, volt országgyűlési képviselő, Nagy-Küküllő vármegye főispánjává kinevezem.

Kelt Bécsben, 1900. évi december hó 12-én.

FERENC JÓZSEF, s. k.

Szél Kálmán s. k.

A képviselőház pénzügyi bizottsága Falk Miksa elnöklésével ma ülést tartott, amelyen első sorban a konzuli illetékek szabályozásáról szóló törvényjavaslatot tárgyalta. Neményi előadó rövid megközelítő beszéde után Sámuel László, az igazságügyi bizottság előadója, bejelentette, hogy ez a bizottság szintén tárgyalta s némi módosítással el is fogadta a törvényjavaslatot. Komjáthy megjegyzésére Szél Kálmán miniszterelnök tüzetesen cáfolja a felhozott ellenvetéseket s kimutatja, hogy a törvényjavaslat ellen a Komjáthy által közjogi szempontból felhozott aggályok nem állhatnak meg; továbbá, hogy gondoskodva van arról, hogy a vagyontalanok semmi, a kevésbbé vagyonosok pedig mérsékelt illetékeket fizessenek. Plósz Sándor igazságügyminiszter felvilágosításokat adott a konzuli bíróságra nézve kibocsátott szervezeti szabályokról. A bizottság ezek után a törvényjavaslatot az igazságügyi bizottság szövegezésében elfogadta. Azután a bizottság tárgyalta az inségjavaslatot és végül tudomásul vette a honvédelmi miniszternek hozzá is utasított évi jelentését. Minthogy a bizottság az ünnepi szünet előtti több ülést nem fog tartani, az elnök boldog ünnepeket és újévet kívánt a bizottság tagjainak. Az ülés az elnök eltiltésével ért véget.

Horvát tartománygyűlés. Zágrábból táviratozák: A költségvetési vita mai napján Bresztjenszky volt az első szónok. Fejtégetései során azt bizonyít-

gatta, hogy a tartománygyűlésnek önkormányzati ügyekben teljesen szuverénnek kell lennie. Nagy hibának tartja, hogy az országgyűlés és a tartománygyűlés egy időben tanácskozik. Innen van azután, hogy az országgyűlés törvényeket alkotnak, amelyek Horvátország autonómiáját sértik és a tartománygyűlést ugyszólván a közös törvényeket regisztráló hivatalá degradálják. Rosszalja azt is, hogy a kiegyezést a külöddel szemben mindig csak 1868-iki magyar III. törvénycikként idézik, és nem 1863-iki horvát I. törvénycikként is. A tartománygyűlés nem teljes, mert a kiegyezés szerint Fiuménak és Dalmáciának is képviselvé kellene lennie benne. A tételt nem szavazza meg.

Khuen-Hédervary bán azt válaszolja, hogy ő a kiegyezést mindig mint 1868: I. törvénycikként idézi, de az előtte szóló nyilván azt akarja, hogy Magyarország is így idézze. Fiumét illetőleg a kormány megteszi kötelességét. Erőszakot nem alkalmazhat és azt valószínűleg Brestjenszky sem akarja. Ami Dalmáciát illeti, nem időszerű most a visszakebelezés kérdésének fölvetése, mert hiszen ez esetben Dalmáciának is meg kell mozdulnia, már pedig Dalmácia hallani sem akar a kiegyezésről.

Tusk: Akkor megteszszük kiegyezés nélkül!

Khuen-Hédervary: De akkor ne beszéljünk a visszacsatolásról a kiegyezés alapján. Ami azt a szemrehányást illeti, hogy sok interpellációra nem adott választ, ennek az az oka, hogy nagyobbára olyan alárendelt dolgokról van szó, amelyek a tartománygyűlés színvonalát leszállítják és a kormány költségához sem volna illő, felelni rájuk. A nélkül, hogy az interpelláció jogát kicsinyleni akarják, kívánja, hogy e tekintetben javuljanak a viszonyok. (Élénk helyeslés.)

A tárgyalás folytatását erre holnapra halasztották.

KÜLFÖLD.

Boerok győzelme.

Budapest, december 14.

Azt a tegnapi hírt, hogy lord Kitchener, az új délafrikai főhadvezér visszakéri a hazabocsátott és felgyógyult sebesülteket, nyomom követte ma a legbeszédesebb illusztráció. Az angol hadvezérlet érzi, hogy hadserege Oranje és Transvaal bekebelezése és Krüger kiszorítása után sem elegendő a boerok teljes megőrtésére. Adjátok vissza legióimat, a sebesülteket! — kiált át a tengeren a hadvezér, — adjátok vissza a sebesülteimet, hadd legyen, aki újra megsebesüljön, mert az épkezláb ember itt nem elég. A kiáltó szótát valóra vált: A boerok újra megverték egy angol generális és serege nagyobb részét fogságba ejtették. Csodálatos, hogy a szegény földönfutó boerok hova teszik, hova csukják, hol őrzik ezerszámra menő foglyaikat, miből tartják őket és hogyan veszik elejét annak, hogy a hatalmas, nagy, mindenütt jelenvaló angol haderő vissza ne vehesse őket. És még csodálatosabb, hogyan lehet ez a hatalmas nagy angol haderő olyan gyöngye, hogy a hadjárat legvégén épp olyan kalimatások essenek rajta, mint a háboru legelején, amikor azzal védekezhetek az angolok, hogy hiszen még nem volt elég idejük arra, hogy Dél-Afrikába csapatokat szállítsanak.

Az angol királynőnek ismét szomorú karácsonya lesz. Már tavaly karácsonyra tüzeték ki a délafrikai háboru szerencsés befejezésének örömmünnepe, s az ideai karácsony azt látszik jósolni, hogy jövő karácsonykor sem fognak az angolok Transvaalban a fagyalgalyak alatt vigan csókolózhatni.

London, december 14.

A Daily Expressnek jelentik Fokvárosból: Az angolokat Dél-Afrikában ujab nagy szerencsétlenség érte. Néhány ezer boer Baberton közelében megtámadta Clemens tábornok seregét. A harcban nagyon sok angol tiszt elesett s a sereg legnagyobb része a boerok fogságába került. A Northumberland-erzrednek négy százada is kénytelen volt magát megadni. Az angolok eleinte visszaverték a boerokat, akik aztán még nagyobb heveséggel ujították meg a támadást s rendkívül elkeseredett harc után sikerült az angolokat irtózatosan megverniük. Az egész angol tábor a boerok martaléka lett.

Kitchener erről a nagy vereségről mindössze azt táviratozta a hadügyminiszternek, hogy a boerok *Barberton* mellett nagy haderővel megtámadták az angolokat és hogy a támadás sikeres volt.

London, december 14.

Lord *Kitchener* táviratozza Pretóriából tegnapi kelettel:

Clemens tábornokot ma hajnalban Nooitgedachtnál, a Magalies-hegy mellett *Delarey* és *Beyr* tábornokoknak 2500 főnyi serege támadta meg. A boerok első támadását az angolok visszaverték. A boeroknak azonban sikerült elfoglalniuk a Magalies-hegy ormát, amelyet négy század *Cumberland-lövész* védelmezett. A boerok ezzel urai lettek az egész angol tábornak. *Clemens* tábornok visszavonult *Heckpoort* felé és egy hegyen foglalt állást, amely a folyóból emelkedik ki. A harc nagyon heves volt. Egy ezred és három százados elesett. Pretóriából azonnal segédcapatok mentek oda. *Broadwood* dandára a Magalies-hegytől északra, hét mérföldnyire *Clemens* hadállásától nyugat felé állott.

London, december 14.

Lord *Kitchener* azt táviratozza Pretóriából tegnapi kelettel, hogy a boerok megtámadták *Lichtenburg*, *Bethlehem*, *Vred* és *Vryheid* helységeket, de sikertelenül. *Lichtenburg* előtt *Klemmer* boer tábornok elesett.

Lourenço-Marquez, december 14.

Komatipoort-ban a helyzet komoly. Egy 1500 főnyi boer sereg a közelben van s azt hiszik, hogy *ostromtámadást* fog intézni *Komatipoort* ellen. Az angol lovasság *Sabielbe* ment. Az összes csapatoknak kiadták a parancsot, hogy készenlétben legyenek.

London, december 14.

Az *Evening Standard*-nak egy távirata szerint *Knox* tábornok egy *reddersburgi* katonai osztály közreműködésével szembeszállásra kényszerítette *De Witt* boer parancsnokot. A harc tart, sok boert elfogtak.

London, december 14.

Aldershot-ban körülbelül 800 emberből álló lovassági gyalogság parancsot kapott, hogy január elején *Délafrikába* induljon. *Maltából* — mint jelentik — január közepén 400 emberből álló lovasított gyalogság indul el szintén *Délafrikába*.

HIREK.

A persely.

A tavasszal Páris szegényügyi bizottsága a kiállítás területén kifüggesztette a szegények perselyét. Nagyon örült a persely, hogy ilyen jó helyre került. Akkortájt már nagyon röstelkedett, amiért nem felelt meg a beléje vetett bizalomnak, már az élettől is majd elment a kedve a sok kudarc miatt. De a kiállítás, mint annyi más küzködőnek, neki is meghozta a reménységet, s hogy ott ékeskedett frissre mázoltan a sok ragyogó kincs között, szinte megszakadt az erőlködéstől, hogy csak minél élénkebben, minél kiáltóbb feltűnéssel villogjon rajta könyörgő felírása:

— A szegényeknek!

Aztán elmúlt a ragyogás, a muzsika, vége lett a nyüzsgő vendéglárnak, bontogatták a fényes pavilonokat s a nagy hurcolkodás közepett a minap rákadtak a szegények perselyére is. Didergett szegény a nyirkos decemberi levegőn, a betű fakó volt rajta, de mikor felnyitották, volt még annyi melegség benne, hogy el tudott pirulni. A persely megint nagyon-nagyon szegényleni magát: *ötvennyolc frank és hatvanöt centime* kuporgott a fenekén.

De nemesak a szegény bántja, most már a kétségbeesés is győtri. Érzí, hogy ezt a legutolsó kudarcot már nem heverheti ki a lüktető élet áradatában, ahol csak az erő állja meg a helyét, neki a csenevésznek, el kell merülnie az éhletlenségével.

Pedig milyen szépen indult a pályájára,

ennyi bizalommal nézett a jövő elé. Eleinte, mint új alakot, szeretettel fogadták, etették, hizlalták, hogy már gömbölyödött szépen. Majd, egyszer, betegség támadta meg, vagy tán mindig is lappangott benne a kórsgás s csak mikor rákerült a sor, tört ki rajta, hogy aztán szakadatlanul rájga a testét, amíg végképpen el nem sorvaszja. És nem is egy baj emésztí, hanem jó néhány és ez mind, sorra halálos.

Árt a perselynek súlyosan, hogy az adományt, ami belé hull, egy nagy sötétség nyeli el. Semmi nyilvános elismerés, semmi hírlapi nyugtázás, még csak egy kis szavalás, vagy hazaifas ének se jár érte. Az ember akár holtja napjáig szerhatja vagyonkáját a perselybe és senki erről nem tud meg semmit. Nagyon kevés a szemérmes adakozó, akire a jótékonyág a perselyvel számított. Ez hamarosan kitűnt. Pedig ugyancsak szükség van a perselyre. A titkok-titka, hogy ne legyen szegény ember a világon, még nincs megoldva, s ezer és ezer esztendő is leperoghet és még akkor is függő kérdés marad a nagy probléma. A megoldás idejéig csak az igyekezet élhet mindenfelé, hogy a lehetőségig csökkenjen az éhezők és szenvedők tömege. Ezen dolgozik az állam, a község, azután a magánjótékonyág, társaságba szövetkezve, vagy külön-külön a földi javakkal megáldott ember. Hasznos munkatársai a jótékony intézetek a hivatalos humanizmusnak, meg se lehet nélkülök s ha néha hiúságból, néha érdekből is dolgoznak egyes tényezői, megbecsülhetetlen az a jó, amit tesznek. A jótékonyág soha nem juthat majd csödbe; még ha hamis apostolok szegődnek is az ügyéhez s egy-egy pillanatra megingatják a hitelét. Mindent álló, kipusztíthatatlan szervezet az, amely forrongva éli erőteljes életét, terve, kísérletezik, leleményességben kifogyhatatlan. Kibocsátotta magából a perselyt, hogy gyarapodjék általa. A persely elárasztotta a hivatalokat és minden olyan helyet, ahol egymás kezébe adják az emberek a kilínest. És itt-ott szép eredményt mutatott fel, de amikor elérkezett az ideje, hogy meg lehetett ítélni a batását, általában nem jól viselte magát. Egy kis ravaszkodás, egy kis szelid nyomás elkelt a perselynél is. A nélkül kevesen vették csak észre. Vegetált a persely, galvanizálni kellett. Az utolsó mentesség a mulató emberiség volt, arra apellált a jótékonyág.

— Te, aki élvezel, akinek gyönyörűségben van a pillanat, te hozzád fordulok! A szórakozás pillanatában jusson eszedbe a szükködő!...

Ez vitte a perselyt a párisi világvásárba is. Ott sokan és sokat mulatnak majd, gondolta a szegényügyi bizottság, állandó hullása lesz a pénzeknek a perselybe. A bizottság rosszul látott. Nem gondolt arra, hogy mi csoda szegény embernek érzi magát az, aki a kiállítással szórakozik. Azt erre arra rángatják, jobbról-balról meghuzzák, ezor a kiadása, s azért itt is le kell spórolnia valamit, amott is lecsipnie valamit a költségből, még a krajeárkodásig is, hogy malőr ne érje. Ennyi gondban hogy vegye észre a perselyt.

Aztán akad, aki ilyenkor különösen megharagszik a perselyért. Hogy miért is nem lehet tőle szabadulni sehol sem, minek emlékeztet a szerencsétlenségre ott is, ahova az ember éppen a világ tengerbaja elől menekül. Egy kis vigságra, koncertre, szupéra. Nyugodt lélekkel még a szivarját se bontogathatja ki az aranyos borítékjából.

Mindenképpen az a vége a dolognak, hogy nem születik meg annyi energia, amennyi ahhoz kell, hogy belenyuljunk a zsebünkbe, s bele csörrentsük a perselybe a centimejainkat.

Igy esett meg, hogy annyi milliónyi kincs közelségében a kiállítás sok perselyében alig hatvan kis forintot találtak a minap. Pedig egy egész világ táncolt ezek körül a perse-

lyek körül fél esztendőig. Indítson szigorú nyomozást a párisi rendőrség: itt valami halatlant perselytörés eshetett csak meg.

Omár.

Budapest, december 14.

— BUDAPESTI NAPLÓ. December 15-én

új előfizetése nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király a bécsi műcsarnokban. Bécsből táviratozzák nekünk, hogy a király ma délután megnézte a bécsi műcsarnok karácsonyi kiállítását. O felsegő másfél óra hosszat időzött ott és a kiállítás rendezőinek elismerését fejezte ki a tárlat gazdaságáért és szépségéért.

— A szentesi református főgondnok. Szentesről táviratozzák, hogy a reormátus főgondnoki állásra eddig Balogh János volt képviselő 766 szavazat közül 420 szavazatot kapott. Sima jelöltje elbukott.

— A cár hálya. Az orosz cár felgyógyult és első lépése a betegágyból elviszi őt sok millió alattvalójához, akik szívszorogva várták a fiatal uralkodó főlépülését. Egy pétervári távirat szerint a hivatalos lapban a cár rendeletéből a következő közlemény jelent meg:

A császár betegségének egész folyamata alatt a császárt és a császárné címére részint közvetlenül, részint a császári ház minisztere és a belügyminiszter útján különféle rendektől, intézetektől és társulatoktól, ugyszintén egyesektől szakadatlanul érkeztek a hü alattvalók szeretetének és odaadásának számtalan bizonyítékai. Ezenkívül a lakosság minden jelekézet mindenütt főhászokat küldött az éhez a császár mielőbbi felgyógyulásáért. Mindezek a mani-esztációk tudomására jutva a császárnak, ő felségének elrendelése mellett az, hogy a birodalom minden rendjének, intézetének és társulatának érzelmeik kitözése seért legszivesebb köszönete nyilvánítások. Báró *Fredericks*, főhadsegéd és a császári ház minisztere.

— Királyunk nemet marsallbotja. A német császár külön követe, gróf *Hülzen-Haeseler* vezérőrnagy, mint már említettük, átadta királyunknak a német ideiglenes marsallbotot. Ez a marsallbot egész új hadi ékítmény. *Albert* szász királyunk is csak néhány hét előtt adta át a császár követe az ideiglenes marsallbotot, amely külsőleg is megkülönböztetendő a tulajdonképpeni s igazi marsallpécától. A marsall díszjelvénye a rövid aranypálea, amely drágakövekkel van kirakva. Ezt csak különös ünnepélyes alkalmakkal szokás használni, míg az ideiglenes marsallbot minden magasabb katonai funkcionál használatos. Az elhalt *Albrecht* főherceg, aki az osztrák-magyar hadsereg egyetlen tábornagya volt, katonai szemléknél, parádéknál rendszeren kezében tartotta a kicsiny, fából való, aranygombos marsalljelvényt, míg a pazar kiviteli igazi marsallbotot csak igen ritka alkalmakkor, s így a legutolsó katonai jubileumán használta. A német császár által királyunknak küldött ideiglenes marsallbot 60 centiméter hosszú és barna ából való; a felső végét ezüstből készült német császári korona díszíti; ez alatt kilenc centiméternyi remek kiviteli ezüst díszítés van, amely után fehér-lekete email szalaggal végződik. A bot vékonyabb végén egy kisebb ezüst dísz van. A jelvény pompás borkézettában van elhelyezve. Királyunkon és *Albert* szász királyon kívül csak gróf *Waldersee*, a Kínában harcok európai csapatok főparancsnoka, kapott Vilmos császártól ilyen marsallbotot.

— Szeged városa és a Vörösmarty-szobor.

Egy kis helyreigazítást kell közreadunk: ritkán kedvesebbet, mint ezuttal. Azt irtuk a minap, hogy Szeged város közgyűlése 40 koronát szavazott meg a Szózat költőjének szobrára. Megtettük rá megjegyzésünket és volt benne tendencia, hogy ezt a szükkeblúséget szembeállítottuk azzal a pazar vendégiszterettel, amelyet *Walter Crane* az alföldi metropolisz részéről élvezett. Jóljánlan megvalljuk, hogy Szeged város képviselőtestülete a szemére vetett 40 koronát a székesfehérvári ünnepre szánt koszoru-megváltás címén adta és csak tegnap rukkolt ki szobor-adományával és pedig gazdag, virágzó városához méltóan, szép kerek összeggel: ötszáz koronával. A városok adományai között eddig ez a legnagyobb s az a pár, talán rideg megjegyzés, ami a félreismerett negyven koronás adomány alkalmából elhangzott, — ime köszönetre válik.

— Rosthornek kitüntetés. Párisból táviratozzák: *Loubet* elnök dr. *Rosthorn* pekingi osztrák-magyar ügyvivőnek és lovag *Winterhalder* Tódor osztrák-magyar sorhajóhadnagynak a becsület-rend tiszti csillagját, *Rosthorn* pekingi osztrák-magyar ügyvivő feleségének, *Kollarz* osztrák-magyar sorhajóhadnagynak, báró *Boyneburg-Lengsfeld* Rikárd és *Mayer* Tamás osztrák-magyar tengerészhadapródnoknak pedig a be-

esületrend lovasgillagját adományozta a kínai zavarok alatt tanúsított magukartartásáért.

— **A perza sah kára.** Moszkvából szomorú katasztrófáját jelentik a Kaspi-tengert járó Wera gőzösnek. Ezuttal bennünket is közelebről érdekel az orosz teherszállító hajó elsüllyedése és részvétellel fordulunk a káros felé, aki kedves vendégünk volt nemrégiben. Azokat az értékes holmikot szállította ugyanis a Wera, amelyeket a perza sah európai körútján összehámozott. S a nap fának kincseit nem kimélte a Kaspi-tenger vihára, amely elnyelte a hajót mindenestül. Még a sah egész podgyása is e hajón volt s a hatalmas fejedelem nagy zavarban lehet mosz Terherában. A moszkvai távirat, amely a katasztrófát hírül hozza, azt is megemlíti, hogy kár volt s fényességének annyira vonzódnia a Werahoz, amely már nagyon idős, rozoga csontu leányzó, miután a legnépesebb teherszállítóhajók közül való. Arról szó sem lehet, hogy a hajót kiemeljék, mert ott, ahol a Wera elsüllyedt, a tenger ötszáz öl mélységű.

— **A hercegprímás üdvözlése.** A katolikus főpapság három, vagy öt esztendei körökben el szokott zárandokolni Rómába a szent-sirhoz. Vaszary Kolos, bíboros hercegprímás, is készült az idén Rómába, hogy a szent év alkalmából személyesen üdvözölhesse a pápát, de időközben le kellett mondania tervéről gyöngékedése és a magyar kereszténység jubileumi ünnepeinek miatt. Maga helyett ezért dr. Kohl Medárd pápai prélat, címzetes püspököt küldötte Rómába. Kohl Medárdot tegnap fogadta a pápa. A püspökkel volt dr. Nemes Antal budavári apát-plébános is. A püspök tolmácsolta a hercegprímás hódoló üdvözlését, mire a pápa áldását küldötte a bíboros főpápnak és magyar híveinek. Ezután Rampolla bíboros államtitkár fogadta a püspököt és kísérőjét hosszabb kihallgatáson. Kohl Medárdot különben hétfőn fogják Rómában prekonizálni. A püspök december végéig marad az örök városban és jelen lesz a szent kapu bezárásának fényes szertartású ünnepségein.

— **Egy tanácsos, négy nyúl és a finác.** A főváros egyik tanácsosa, Vassilievics János ur, olyanformán próbálgatja ki az emberi jellemet, mint annak idején Máttyás király. Előbb megengedi, hogy a szegény ember belessék a púcba, azután föllep a tekintélyvel. De nem mindig szerencsével, ezuttal se. Vadászgatott a tanácsos ur valahol a határban s amikor már jól bealkonyodott az idő, visszajött a fővárosba egy fiakkereken a vadászkompániájával egyetemben. A kocsis lábai előtt négy nyul hevert s a tanácsos ur kíváncsi volt, hogy megállítja-e a vámmal a finácé. Nem állította meg. A finácé tudniillik úgy okoskodott, hogy a városi uraknak első sorban kell tudni azt, hogy mi a rend. Ha van valami tilalmas a kocsin, hát bizonyosan jelentkezik majd a tanácsos ur. Amint hogy jelentkezett is. Ötven lépésről visszahajtatott, megmutatta a nyulakat a szánt följelentette Varjas Pál vámfelügyelőt a hanyagságáért. A polgármester is szigoruan fogta föl a dolgot s Varjas Pált felfüggesztette az állásától, megvonta tőle a fizetése kétharmadát és elrendelte ellene a fegyelmi vizsgálatot. A vámfelügyelő felebezzett ez ellen a nagy szigorúság ellen. A fegyelmi választmány csakugyan nem látta szükségét ennek a túlságosan krudélis eljárásnak s jóváhagyta a fegyelmi vizsgálatot, de visszahelyezte Varjast az állásába és elrendelte, hogy adják ki neki egészen a gázsiját.

— **A humánus pénzügyminiszter.** A pénzügyminiszter megújította az újví üdvözlések megváltására vonatkozó régi rendeletét. Körlevelet intézett hivatalnokaihoz, melyben előre megköszöni a szokásos újví gratulációkat s egyidejűleg fölkéri tisztviselőit arra, hogy az így megtakarított apró kiadásokat fordítsák okosabb és nemesebb célra: adják oda a szegényeknek. A miniszter ugyanis nem kíváncsi arra, hogy az üdvözlő szónokok milyen új és eredeti formákba tudnak belegöngyölyíteni a régi és elkopott érzeseket. Ellenben nagyon is óhajta, hogy mindenki, akinek kenyerre van, juttasson néhány morzsát éppen az évforduló alkalmából a szegényeknek, akiknek kenyerük nincs. Kivánatos, hogy a kegyelmes urnak humánus és gyakorlatias állásfoglalását a többi hivatalnokok is követni fogják és így a gazdagok és hatalmasoknak amugy is rendesen kijáró hódoló szavak, legalább az új alkalmából át fognak változni filléreké, a hielgés költészetének előirányzatából ki fog bontakozni a szegény emberek legelőlébb szükségleteinek a fedezete.

— **Vörösmarty szobra.** A főváros tanácsa tudvalevőleg 10.000 koronát szavazott meg Vörösmarty emlékszobrára. A pénzügyi bizottság ma hozzájárult a tanács a javaslatához és kimutajta erre a pénzbeli fedezetet.

— **Végrendelet.** Valahol a fagyos északon, ismeretlen tájak utvesztőiben, vagy a póluskörnyék gyilkos hidegében veszett nyoma Andrének, aki felszállt a lőgbe, hogy többé vissza ne térjen. Az elszánt léghajós sejtette, hogy vakmerő légi utja alighanem az életébe kerül. Végrendeletet is készítet, amint most Kopenhágából jelentik, felszállása előtt. Testvérenek Götheborgban átadta végrendeletét azzal a meghagyással, hogy ha 1900 végéig nem térne vissza, bontsa fel. André testvére azonban még nem adta föl a reményt és elhatározta, hogy még egy évig vár a végrendelet felbontásával.

— **Monstre-küldöttség a miniszternél.** Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter ma délután egy 250 tagból álló küldöttséget fogadott Budafok, Tétény, Díósd, Érd, Sóskut és Etyek községek polgáraiból. Már a kora délutáni órákban ünneplőbe öltözött vidéki emberek nagy tömege lepte el a kereskedelmi minisztérium előtti teret s a budai lánchíd melletti kávéházat, nagy érdeklődést kelte a járók-kelők közt.

A küldöttséget, melyben résztvettek az említett községek előljárási elnökei, birtokosai és a polgárság tekintélyes elemei, Földváry Miklós, országgyűlési képviselő, vezette a kereskedelmi miniszter elé és ugyanó terjesztette elő kérelmüket is. Röviden vázolta az emlékirat tartalmát és különösen annak három pontját emelte ki. Az első az, hogy a budapest-budafoki vilamos vasút a főváros közepébe, legalább is a pesti rész valamely alkalmas pontjára bevezetessék; a második pont az, hogy az említett vasutnak adassék meg a peage jog a budapesti közúti vasut sineinek használatára, még pedig a pesti oldalon is — az Eskü-térig, a Kálvin-térig, vagy a központi városrészig; a harmadik pontba foglalta a küldöttség legfontosabb kérelmét: azt, hogy a budapesti budafoki vasut Tétény, Díósd, Érd és Sóskut, községek érintésével Etyek községig építtessék ki. A küldöttség szónoka e kérelem megokolásában hangsúlyozta, hogy eddig Sóskut is, Etyek is esetet minden vasuti összeköttetéstől, pedig úgy Sóskutnak kóhánya-telepre, mint Etyek szép fejlődésnek induló szőlő- és tejgazdaságára megbecsülhetetlen haszon háramlanék. Ha a fővárossal közvetlen vasúti összeköttetésbe juthatnának.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter válaszában kijelentette, hogy már eddig is érdeklődött a küldöttség által kifejezett kérelem iránt, egyik-másik tekintetben már intézkedett is s amennyiben a kérelmek teljesítése tőle és az ő hatáskörétől függ, mindent el fog követni, hogy e jogos igények érvényesüljenek, s az emlékiratban foglaltak teljesülhessenek. Fel szoktak, ugymond, merülni ellenkérési vádak, vannak elvi és tárgyi nehézségek s amennyiben sikerül majd ezeket e oszlatni, minden lehető meg fog tenni, hogy kérelmük megvalósuljon. A küldöttség lelkes éljenzéssel fogadta kijelentéseit és a legjobb reményekkel távozott a miniszteri palotából. Jó ideig tartott, míg az egész emberkasóság a minisztérium épületéből kijutott az utcára.

— **A kartársakért.** A budapesti ügyvédi kamara választmánya tegnap ülést tartott, amelyet emlékeztetéssel tett egy nagyszabású alapítvány bejelentése. Az ülés előjén dr. Pollák Illés kamarai ügyész bejelentette, hogy dr. Krausz Ede budapesti ügyvéd és neje, született Holzer Antónia ötvözezer koronás alapítványt tettek a létesítendő országos ügyvédi nyugdíjintézet javára. Nagy lelkesedést keltett a nemes érzéstől sugalt alapítvány bejelentése a választmány tagjai közt s elhatározták, hogy a derék kartársnak küldöttség útján mondanak köszönetet a nagylelkű adományért. Az alapító oklevél úgy rendelkezik, hogy az alapítvány már most bekebeleztesse az alapító ingatlanaira s halála után fizessék ki az ügyvédi nyugdíjintézetnek. Ha pedig a nyugdíjintézet bármely okból nem létesülne, az ötvözezer korona az alapító oklevél szerint az ügyvédi kamara segélyalapjára száll. Az alapítónak különben ez nem első nagyobb adománya, mert csak nemrégiben juttatott 11 ezer koronát a Tanítók Országos Kaszinójának.

— **A kereszt az egyetemen.** A budapesti egyetem épületében előfordult keresztetontások alkalmából az egyetemi ifjúság azzal a kérdéssel fordult a közoktatásügyi minisztériumhoz, hogy a keresztény vallás szimbólumát függeszse ki az egyetem diszhelyiségekben is, az előadás termekben is. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter e folyamodványt véleményes jelentés végett elküldte a tudományegyetem tanártestületére a kérdésben két nagy pártba szakadt. A jogi és a hittudományi kar helyesnek és jogosnak ítélte az ifjúság kérelmét, míg az orvosi és a bölcsészeti kar a folyamodásban megajta a felekezeti szűkeklőség intencióit. A négy fakultás határozatait beterveztette az egyetemi tanácsnak, amely ma tartott ülésében foglalkozott a kérdéssel. Az ülésről az egyetemi tanács tagjai közül csupán ketten hiányoztak: Rapaics Rajmund rektor, aki

Abbáziában üdül és Timon Ákos jogkari prodékán, aki meghülésével mentette ki magát. A prorektor a tanács elé terjesztette a karok javaslatait az indoklással együtt, mire hosszabb heves vita fejlődött ki. Mindenki kar képviselője a saját kari határozata mellett foglalt állást s a prorektor végre is szavazásra bocsátotta a kérdést. Az ifjúság kérésének teljesítése, illetőleg a jogi kar javaslata mellett szavaztak hárman és elene ően s így az egyetemi tanács a kereszt alkalmazása ellen döntött. Az egyetemi tanács döntéséről Theurevek prorektor azonnal jelentést tett Wlassics Gyula kultuszminiszternek.

— **Kilencven ezer liter tej.** Kedves vendégo volt ma Budapest polgármesterének. Egy egyszerű derék, jólelkű polgár, Goldmann József tejnagykereskedő kereste föl hivatalában a város első hivatalnokát s elmondta neki, hogy ő, meg a felesége is nagy részvétellel olvassa az újságokban, hogy Budapesten ez idő szerint sok ezer ember járkal munka nélkül s hogy egyáltalában oly nagy a nyomorúság, amilyenre alig volt még eset a leginszesebb években is. A valószínűség pedig az, hogy a téllel még szomorubb lesz a helyzet. Ezért elhatározták, hogy január elsejétől kezdve három hónapon, tehát április elsejéig, minden reggel ezer liter tejet bocsátanak a főváros rendelkezésére. Oszszák szét a szegények között olyan arányban, amilyenben a nyomorúság bepalántálta magát a nép közé. A polgármester jegyzőkönyvet vett föl erről az igazán nagylelkű adományról s nagyon szépen megköszönte Goldmann Józsefnek a jószágát. Van is mit köszönni rajta. Ha még csak pár ilyen Goldmann József akadna ebben a nagy városban, egyszerre vége lenne Budapesten annak a nagy nyomorúságnak, amely napról-napra hiába kiált kenyérért, munkáért és könyörületért.

— **A Schlesinger és Schönfeld-féle rövidaru-üzlet** alkalmazottjai és munkásai is megtalálták a módját annak, hogy hogyan segítsenek a munkanélülieknek. Lemondtak a keresetük két szazalékáról azoknak a javára, akiknek nem jutott munka. Már is szép összeget gyűjtöttek össze ilyenformán. Ha példájukat követi a többi olyan munkás is, akinek foglalkozása és kenyerre van, a legszükségesebbet legalább megszerezhetik a munkanélüliek számára.

— **A Vörösmarty-szobor munka-bizottsága** ma délután három órakor Bakosi Jenő elnöklésével ülést tartott, az Otthon elnöki termében. A bizottságnak az ünnepi szünet előtt ez volt az utolsó ülése, amely csak úgy, mint az eddigiek, a hazafias közönség áldozatkészségét dícsérhette. Az ülésen történt bejelentések közül a nevezetesebbek ezek:

A Bárd Ferenc és testvére zeneműkiadó-cég intézésével Rosenthal, a világhírű zongora-művész, aki már a minap oly rendkívüli sikert aratott, hangversenyt rendez a Vörösmarty-szobor javára. A Zenekedvelők Egyesülete erősen készül a Veri-requiemre, amelynek előadása a közreműködők kiválóságánál fogva is nagy zenei ünnep lesz.

Molnár László, az Országos Színész-Egyesület elnöke, bejelentette, hogy felszólítására a vidéki színház-társulatok valamennyien előadást rendeznek a szobor javára. A nagyobb társulatok a december 1-jén ország-szerte rendezett ünnepi előadáson kívül még külön Vörösmarty-előadást is fognak rendezni, fővárosi ismert művészek közreműködésével.

A munka-bizottság elhatározta, hogy legközelebbi ülését külön meghívóval fogja tudatni a bizottság jegyzője a tagokkal.

— **Népkönyha-megnyitás.** A térvárosi általános közéleti egyesület ma este nyitotta meg ünnepélyesen a VI. kerületi előljárásság házában levő népkönyháját. A mai jótékonyülvé estét az új népkönyha javára rendezte az egyesület elnöksége, amelyben, mint amnyi sok más emberbaráti intézményben a főszerep egy közismert jószívű urnónek, dr. Neumann Árminnének jutott. A népkönyha nagy helyiségét a zsufolásig megtöltötték az egyesület tagjai, valamint a nagyszámu vendégek, akiket fehérkötényes, fúrge hűlgyosapat szolgált ki. A hűlgyek egy része ott sürgött-forgott kipirult arccal a tizhely mellett, más részük pedig serényen tálatla fel a párolgó gulyáshust. Hogy a jótékony céra minél több jövedelem gyűljön össze, a bájós mosolyu pincér-hűlgyek bort, sölt, pezsgőt is árultak, volt is a szép kezesekből mindennek nagy keletje. Ott buzgólkodott mindenütt dr. Neumann Árminné, étellel, itallal szolgált dr. Hartenstein Zsigmondné, Radocza Jánosné, dr. Orley Lajosné, Woldiáner Arturiné, dr. Feleki Béláné, Belicska Béniiné, dr. Reiner Arturiné, dr. Balog Ignácné, Bischnitz Matild stb. Jelen voltak: Márkus József főpolgármester, Bakovszky István, a számvetőségek elnöke, Lányi Leó, dr. Neumann Ármín, Radocza János országgyűlési képviselők, Rózsavölgyi alpolgármester stb. Holnap déltben adják át a népkönyhát rendeltetésének.

Három dolgot

vegyünk gyermekeinknek
karácsonyra

könyvet

könyvet

könyvet.

— **A kacagató humorista.** *Mark Twain* nagyon jó szónok: hallgatói mindig kacagásban törnek ki, valahányszor a nyilvánosság előtt beszél. Az Egyesült-Államokban ez már szokássá lett, úgy, hogy *Mark Twain* csak a száját felnyitja, már mindenki szinte felordít a nevetéstől, akár ismerté ezelőtt, akár nem. Nemrégiben egy kis városka valamelyik egyesületében kellett volna a nagy humoristának beszédet tartania, de az utolsó pillanatban közbejött akadályok folytán kénytelen volt lemondani. Az egyesület elnöke einte mekénytelen volt lemondani. Az egyesület elnöke einte mekénytelen volt lemondani. Az egyesület elnöke einte mekénytelen volt lemondani.

Hornet kifogástalanul meghajította magát, némán körültekintet s aztán belefogott beszédébe:

— Tisztelt hallgatóság! Mértékeltenség az ország átka.

A közönség vidáman felkacagott és Hornet belátta, hogy ezt a nevetést nem komoly szavai idézték elő, de úgy gondolkodott, hogy talán ruhája nincs rendben és mikor az elnök megnyugtatta, folytatva felolvasását:

— Az erős italok több áldozatot szednek, mint a betegségek.

Ujra megismétlődik a kacagás, még hangosabban, mint az előbb. Hornet nem tudta mire magyarázni a dolgot. De szolt tovább:

— Az iszákosság szétdulja a családi boldogságot.

Harsogó kacagás.
— Az iszákosság ifju, viruló embereket a halál karjaiba kerget.

Falrengető nevetés tört ki a nagy páthosszal előadott szavakra és Hornet mindjobbán belezavarodik. Már azt hitte, hogy bolondná akarják tenni, de azért beszélt tovább:

— Meg kell fojtatunk az iszákosság kígyóját.

Pokoli kacaj, amely már hasonlít az üvöltéshez, s a hallgatóság egy része zsebkendővel törölgette alácsurgó könnyeit. Hornet már kezdte bosszantani a dolog és dühösen odakiáltott hallgatóinak:

— Amit én mondok, az a tiszta igazság!

A hallgatók már a hasukat fogták a nevetéstől.

— Az isten szerelmére, mi neveléset találunk az én felolvasásaimon és megjegyzéseimen.

— Igaz, habaha!... Csak így tovább, kiáltotta Hornet felé valaki a közönségből.

— Az sértés, uraim, ordított Hornet, magánkívül dühében.

Harsogó kacajba fult most már az egész terem és valaki mégis csak kibőkte:

— Halljuk Twaint! Halljuk!

Csak most derengett végre az elnök agyában valami homályos sejtélem. Fölemelkedett és megmagyarázta a tévedést.

— Egyszerre mélységes csend lett és minden arca a legpokolibb komolyság rakódott le egy pillanat alatt. A szónok az ünneplés csendben kijelentette, hogy ő még soha nem látott együtt annyi szamarát és bolondot, mint ebben a városban. Szolt és otthagya hallgatóságát.

— **Barátkozás rendőri asszisztenciával.** A Somossy-orfeum egyik buffethölgyénél, *Schenk Irén*-nél március huszadikán egy ur jelentkezett. *Schenk Irén* az édesanyja elenlétben fogadta a fiatal urat, aki szerelmi ajánlatokkal állott elő, később azonban a rendőri bejelentő lapokra tért át. Amikor ezeket előadói jókaratulag figyelmzettette a kisasszonyt, hogy kellemetlensége lehet, mert csak az édesanyja van bejelentve. Mutatót is egy hivatalos írást, amelyen *Rudnay* főkapitány neve volt aláírva. Másnap megint beállított az ismeretlen *Schenk Irén*-hez, aki nem fogadta. Még aznap idézést kapott *Schenk Irén* a VII. kerületi rendőrkapitányságtól, hogy azonnal jelenjen meg *Darvassy Imre* rendőrnökknél. A leány nem ment el, és délután harmadszor jelentkezett az ismeretlen egy egyenruhás rendőrtisztviselő társaságában. A rendőrtisztviselő igazolta, hogy ő *Darvassy Imre* rendőrnök s csak azért küldte neki az idézést, mert barátja, *Schönstein Imre* meg akart vele ismerkedni. *Schenk Irén* féljelenetű *Darvassy* s féljelenetűben azt is elmondta, hogy az ismeretlen, akit *Darvassy Schönstein Imre* gyanánt mutatott be, tíz forintot is kért tőle. A rendőrség a vizsgálatot megindította s a vizsgálat során konstátálták, hogy az a hivatalos írás, amit *Schönstein* mutatott, a rendőrtisztviselő inspekcións listája volt. A főkapitány *Darvassy Imre* ötven koronára, azt a rendőrnököt pedig, aki az

inspekcións listát odaadta *Schönstein*nek, száz koronára büntette. *Darvassy* megnyugodott az ítéletben, de *Schönstein* ílebbezett. A főváros fegyelmi választmánya ma a száz korona bírságot ötven koronára szállította le, annak a megokolásával, hogy *Darvassy*-nak sokkal súlyosabb beszámítás alá eső cselekedetét nem lehet enyhébben büntetni, mint azt, aki csak az inspekcións listát kiadta a kezéből. *Wagner Géza*, a fegyelmi választmány tagja különvéleményt adott be, mert ő a *Darvassy* ítéletét is felül akarta bírálni és nem akceptálta, hogy a főkapitány ítélete ebben a kérdésben jogerős.

— **Örült az állomás.** *Grác*-ból jelentik, hogy a marburgi vasuti állomáson tegnap *Schmidt Konrad*, bécsi mérnök, hirtelen megőrült. Berontott az étterembe, ott fölpofozta a pinóereket s aztán a táviróhivatalba futott:

— **Távírozoznak rögtön a császárnak, hogy jöjjön ide, mert beszélnem kell vele!**

Mikor látta, hogy a hivatalnokok nem engedelmekednek neki, revolvert rántott. Erre dulakodás támadt s végre is lefegyverezték a dühöngőt. A szerencsétlenül a gráci megfigyelő intézetbe vitték.

(x) **A Zoltán-féle** csukamáj-olaj teljesen szag- és íz nélküli és tápereje nagy. Üvegje 2 korona. Zoltán B. gyógyszerárban, Sétátér-utca és Szabadság-tér sarkán.

(x) **Esernyők** feltűnő olcsón *Détschnyél, József-tér*.

(x) **Konyhajátékbutor- különlegességek** nagy választékban *Fellegi Józsefnél*, IV., Hajó-utca 3.

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyűjtőt!**

(x) **Honi Ipar.** Ajánlom általánosan ismert, saját gyártmányu posztó bokavédőimet (gamasni). Kapható drapp, olív, szarke, bronz és fekete szímben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kertész Pál* divatruházában, Kerepesi-ut 44. sz., a Népszinházai szemben. Eladás nagyban is.

(x) **Műhögés, rekedtség ellen,** valamint a torok és légzési szervek működési zavarainál páratlan szer *Egger mellpastillái*, melyek a gyomrot nem rontják. Doboza 1 korona és 2 korona. (Próbadoz 50 fillér.) Főraktár: *Nádor-gyógyszertár*, Budapest, VI., Váci-körút 17.

(x) **Ragyogó karácsonyfádis.**
Uj! Football társasjáték frt 2.—.
Halifax frt 1.50. *Kertész Tódornál*.

Az árvák ünnepe.

Budapest, december 14.

A terebélyes gesztenyefákkal szegélyezett városi fasorban gyönyörű kétemeletes palota áll készen, amelynek rendeltetése, hogy szerető otthon nyújtson a szüleiktől megfosztott árváknak. A pesti zsidó hitközség új fu-árvaháza ez, amely a jövő vasárnap adatik át magasztos rendeltetésének.

Az új árvaház létesítése a hitközség egyik derék előjárójának, *Deutsch Jakab*nak az érdeme. Az ő áldozatkészsége és buzgó munkálkodása teremtette meg annak idején az *Andrássy-ut* árvaházat is. Lankadatlan tevékenységgel és nemeslelkű szeretettel egymaga gyűjtötte össze az új intézetnek költségeit, a 400.000 koronát.

A kétemeletes épület angol gót stílusban készült és egyszerű külseje ellenére is imponáló hatású. Az épület belseje is egyszerű, csak a templomnak gazdag a díszítése. Az épület souterrainban egy 250 gyermeknek megfelelő nagy ebédlőterem van, közvetlen mellette a főző- és mosó-konyha és az éléskamara. A jobboldali udvari szárnyban van a tornaterem és a nagy fürdőszoba. A földszintre az utcáról egy oszloponon nyugvó fedett folyosó vezet. A földszinten hat iskola terem van, ezenkívül még a tantestület szobája, egy nagy terem az ebélszobák és a könyvtár részére és a titkárszobája. Az épület jobb szárnyának végén, elzárt helyen, az udvarról való külön feljárattal vannak a betegszobák, amelyekhez külön fürdőszoba épült. Az első emeleten van hat nappali dolgozó terem, a gondnoknő szobája és az iktésterem, valamint a díszes templom, amely két emelet magaságban épült. A templom második emeletén vannak a női karnatok. A templomból és a felső karnatokból 8 tágas ajtó nyílik egy csarnokszéri folyosóra. A második emelet mindkét szárnyát a világos és szellős hálótermek foglalják el.

Az építómunka költségei 320.000 koronát tesznek. Magára a templomra ebből 80.000 korona jut.

Az új árvaház *Wellisch Alfréd* tervei szerint épült, miután a pályaművek felett ítélkező jury az ő munkáját tartotta a legmegfelelőbbnek.

A felavatás ünnepe vasárnap délelőtt megy végbe s találkozzia lesz fővárosunk nemesen érző

közönségének. Megígérték megjelenésüket. *Szöll Kálmán* miniszterelnök, *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszter, a főváros polgármesterei és közéletünknek még számos kitűnősége, hogy megjelenésükkkel is méltányolják a szép intézmény létesítésén buzgalkodó nemeslelkű férfiak és nők fáradozását.

Az árvaház építésére annak idején pályázatot hirdettek, amely *Wellisch Alfréd* terve volt és az ő kitűnő és mindenféle tekintetben megfelelő tervét is fogadták el kivételre.

Az új árvaháznak vasárnap délelőtt 11 órakor lesz a felavatása fényes ünnepség körében. A felavatásra megígérték megjelenésüket *Szöll Kálmán* miniszterelnök, *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszter, *Márkus József* főpolgármester és *Halmos János* polgármester is.

A felavatás ünnepségének programja a következő:

1. *Üdvözlés.* Költemény. Irtá: *Feleki Sándor*. Zenéjét szerző: *Singer Nándor*, karmester. Előadja: a M. Kir. Opera ének- és zenekara. 2. *Megnyit.* Tartja: *Deutsch Jakab* árvaházi elnök nevében: *Dr. Deutsch Ernő*. 3. *Kölnér Zsigmond*, hitközségi elnök beszéde. 4. A volt növendékek (Deutsch Jakab-Egyesület) küldöttségének tisztelegése, *Rottler Salamon*, egyesületi elnök vetéseje alatt. 5. Avató-szómoniat. Tartja: *Dr. Kohn Sámuel*, rabbi. 6. Vallásos ének. Irtá: *Dr. Gonda Zsigmond*. Zenéjét szerző: *Singer Nándor*, karmester. Előadja: a M. Kir. Opera ének- és zenekara. 7. Himnusz.

Az ünnepségen közreműködnek *Koralek Paula*, *Ney Dávid* és *Déri Jenő* az Operaház tagjai, *Noszeda Károly*, az Operaház karmestere és *Singer Nándor* karmester. A felavatás alkalmából az árvaház két volt növendéke: *Kabos Géza* árvaházi titkár és *Déri Zsigmond* fővárosi tanár, díszes emlék-albumot szerkesztettek. Az albumba a szerkesztőkön kívül *Vészi József*, *Ábrányi Emil*, *Thury Zoltán*, *dr. Weisburg Gyula*, *Feleki Sándor*, *dr. Guttmann Hugó*, *Szabó Tivadar* és az árvaház több volt növendéke írt közleményeket.

A közönséghez.

Az emberszeretet cége mögött gyakran húzódik meg a nyereséges üzlet. A humanizmust akárhányszor közönséges nyereszkedés takarójával használják. Mennyivel szebb ennél az üzlet, amely az üzleti hasznot valja céljánál és e bevallott cél mellett a legszebb emberszeretetet gyakorolja. Amilyen esuf, ha meztelenre vetkőztetjük, a humanizmus köntösébe bujt üzérkedés, épp olyan szép az üzérkedés szürke habitusában szerénykedő humanizmus.

Ezt a humanizmust valósítja meg hatalmas arányokban a balesetbiztosítás intézménye. Ügyes matematikusok, akik egyuttal nemesen érző emberbarátok is, kiszámították a módját annak, hogy üzleti vállalat alakjában, tehát a könyörületes társadalomnak terhére nem esve, enyhítsék azt a nyomorúságot, amelyet tüzvész, égháboru, gépek, vasutak, összeomló házak és építőállványok, robbanó szerkek és egyéb eszközei a véletlen szerencsétlenségeknek zudíthatnak reánk egy óvatlan pillanatban. A nemes és elmés gondolatot kezébe vette az üzleti élelmosság és megszületett a balesetbiztosítás.

A fejlődő, modern élet, a maga mindennapos találmanyaival nemcsak a megélhetésnek, hanem az elpusztulásnak az alkalmosságait is szaporította. A modern ember a biztonságának fölünyes érzésével gondol a régebbi időkre, mikor a közbátorság a véletlenre volt bizva, mikor az országúton és a városok utcáin is szabadon üzték mesterségüket a rendőrségtől nem háborgatott haramiák. Holott pedig az életre leskelődő veszedelmek azóta nem kevesbedtek, csak átalakultak. Sok olyan veszedelem fenyeget ma bennünket, amelyről apáinknak sejtelmé sem lehetett. A vasut el nem gázolhatta, a leszakadt telegráfdrót agyon nem üthette, a gép keze szét nem szaggathatta őket. A modern haladással modernizálódtak a veszedelmek is. Ezeknek a modern veszedelmeknek a következményei ellen, a keresetképtelenséggel beköszöntő nyomorúság ellen, a kenyérkereső családapá halálával beálló éhség ellen nyújt oltalmat a balesetbiztosítás, ez

a legmodernebb üzlet s egyttal a legmodernebb emberbaráti intézmény. Üzlet és humanizmus együtt, de úgy, hogy nem az üzlet buvik a humanizmus álarcá mögé, hanem a humanizmus vallja magát becsülettel becsületes üzletnek: ez a balesetbiztosítás.

Ennek az okos, szép és modern intézménynek úgy csinálunk mi propagandát, hogy bevonjuk körébe lapunk minden előfizetőjét; bevonjuk úgy, hogy semmiféle külön megterhelése nem származik belőle. A *Budapesti Napló* előfizetői báleset ellen biztosított felekké válnak, a nélkül, hogy az előfizetésen kívül egy krajcárjukba is kerülne.

A *Budapesti Napló* a manheimi biztosító társaság budapesti képviselősege által minden egyes előfizetőjét, tehát azokat, akiknek régi előfizetése január elsején túl terjed, s azokat, akik január elseje után lépnek előfizetőink sorába, baleset ellen biztosítja. A lap kiadóhivatala a régi előfizetőknek karácsony napjára, az újonnan belépő előfizetőknek az előfizetés beérkezése után elküldi a biztosítási kötvényt, amely magában foglalja a biztosítottság feltételeit. E kötvény oly sérülések következményei ellen biztosít, amelyek külső erőszak által halált, vagy a keresetképeségben való maradandó károsodást vonnak maguk után.

Az előfizetési díj lefizetését, ha baleset következnék be, nyugtával, vagy postai utalvánnyal kell igazolni s a biztosítás az előfizetési idő első napjának déli órájában kezdődik. Aki tehát máttól fogva január elsején tútra fizet elő a *Budapesti Napló*ra, annak biztosítási igénye már január elsején, déli 12 óraker kezdődik s tart ama nap déli 12 órájáig, amelyen az előfizetés lejár.

A haditartalék gyakorlatainál és a honvédségi gyakorlatoknál előforduló balesetek is bennfoglalhatnak a biztosításban.

A biztosított, ha baleset éri, azonnal, táviratban bejelenti az esetet a *Budapesti Napló* szerkesztőségének és a baleset mérvének megállapítása után a biztosítási összeget, vagy annak megfelelő részét a társulat haladéktalanul megküldi. Halál esetében a biztosítási összeg kétszer korona; rokkantság esetében, azaz mikor teljesen keresetképtelenné válik a biztosított, szintén kétszer korona a biztosítási összeg.

Ha valaki keresetképeségét maradandóan, de csak részben veszti el, úgy a *Budapesti Napló* szerkesztőségében letett járadéktáblázat szerint számítják ki a kárvalott igényét.

Azok az előfizetők, akik több példányra fizetnek elő, legfeljebb két kárterítési összegre, azaz négyezer koronára tarthatnak igényt.

FŐVÁROS.

(*) A központi városháza környéke. Palóczy Antal ipariszkolai tanár, a városrendezés e lelkes apostola, érdekes tervet nyújtott be a tanácsoshoz, a központi városháza és környékének szabályozása tárgyában. A főváros tanácsa tegnapi ülésén foglalkozott ezzel a tervvel s kimondotta, hogy mielőtt felüle érdemlegesen határozná, szükségesnek tartja, hogy szakértők mondjanak véleményt. Ugyanazért Palóczy javaslatát véleményezést végett kiadta Heuffel Adolf középítési igazgatónak, mint a kérdés esszabályozás tárgyására kiküldött bizottság elnökének, véleményes javaslat végett.

(*) A mezőgazdasági múzeum. A földművelésügyi miniszter leiratot intézett a főváros hatóságához, azzal a felhívással, hogy engedje át az ezredévi kiállításán ünnéállott történelmi házcsoport területét, az állandó jellegű mezőgazdasági múzeum céljaira. A kormány 2.400.000 koronát szánt erre az építkezésre. Az épületeket ugyanabban a modorban és nagyságban építik föl, mint amilyenek az ezredévi kiállítás idején voltak. A pénzügyi bizottság ma készségesen hozzájárult a terület átengedéséhez, úgy, hogy a tulajdon-

jog a fővárosé maradjon s a teljes rendelkezés azonnal visszazálljon, ha az épületeknek eredeti rendeltetése megszűnik.

(*) Talkiadás. A központi fertőtlenítő-intézet építésére 260.000 korona volt előirányozva, azonban 22.126 korona talkiadás merült föl. Erre a talkiadásra kellett ma kimutatni a pénzügyi bizottságnak a pénzbeli fedezetet.

Weisz Bertold kifogásolja, hogy mérnöki hivatal ismét elszámította magát. Kéri az elnököt, hasson oda a tanács utján, hogy ez jövőben ne történjék. Erre az esetre vonatkozólag annál kellemetlenebb a dolog, mert köztudomáslag az építőanyagok s különösen a vastartók ára tetemesen olcsóbb lett. A kényszerhelyzetnek engedve, most még megszavazta a talkiadást.

A bizottság élénk helyesléssel fogadta Weisz Bertold felszólalását s a tételt megszavazta.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** Hangverseny. Werner Alberti, Operaházunk kiváló tenoristája, ma este hangversenyt adott Geyer Stefi hegedűművész nő közreműködésével. Hogy Werner Alberti azon a rövid idő alatt, amióta tagja Operánknak, mennyire megszerezte a főváros közönségének szimpátiáját, arra lényes tanúság volt az a nagy és díszes közönség, amely ma zsufolásig megtöltötte a Royal nagyszínház Wagner, Schubert, Schumann, Ganz, Aich, Michaelovich, Hubay és Roeder dalait énekelte művésziessé és ragyogó tenorjával, izléses, finoman műszárazított előadásával nagy sikert aratott. Nemcsak tapsokban, de babéroközorokban is bőségesen volt része. Geyer Stefi, a csodás kis hegedűművész, ma művészetének fejlődéséről győzte meg hallgatóit. Játéka már lágyabb, művésze komolyabb és a művészi fellegása alaposabb teszi azt a reményt, amelyet ennek a művészygymeknek a jövőjéhez fűznek. Wieniavsky d-moll hegedűversenyét és Hubay egyik csárdajelenetét játszotta nagy sikerrel. Sok taps és virág jutott neki is.

** Pálnay Ilka a pozsonyi színházban. A pozsonyi színházban jövő héten, mint nekünk írják, két rendkívül érdekes estéje lesz. Ezen a két estén Pálnay Ilka lesz vendége a színházban, aki december 28-án a *Nebánsvirágban*, 30-ikán pedig a *Szép Helénában* fog fellépni. A diva két vendégfellépésére már most alig kapható jegy.

** Elretek a Vigszínházról. A Vigszínház ujdonságának, A *feteségem nem sikkes* című vígjátékának, minden eddigi előadását telt ház nézte végig és ugyanazzal a lelkesedéssel fogadta a *Hegedűs* alakításait, mint annak idején a *Novellát*. Hogy pedig a darab ma sokkal jobban tetszik, mint az olaszok előadásában, az első sorban Csillag Teréz művészetének tudható be. — A Vigszínházban ma délelőtt tartották meg A *szálka* című egyfelvonásos eredeti vígjátékának az olvasó próbáját. A darab a *Hőbortos Mártárával* együtt fog bemutatásra kerülni. A kis újdonság szerzője Mocsáry Béla.

** Verdi és Vörösmarty. Azt a nagy és minden zenebarát érdeklődésére méltó művészi vállalkozást, amelyet a *Budapesti Zenekedvelők Egyesülete* a *Fülharmóniai Társaság* közreműködésével a jövő héten fog megvalósítani, megérdemelt figyelemben részesíti a közönség. Már az első hirdásra nagyon sokan foglalták le a helyüket. Erdemes is lesz elmenni, mert zenei életünknek ez a két előkelő testülete arra szövetkezett, hogy előadja Verdinek egyik legértékesebb művét, a híres *Rekvievet*, amelyet hét esztendeje hallottunk utóljára s nem is egyhamar hallhatunk megint. Nagy gonddal folynak már a próbák s előre jelenthetjük, hogy pénteken 21-ikén, amikor ezt a hangversenyt a Vigadóban megtartják, nagy művészi élvezete lesz a közönségnek s e mellett hazafias céla is áldoz, mert az estélyt a Vörösmarty-szobor alap javára rendezik.

** Miss Halton a Népszínházban. Miss Mary Halton, ki a jövő héten háromszor lép föl a *San-Toy* címszerepében, ma délben érkezett Pozsonyból Budapestre s a pályaudvarról, hol Porzsoló Kálmán igazgató és Féli Béla főtákar fogadta, egyenesen a színházhoz hajtott. A próba két órára volt kiírva s azonnal megkezdődött, amint a vendégművész megérkezett. A próba, jóllehet a művész nő angoltul beszél és énekel, mindjárt első kísérletre minden zökkenés nélkül folyt le, mert úgy *Mogyeri* rendező, mint *Konti* karmester, a vendégben olyan kongeniális művésznőre találtak, aki minden intenciójukat egy-egy rövid szóra vagy intésre megértette. A Népszínház személyzete valószággal el volt ragadtatva Miss Halton szeretetreméltóságától. Ho nap délelőtt a próbák tovább olynak, mivel Miss Haltonnak ki a szerepet *Bécsben* németül énekelte, némi begyakorlásra van szüksége hogy az eredetihez, mely az ő anyanyelve, visszaszokjék. Miss Halton végig fogja nézni a *San-Toy* hónap esti előadását, melyben *Köny Klára* játszza a címszerepet.

** Hoffmann meséi a Telefon Hírművészetben. Offenbach fantasztikus operája, a Hoffmann meséi, melyet a főváros közönsége a Népszínházban ismer, ma este kerül színe

először teljes egészében a magyar királyi Operaházban. A Hoffmann meséinek az előadása, mely iránt fővárosszerre a legnagyobb érdeklődés nyilvánú, hallható lesz a Telefon Hírművészet összes állomásán s így az előfizetők lakásáikon is végigvezethetik az Operaház e legújabb akvizitumát. — Az operaelőadás után a rendez estei felolvasók következnek, majd még 11 óráig *Zöldi Marci* cigánybandájának a muzsikáját közvetíti a Telefon Hírművészet az Emke-kávéházból.

A Magyar Színház válsága.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, december 14.

A Magyar Színházról válság van.

Ennek a válságnak a hullámai még nem csaptak ugyan ki a nyilvánosságba, de annál szenvedélyesebben csapkodnak magának a színháznak a vezető köreiben s ha valami megoldó expedienstre nem akadnak, a Magyar Színház válságos helyzete csak ideig-óráig leplezhető tovább.

A válság oka a színház anyagi bajaiban gyökerezdik, amely természetesen összefüggésben van a művészi vezetéssel is, mert az anyagi bajok forrása azokra az *üres nézőterekre* vezethető vissza, amelyek mostanság nagyon gyakoriak a Magyar Színházban.

A válság mai stádiumáról egyik esti lap színházi rovata hosszabb közlést tartalmaz. E közlés szerint ma igazgatósági ülés volt, amelynek első felszólalója, Fülöp János alelnök elmondta, hogy az egy-mást követő bukások *anyagilag a tönk szélére jutatták a Magyar Színházat*. Elmondotta, hogy tavaly október és november havában *hatvanhat ezer koronával több bevétele volt, mint az idén* ugyanez időszakban. A kiadások nagyban szaporodtak, míg megtakarítást csak egyetlen tétet a színház: azt, hogy januárutól júniusig nem alkalmazott igazgatót s ez által négyezer koronát takarított meg. Ezek után már most azt kéri a részvényesektől, hogy elsőbbségi kötvényeket bocsássanak ki, mert a bankok a legkisebb hitelt is megtagadták a Magyar Színházról, legelőjebb személyes garanciára lehetne némi pénz kapni. Személyes garanciát azonban imár nem ő, sem pedig más igazgatósági tag nem vállaltat.

Ez a jelentés nagy vihart támasztott a színház jelen volt részvényesei közt. Sorra egymásután felszólaltak Rákosi Szidi, Evva Lajos, Peterdy Lajos, Thék Endre és Krieyner György. A szenvedélyes vita eredménye abban szűrődött le, hogy a részvényesek azt kívánták, hogy Hegedűs Béla és Fülöp János mondanak le elnöki, illetve alelnöki tisztükről. Evva Lajost kandidáltak osaknem egyhangúan az elnökségre, Evva azonban kijelentette, hogy *ő nem elégszik meg a Hegedűs Béla visszavonulásával; Rajna Ferencnek is távoznia kell*.

Fülöp János Hegedűs Béla nevében kijelentette, hogy csak abban az esetben hajlandó lemondani elnöki állásáról, ha beválasztják az igazgatóságba. Ebbe se Evva, se a többi részvényes nem hajlandó bele-menni s így ez a kérdés elintézetlen maradt. Thék Endre vállalta magára, hogy Hegedűst és Rajnát távozásra bírja. Ezzel a misszióval meg is bízták Thék Endrét.

Azonkívül kiküldtek egy öt tagú bizottságot, hogy kerítsen legalább annyi pénzt, hogy a színházat egyelőre is tovább vezessék.

A mai ülés elő már az a javaslat került, hogy a színházat adják ki bérbe. A bérlő a maga ura, ha akarja megterthatja, vagy esetleg elbocsáthatja Rajna Ferencet. Ha a bérbeadás nem sikerül, a Magyar Színház a csőd karjaiba veti magát.

Laptársunknak ezt az értesülését ki kell egészítenünk a magunk értesülésével. Laptársunk értesülése annyiban szorú korrigálásra, amennyiben *igazgatósági ülésről* beszél, holott a gyűlés nem volt egyéb a *részvényesek bizalmas értekezleténél*, a minőt részvénytársaságok a közgyűlés küszöbén tartani szoktak s amely bizalmas értekezleten, már ennél a magán jellegénél fogva, semmiféle határozatot nem hoztak és nem is hozhattak.

Ez azonban, ugyszólván csak formai kérdés, mert a *bizalmas értekezlet* lefolyása dolgában nyert értesülésünk teljesen megegyezik a laptársunkéval.

A Magyar Színház ez ideig még lappangó válságának és a *bizalmas értekezlet* magyarázatul még a következő értesítést kaptuk: azok a részvényesek, akik az értekezleten részt vettek és a színház mostani vezetősége ellen állást foglaltak, a Magyar Színház *Részvénytársaságban*, részvényeik számára szerint, a lényeges kisebbséget alkotják és így közgyűlési szavazatuk utján a színház mostani vezetőségét meg nem buktathatják.

A részvények többsége a vezetőség kezében van és így a hónap lefolyó közgyűlésen is biztos a többsége. Ugy halljuk még, hogy bár az elégedetlenkedő részvényesek Evva Lajost óhajtkák a színház élén látni, Evva maga sem hajlandó mostani nyugodt és eszű felúsi magányát az izgalmas színházi élettel újra feloszerlni.

Ilyen éppenséggel nem kedvező auspiciumok mellett indul neki a *Magyar Színház* a holnap megtartandó részvénytársasági közgyűlésnek.

Az igazgatóság ma este a színház épületében ülést tartott, amely a késő éjjeli órákba belehúzódott, Az igazgatóság a holnapi közgyűléssel foglalkozott, de szoba került már a nyilvánosságba is kijutott válságnak a kérdése is.

Képes lesz-e az igazgatóság a színház kedvezőtlen helyzetével súlyosbított, éles személyi ellentéteket rövidesen elsimítani, és rövid idő kérdése immár.

A holnapi közgyűlés minden körülmények között viharosnak ígérkezik s ha ezt a közgyűlést szerencsésen meg is uszsa, nem lehetetlen, hogy rövid időn zátonyra jut a *Magyar Színház*nak már alig-alig kormányozható hajója.

A *Magyar Színház* Részvénytársaságának igazgatósága a következő sorok közlésére kért bennünket: Igen tisztelt szerkesztő ur!

Egy estlappban ma hosszabb cikk jelent meg a *Magyar Színház* állítólagos válságáról. A cikk adataiból mindössze annyi az igaz, hogy — korábbi évek szokásához képest — a részvényesek a közgyűlést megelőzőleg, az idén is bizalmas előértekezletet tartottak, melyen a színház anyagi ügyei is természetesen szóba kerültek. A részvénytársaság igazgatósága is megtartotta ma rendes ülést, amelynek egyetlen tárgya az volt, hogy a folyó hó 30-ikán megtartandó évi közgyűlés tárgysorozatát hivatalosan megállapították. A cikk többi adataiból egyetlen szó se felel meg a valóságnak. Az a hír tehát, mintha Evva Lajos ur az elnökséget bizonyos feltételek mellett elfogadta volna s mintha a Rajna Ferenc ur távozásra is kombinációban lenne — merőben koholt.

Kitünt. tisztelttel

Budapest, 1900. december 14.

A részvénytársaság igazgatósága nevében

Hegedűs Béla,
elnök.

Tíz perc Sorma asszonnyal.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától, —

Budapest, december 14.

A központi pályaházban, a Románia felől érkező budapesti gyorsvonat egyik első osztályú kocsijából, ma déli 1 óra 25 perckor, nagyon érdekes egy női utas szállt ki.

Ez az érdekes női utas *Sorma Agnes* asszony volt, a *berlini* drámai művész, akihez e hónap vége felé szerencsénk lesz a *Vigszínház* színpadán.

Sorma asszonyt, — már hangsúlyoztuk ezt az álláspontunkat, — a színművészet kiváló nagyságát megillető tisztelettel fogjuk üdvözölni a *Vigszínház* színpadán. Valamint hogy a meghatározottabbán állást foglaltunk minden *bécsi* színész-invázió ellen, épp úgy meleg rokonszenvvel nézünk elébe a *berlini* művész vendégjátékainak. A *Luiger* ur magyargyűlölettel teli városából visszautasított minden a művészt érve alatt betolakodni akaró német szót, — ellenben fülünkben cseng még a nemes és lovagias német eszázárnak az a felkőszöntője, amelyet a budai királyi várpalotában, itt járta alkalmával elmondott s amelyet — az Árpádok trónját aposztrofálva, — ezekkel a magyarul elmondott szavakkal fejezett be: *Éljen a király!*

Ezt a nemes lovagiaságot, hasonló lovagiasággal viszonzozzuk s *Sorma Agnes* asszonnyal, a német eszázár kedvelt drámai művésznőjében, a a germán kultúra egyik kiváló művész-képviselőjét fogjuk magunknál, igazi magyar barátsággal és lovagiasággal üdvözölni!

Sorma asszony férje és impresszáriója, *Schürmann* ur társaságában érkezett. A művész *Galaczból* jött, ahol legutóbb vendégszerepelt s a *bécsi* gyorsvonattal utazott tovább.

Egy szerencsés vonatkozásnak köszönhetem, hogy alkalmam volt tíz percet a *berlini* művész társaságában tölteni.

Sorma asszony körülbelül harminc éves. Termete nyulánk, karesu, csaknem törekeny, akár a *Duce* Eleonóraé. Testtartása is feltűnően hasonlós a világhírű olasz tragikához.

A haja és a szeme fekete s ami az ember figyelmét mindjárt az első pillanatban megragadja, vakítóan csillogó fehér fogsora. Valóságos gyöngyfogak.

Ha termete *Dustéra* hasonlít, — egy még ennél is frappánsabb hasonlatosságot mutat a művész arca. Olyan hasonlatosságot, amely szinte meglepő.

Sorma asszony ugyanis egészen *Márkus* Emilia — barnában, jobban mondva feketében.

A művész nő bemutatott férjének (olasz gróf, akinek a nevét nagy-hirtelen nem bírtam megjegyezni magamnak). Az alatt a tíz perc alatt, a meddig a *bécsi* vonat indult, a művész azzal a könnyed eleganciával csevegett, amely a színpadi beszéd művésznőit a magán-társalgás-

ban jellemzi. Hogy hangja a legzengzetesebb organumok közül való, szinte fölöslegesnek tartom megjegyezni.

— Most *Badenbe* megyek, — mondta a művész, — ahol nyolc napig pihenek. Nagy szűk-ségem van rá, mert az utóbbi hetekben csaknem mindennap játszottam s amely napon nem játszottam, a vasuton ültem.

Sorma asszony ezután legutóbbi *romániai* vendégszerepléséről beszélt. Megmutattam neki, hogy a *Budapesti Napló*nak éppen a mai száma emlékezik meg arról, hogy vendége volt a román királynőnek.

— Igen, — felelte a művész, — a királyi pár a *pécsi* kastélyban fogadott, ahol több mint két órát töltöttem. On ismeri *Carmen Sylva* poétikus lelkét, fölösleges hát erről a fogadásról bővebben szólnom. Csak annyit mondok legfeljebb, hogy a mikor velem beszélt, a királynét bera-gyogta a költőné fensége... *Károly* romániai király is nagyon kegyes volt hozzám, rendjellel tüntetett ki, amelyet saját kezével tűzött a kebl-emre.

Az indulás ideje, nagy sajnálatomra, erősen közeledett, de volt még annyi időm, hogy szóba hozzam a művész *budapesti* vendégszereplését.

— Oh, nagyon, nagyon örülök, — mondta felcsillámoló szemekkel, — hogy *Budapest*en bemutatathom művészetemet. Hallom, hogy a *Vigszínház*, amelyben játszani fogok, gyönyörű színház. Néhány nap múlva már magam is meglátom, mert a pihenésem után három estén át a *bécsi* *Raimund-színházban* játszom, s aztán nyomban *Budapestre* jövök.

A vonat már indulóban volt, mikor *Sorma* asszony még ezt a pár szót mondta, mosolyogva: — Oh, én mint német színész, sem félek *Budapest*en.

... Nem is kell félnie!

Hoffmann meséi.

— Szerző a darabjáról, —

Uram!

Valóban meghatott figyelme, Mely kétszeres örömmel meglepett, Mert nem reméltem. Minket, holt zseniket Elkényeztetnek bár a Lexiconban Elismeréssel, posztum hódolattal, Továbbá sirunkon s több közterem Márvány- s bronzstatuákkal, valamint A házon, hol születünk, relieffel, — De, mondhatom, szokatlan az öröm, Hogy itten aktuálisak legyünk. Hisz e kiváltság olyan leginkább, Ki élve: lángész, — s halva: volt számár. Láthatja abból, hogy tudom becsülni Kivételes kitüntetésemet, Melyet fölszólítás rejt magában, Hogy irjak néhány szubjektív betűt *Hoffmann meséi* című darabomról, Néhány emléket abból az időből, Mikor megkomponáltam.

Ah, uram,

B-mollban zsong most az emlékezés A mélabúsan szépséges napokról Lelkem fölött, mint hervadt rózsakerten Nagyon boldogtalan szerelmeseknek Bucsú-jajával teli ősz szellő, A melybe valahonnan belebúg Sajátmagától ugy *Amati-cello*, Epp, amikor bealkonyul az ég. *Hoffmann meséi* — vénségem meséje, Fájdalmas, édes, rémes hattudal!

Már hatvanéves voltam és beteg. Kínzott a esz és esalt a kedvesem. Ha néha jött az ihlet drága perce, Es megragadtam kedvenc hangszereim, A cellot, — oh, ön tudja, mint szerettem, Tanú rá minden egyes partitúráim! — El kellett tennem bal lábam miatt, Amelyben orgiákat ült a mult. Csúszosnak s Offenbachnak lenni, szörnyű! Ha kedvesemmel a *Paris de Boulogneba* Hajtattem napsugáros délután, Ismert prononszált orromról letettem A konkáv csipetűmet, hogy ne lássam, Mint mosolyog másokra a hamis! (Ajánlom önnek, kitiűnő methodus! Nem nézni azt, minek látása fájl) Igen, uram, megértem, megeseit: Megesaltak engem, akinek agyából *La belle Heléne* nőtái gyöngyözének,

Mint *Veuve Clicquotból* gyémánt-gyöngy-zemek!

Semmit se láttam, ámde tőle fájl, Hisz mindkét arcán gödröcskéje volt! Ha nincs két gödröcskéje, tán nem is fájl. — Tudom, ezt ön nem érti. Mégis így van.

Ily lelkiállapotban komponáltam Mai reprizüket: *Hoffmann meséi*.

Sivár volt a jelen, jövöm a sír, — Mélázva néztem mult időmbe vissza, Ahonnan szőkén, barnán, feketén Az agg felé kacagva inceslegtek Meleg színházdirektori szivemnek Szerelmes, édes, szép emlékei. Mikor a *Bouffes Parisiennes* veztettem, —

Ah, istenem, —

Mit tudja ön, hogy mi a szerelem *Párisban*, ifjan színigazgatónak! Akáresak *Hoffmann*, annyi sok között Ismertem én is ezt a három arcot: *Ismert*, *Olympiát* és *Giuliettát*, *Bábot*, *kokottot*, művészet bolondját, Az élet ezt a három típusát. *Hoffmann meséi* — memoárjaim, Könyekkel, vérel muzsikába írva.

Uram!

Komoly szavam tán ámulatba ejti, Hisz *Szép Heléna* szerzőjét frivólnak Jellemzi néhány életrajzírva. Oh, higgye meg, nem voltam soh'se hűsebb, Mint a mikor pajzán nótára gyujtva Kacajra birtam önnönképivel A gaz hatalmat, a hazug tekintélyt, Mig omló trónján ő is táncra perdült, Mig nem lefordult, elhullt, tönkrement. Ha szó leend a század hareiről, Említetek, mert katona valék. Respublikáért. És Napoleont Én is levertem, nemcsak a porosz. *Párisba* menjen, hogy megértsen engem. Nem volt még ottan? — óh szegény fiú, Vegyen föl kölcsön néhány száz forintot És menjen el *Párisba* és szeressen! S ha kedvesével egyszer délután, Mikor tündöklök a párisi nap, Respublikánknak szobrához megy el, Dudoljon halkán egy-két dallamot, Majd akkor ott megérti, mely *Olympot* Gúnyolt a vakmerő dal embere?! Uram,

Maradtam hive:

Jean Jacques Offenbach.

A másolat hitelűl:

Gergely István.

MŰVÉSZET.

□ *Réti István*, a *lipótvárosi* kaszinó díjának nyertese. A *lipótvárosi* kaszinó, amely a társasélet ápolásán kívül a művészetek fejlesztése körül is érdemeket szerez, 1000 koronás jutalomdíjat szán évente egy-egy magyar művész kitüntetésére. Ezt a díjat, mint értesülünk, ebben az évben *Réti István* nyerte el a teli tárlaton látható szép képével, amely egy öreg honvéd temetését mutatja. A kaszinó kitüntetésére érdemes és nagy tehetségű művészek jutottak osztályrészül, akik, mint a nagybányai kolónia tagjai, kiváló képeiért évek óta becsülnék a műbarátok.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Tüntetés a polnai ítélet ellen. Brüsszeli tudósítónk táviratozza, hogy *Janson* radikális képviselő elnöklésével tegnap népgyűlés volt, mely a *Hülsner*-pörben hozott ítélet ellen tiltakozott. A népgyűlésen egyetemi tanárok és szocialista képviselők szóltak a szocializmus s a rituális gyilkosságokról szóló mese ellen. A szónokok *Hülsner* Dreyfusszal hasonlították össze, végül pedig határozati javaslatot fogadtak el, melyben azt kívánják, hogy a halálos ítélet végrehajtásának megakadályozására minden lehető el kell követni; a népgyűlés elnökét pedig azzal bízták meg, hogy ilyen értelmű kérvényt intézzon az osztrák képviselőház és az osztrák igazságügyminiszterhez.

§§ A villamos katasztrófája. Pünkösöd hétfőjén történt, hogy a zugligeti villamos kocsik egyike az állomástól elszabadult s a lejtős pályán szédítő sebességgel rohant lefelé a virányos-úti kanyarulatig, ahol

aztán kisiklott. Ennek a katasztrófának négy halottja s két súlyos sebesültje volt, többen pedig kisebb sérüléseket szenvedtek. A büntető törvényszéken megindult a vizsgálat s dr. *Perényi* vizsgálóbíró ötven tanút és számos szakértőt hallgatott ki. E vallomások alapján most a további eljárást beszüntették.

§§ **A tátrafüredi dráma.** *Lócséről* táviratozzák nekünk, hogy a tátrafüredi dráma ügyében a lócsi ügyészség tegnap megküldte a vádlevelet a törvényszéknek. Az ügyészség indítványa az, hogy *Füzesséry* Emil csupán „gondatlanságból” okozott emberölés miatti” helyeztessék vád alá.

§§ **Krivány beteg.** *Krivány* ügyének hétfőre kitűzött ítérvizsgálását, mint *Arádról* táviratozzák, valószínűleg el fogják halasztani. *Krivány* védője ma kérvényt nyújtott be a törvényszékhez, hogy a tárgyalást halasszák el a jövő évre, védcének állapota ugyanis olyan súlyos, hogy a tárgyalás izgalmai az életét veszélyeztetnék. *Földes* János, ítérvizsgálási elnök, utasította a törvényszéki orvost, hogy vizsgálja meg *Kriványt* és a vizsgálatról tegyen sürgősen jelentést.

Nyílttér.

OLCSÓ ELADÁS
bronzfigurákból és nippes tárgyakból.
A magyar fém- és lámpaárnyégar részv. társ.
GIZELLA-TÉRI RAKTÁRABAN
(Haas-palota) legfőbb
figurák és nippes
addig, míg a készlet tart
jelentékenyen leszállított áron
adatok el.

A IX. évfolyamba lépő
MÉSZÁROK ÉS HENTESEK LAPJA
a husipar-, zsiradék- és állatkereskedelem,
állattenyésztés és állategészségügyi érdekek közlönyének
szerkesztősége és kiadóhivatala
VII. kerület, Erzsébet-körnt 2. sz. alatt van.

Cognac
CZUBA-DUROZIER & Cie.
FRANZIA COGNACVÁR, PROMONTOR.
Mindenütt kapható.
Vezérgyűktség: **WODA ÉS BLOCHMANN**, Budapest—Bécs.

MEINLGYULA
KÁVÉ-BEHÓZATAL
BUDAPEST
Kossuth Lajos utca 1 sz.,
kivánatra küldök képes
szakíratot művészi kivitelben
ingyen és díjmentesen

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK.

Khinából hazatérő katonák.

Berlin, december 14. A berlini községtanács mai ülésén *Vilmos* császár azon kívánása is szóba került, hogy a vasárnap *Khinából* visszaérkező német csapatokat ünnepélyesen fogadják. A császár kívánását parancsnak tekintette a községtanács és elhatározta, hogy a *brandenburgi* kapunál fog megtör-

ténni az ünnepélyes fogadtatás, melyen hivatalból jelen lesz a főpolgármester is. Küldöttség fogja üdvözölni a hazaérkező csapatokat.

Krüger missziója.

Hága, december 14. *Vilma* királynő ma szük-körü *ebédre* hívta meg *Krüger* elnököt és *Leyds* transzvaali ügyvivőt. A németalföldi békefogal központi bizottsága feliratot intézett a királynőhöz, amelyben azt az óhaját fejezi ki, hogy a németalföldi kormány ragadjon meg az iniciatívát a végre, hogy a halalmak a *békekonzferencia* határozatai alapján kíséreljék meg a dél-afrikai háborúnak kedvező szellemben való befejezését.

Hága, december 15. A boerok győzelméről érkezett híreknek nagyon megörült *Krüger*. Az *elnök* egy politikusnak olyan nyilatkozatot tett, hogy a boerok egészen addig folytatják küzdelmüket, míg az angolok meg nem adják nekik a kért engedményeket.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, december 14. (A *Budapesti Napló* telefon-jelentése.) Különösen New Yorkból érkezett hírek nem gyakoroltak nagy hatást az itteni tőzsdére. A határidőzlet ma nem volt élénk, az irányzat olyan maradt, amilyen tegnap zárlatkor volt. A buza megtartotta tegnapi árát, a tengeri ellenben két fillérrel emelkedett. Kötlettek: Buza tavaszra 7.63—7.69, rozs tavaszra 7.57—7.58, zab tavaszra 5.83—5.90, tengeri május-juniusra 5.10—5.13. Kereslet hiánya miatt a készárúk piacán üzletelenség uralkodott. Az irányzat lanyha volt. Eladattak: buza tavaszra 6.67, zab tavaszra 7.57, tengeri május-juniusra 5.12.

New York, december 14. (Terménytőzsdé.) (Zárlat.) *Gyapot*: New Yorkban helyben 10.— (9.7/8). Jan.-ra 9.54 (9.39). *Márciusra* 9.34 (9.23). *New-Orleansban* helyben 9.4/8 (9.1/4). — *Petróleum*: Stand white New Yorkban 7.25 (7.25). Stand white Philadelphióban 7.20 (7.20). Refined in Cases 8.55 (8.55). Credit Balances at Oil City 1.07 (1.07). — *Zsír*: Western steam 7.50 (7.50). Rohe és Brothers 7.75 (7.75). — *Tengeri* irányzata szilárd. — Dec.-re 44.3/4 (44.3/4) Januára 43.1/2 (43.1/2). Májusra 42.— (42.3/4). — *Buza* irányzata állandó. Piros őzi helyben 78.1/4 (78.—). Decemberre 77.1/4 (76.3/4). Januára 77.1/4 (77.1/4). Márc.-ra 79.1/4 (79.3/4). Májusra 78.3/4 (79.1/4). Gabona szállítási díja Liverpoolba 2.1/4 (2.1/4). — *Kávé*: tair Rio 7. sz. 7.— (7.—). Dec.-re 5.70 (5.60). *Márciusra* 5.95 (5.85). — *Liszt*: Spring Whea. clears 2.70 (2.70). — *Cukor*: 3.29/32 (3.29/32). — *On*: 26.75 (26.75). — *Réz*: 17.— (17.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, december 14. (Terménytőzsdé.) (Zárlat.) *Buza* irányzata állandó. Decemberre 69.3/8 (70.1/4) Januára 70.3/8 (70.1/4). *Tengeri* irányzata szilárd. Decemberre 37.— (36.3/4). — *Zsír*: Decemberre 7.20 (7.20). Januára 6.90 (6.87). — *Szalonna* short clear 6.70 (6.70). — *Sertéshús*: Decemberre 11.25 (11.25). Januára —.— (—.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

A khinai háboru.

London, december 14.

A *Standard*nak jelentik Sanghaiból mai kelettel, hogy *Csaning* uton olyan értesítést kapott, amely szerint az övezgye császárné beleegyezett a következő békeföltételekbe:

- A császár mihamarabb visszatér Pekingbe;
- Khina ötven millió font sterling kártérítést fizet;
- minden egyes idegen követség kétezer főnyi védőőrséget tarthat;
- a birodalom minden tartománya számára egy-egy idegen tanácsadót neveznek ki.

Peking, december 14.

Li-Hung-Csang kijelentette, hogy a khinai kormány a béketárgyalások befejezése után követeket fog küldeni Németországba és Japánba, hogy képviseljék meggyilkolása következtében részvétét fejezzék ki.

New York, december 14.

Mint Pekingből e hó 13-áról jelentik, *Li-Hung-Csang* és *Csing* hivatalosan közölték a követekkel, hogy olyan okmányokat kaptak, melyek által felhatalmaztattak, hogy Khina nevében tárgyaljanak és készek a tárgyalásokat megkezdeni, mielőtt ezt a követek óhajtják.

Berlin, december 14.

Gróf Walderssee jelenti Pekingből tegnapi kelettel: Az éppen most érkezett általános jelentés szerint a második dandár csapatai novemberben hat nagyobb és kisebb expedíciót végeztek *Paoting* felől nyugat és északnyugat felé és ez alkalommal ott a nagy falat is elérték.

Washington, december 13.

A legújabb pekingi hírek szerint *Anglia* hajlandó a *békeföltételeket* aláírni, mert csak csekély módosításokat tesz, illetőleg javasol. Ezek a módosítások nem ellenkeznek azokkal az elvekkel, amelyekhez az Egyesült-Államok ragaszkodnak. Az Egyesült-Államok szempontjából, úgy látszik, nincs lényeges akadály a megegyezés dolgában folyó tárgyalás mielőbbi befejezésének. A *Congertől* érkezett legújabb hírek nagyon világosan sejtetik, hogy *Mumm* német követ fönntartja Németországnak azt az ígérését, hogy nem fogja a lázadás vezéreinek halálra ítéletét követelni.

KÜLÖNFÉLÉK.

A mosolygó égre...

... A mosolygó égre
Minek is száll — felhő? ...
S minek tér meg újra,
Mikor elsodorja,
Végtelenbe szórja
A rohanó szellő? ...
... Fehér homlokodra
Minek borul — árnyék? ...
... Egyre simogatom,
Egyre csókolgatom ...
Homlokodra — vissza
Hej! minek is száll még ...

Dingha Béla.

— **Érdekes interwiew.** *Richter* János hazánkfiát, a nagy karmestert, aki most Londonban aratja a babért, meglátogatta egy angol újságíró, hogy megkérdezze mi a véleménye a modern zenéről. Hiába volt az újságíró minden erőlködése, mert *Richter* állig begombolkozott s ugy kellett belőle a mondatokat harapófogóval kivenni. Mulattató az a párbeszéd, amely az intervjú folyamán fejlődött ki a karmester és az újságíró közt.

Újságíró: Mester, az ön nézeteit zenei dolgokról nagyon nagy érdeklődéssel olvasná a közönség.

Richter: Kérem, nekem nincsenek nézeteim. Nem vagyok sem író, sem újságíró. En csak dirigálni szoktam. Igyekszem jól dirigálni, s a nézeteiket a közönségre hagyom.

Újságíró: Igen! De épp a közönség szeretné ismerni az ön nézeteit, ami érthető is, ha sulyt helyeznek az olyan ember véleményére, aki úgy érti a zenét, mint ön. Például össze lehetne a régi zeneszerzőket hasonlítani a modernekkel...

Richter: Nem!... Nem!... Kérem, mondtam, hogy én egyáltalában nem alkotok és nyilvánítottam véleményét.

Újságíró: No jó! De azt csak megmondhatja, hogy a modern zene maradandó becsü-e?

Richter (nevetve): Ugyan, az isten áldja meg, nem gondolja meg, hogy kérdése lehetetlenül nehéz és fogas?

Újságíró: Hát jól van! Mondja meg legalább azt, hogy a klasszikus formákkal teljesen szakítani fognak-e?

Richter: Ez a zeneszerzők dolga. Ők tudják talán.

Újságíró: Csak nem akarja velem elhitetni, hogy ön nem tudja e kérdésre felelni.

Richter: Tessék elhinni, én oly ártatlan ember vagyok. Senkivel sem akarok semmit sem elhitetni, de: — nézeteim még sincsenek.

S ezzel vége volt az intervjúnak.

— **Dal az elmúlt dicsőségről.** Párisban, a Rue-Montreuil egyik szegényes házában padlászobácskájában, halt meg a napokban a betvenhét éves *Chennouard* Eszter, aki a francia metropolónak *Eszter anyó* neve alatt egyik általánosan ismert alakja volt. Néhány nappal ezelőtt megfagyva találták szobájában a szegény asszonyt, akit egyszer fény, pompa övezett. 1855-ben III. *Napoleon*nak meghitt barátinőjeként szerepelt *Chennouard* Eszter. Egyszerű kis mosónő volt, de a császár épp az ily barátinőkön utján igyekezett a népszerűségi hajhászni. Az uralkodó kegye később alábbhagyott, csakhogy ekkor már megöregedett a szép Eszter, s régi foglalkozásához szer ténhetet többé vissza. Mikor még rámosolygott a szerencse, állandó és kitartó látogatója volt a párisi jósnőknek; megtanult ezektől kártányt vetni s az elszegényedése napjában kártányjólásból tengette életét, sorba járva a mosóműhelyeket és egykori kártársnőinek, a mosónőknek, néhány fillérért kártányt vetett. Néha-néha érzélgő és ösztönies rohaim voltak és ilyenkor csillogó szemekkel mesélt III. *Napoleon*ról, megmutogatta a császárnak egy régi, kopott arcképét s melankólikusan beszélt azokról az időkről az anyóka, mikor ő is szép volt és fiatal. És a mosónányok tágra nyílt szemekkel hallgatták a dalt a régi dicsőségről...

+ A feoskék pusztítása. Nem dalos madár, nem is szinompás a tolla, mégis megbecsülük mindentűt a feoskét: az isten madarának tartják. Most, hogy Rómában a nemzetközi ornithologus és madár-védelmi kongresszus tartja az üléseit, számos panaszt tettek, hogy Svájcban, Ausztriában, Franciaországban, Németországban és az északi országokban észrevehetőleg csökken a feoskék száma. A feoske, mint kizárólag rovarpusztító madár is rendkívül hasznos, és így pusztulása károkat is okoz. A feoskék pusztításával mindig Olaszországot vádolják. Az olaszok ez ellen a gyanúsítás ellen tiltakoztak és kijelentették, hogy a feoskék összefogódása távolról sem olyan arányú, hogy ezzel lehetne megmagyarázni a feoskék pusztulását Közép-Európában. Így azután ennek a sajnálatos dolognak eredetét kinyomozni lehetetlen... És az isten madarainak a száma folyton-folyvást fogy. Még elérkezik az idő, hogy a csak a népdalból tudják meg, milyen volt a feoskemadár, akire a legény szerelmes levelét bízta...

+ A pizsgés joga. Ismeretes, hogy a napokban *Mahler*, a bécsi operaház igazgatója, rendeletet adott ki, hogy ha a közönség pizsges, ereszkéle a vasfüggönyt. Londoni színházkörökben is élénk vita tárgyává lett ez az intézkedés, amely az angol fővárosban annyival inkább is időszerű, mert *George Alexander*, a londoni *St.-James*-színház igazgatója legutóbb a szinpadról tartott beszédben leekéztette meg a pizsgés közönséget. *Cecil Raleigh*, aki maga is drámaíró, úgy nyilatkozott egy színházklubban, hogy ő föltétlenül tiszteli a színház közönségnek minden, s így ebbeli jogát is. Szerinte az az angol író, aki a közönségnek e jogát nem becsüli: „nem méltó az angol névre.” Az angol írók, színészek közül nagyon sokan szólnak most hozzá a kérdéshez. Így *Ellen Terry* ezt mondja: Föltétlenül megbízom a színházjáró közönség ítélletében s így természetesen meg kell hajolnom tetszésének vagy nemtetszésének bármily megnyilvánulása előtt. Meg is hajlok. *Miss Marie Corelli* így szól: Ha a szerzőknek vannak gyakran nagyon is értelmetlen barátai, ha vannak hisztérikus színész- vagy színésznőbámulók és ha megvan a hivatalos klak is, ugyan miért ne nyilváníthatna, egy része a közönségnek bosszankodását is, habár ez sokaknak nem is tetszik. *Jerome K. Jerome* véleménye is érdekes: A publikum akkor tapsoljon, akkor pizsgessen, amikor neki tetszik. Ha ez a színházigazgatóknak, vagy szerzőknek nem tetszik, — ne menjenek színházba. *J. Zangwill* sem vonja kétségbe a pizsgés jogát, csak azt ajánlja, hogy tanácsos azt a felvonások végére hagyni, mert így nem zavarják meg az előadást. Mindenesetre jellemző, hogy valamennyi vélemény a közönség joga mellett szól.

+ Mértékletességi vendéglők. Évek hosszú sora óta folyik már minden kulturálisan a küzdelem a társadalom legkiválóbb embereinek vezetésével az alkoholizmus terjedésének megakadályozására. Párisban a munkásnegyedekben már régebben ugynevezett mértékletességi vendéglőket alapítottak, amelyekben nem kapható semmiféle szeszes ital. Most szegény diákok részére állítanak fel a francia fővárosban ilyen vendéglőket. *Henry Hayem*, párisi joghallgató ennek a mozgalomnak a megindítója, aki a francia társadalomhoz lelkes felszólítást intézett, hogy törekvésben gyamoltsák őt. Terve nagyon életrevaló. Nem akar általában minden szeszes italt kiküszöbözni, csak a pálinkaféleket; bor és sör árusítható lesz ezeken a helyeken, de a vendég csakis egy bizonyos mennyiséget kaphat, mert abból az elvből indulnak majd ki, hogy a rendes táplálkozásnak egyik kelléke az egyéniségnek megfelelő bor és sör is. Akik csak vizet isznak, azoknak sem lesz panaszuk, mert szűrt vizet kapnak majd. A *Fronde* azt írja, hogy az ügyet részvénytársaság veszi a kezébe, és pedig, hogy minál szélesebb körökben elterjedjen, az egyes részvények nagyon olcsók lesznek.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Sphinx. A budapesti Cim- és Lakásjegyzék szerint IV. Kossuth Lajos-utca 4. Elnöke Hugonny Béláné grófné.

Sorsjegyek.

E. S. Pozsony. A 8786—87. számú Credit-Loost 400 koronával, az 1878—04. számú Ungarisch-Prämient 140 koronával, a 18.053. számú Waldstein sorsjegyet 63 koronával és az 5998—88. számú milánói sorsjegyet 10 lírával kibúzták. A többi nem nyert.

G. Kisbér. A 9282—77 és 9282—78. számú szerb sorsjegyeit egyenkint 12 és fél frankkal kibúzták.

B. V. Okér. A 3952—18 és 6259—70. számú József sorsjegyeit egyenkint 4 koronát nyertek.

M. Gizella. A 6169—40. számú József sorsjegye 4 koronát, a 3037—26. számú Bazilika sorsjegye pedig 12 koronát nyert.

G. S. Temesvár. A 4277—22 számú Vörös-kereszt sorsjegye 14 koronát nyert.

149.926 sz. előfizető. Az 5702—21 sz. Bazilika sorsjegye 12 koronát nyert.

R. A. Sorsjegyei nem nyertek. A zérust azért nyomtatják oda, hogy a száz-as szám elé ezres számot ne lehessen nyomtatni.

W. L. S. Várkonyi, S. M. Heves, Sz. I. Kaposvár, Szigetvári, E. T. Váradós-Nemény, G. S. Estergom, G. M. Szarvas, Dr. G. B. Karánszemes, F. J. Aszódi, Bánhida, K. F. Csokonya, 149.796 sz. előfizető, S. M., 21 350, J. Gy. Makó. — Sorsjegyeik nem nyertek.

Napirend.

Napló. Szombat, december 15. — Római katolikus: Valérián p. — Protestáns: Valérián. — Görög-orosz: (december 2.) Habakuk. — Zsidó: Kislev 23. Sabbath. Wagescher. — Nap két 7 óra 27 percek. — Nyugszik 3 óra 52 percek. — A hold két: éjjel 0 óra 45 percek. — Nyugszik délután. Földtávolban: délután 2 óra 4 percek.

A miniszterek nem fogadnak.
Ankét a földmívelésügyi minisztériumban délután 5 órakor.

A Magyar Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításának megnyitása este 6 órakor az iparművészeti múzeum palotájában.

„Visztaulastítottak szalonjára”-nak megnyitása délután 4 órakor a Klotild-palotában. Belépődíj 1 korona.

Téli Tárlat a Műcsarnokban délelőtt 9 órától délután 4 óráig. Belépődíj 1 korona.

A Nemzeti Szalon kiállítása délelőtt 9 órától este 8-ig. Belépődíj 1 korona.

Nemzeti Múzeum. Képtár, nyitva délelőtt 9 órától délután 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődíj mellett tekinthető meg.

Országos képtár az Akadémiában zárva.

Teknológiai iparmúzeum zárva.

Megőrzésségi múzeum délelőtt 9 órától délután 1 óráig.

Földtani múzeum a Stefánia uton, nyitva délelőtt 10 órától 1 óráig. Belépődíj 1 korona.

Közlekedési Múzeum zárva.

Magyar kereskedelmi múzeum az iparcsarnokban d. e. 0-10 2-ig.

Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9-1 óráig.

Múzeumi könyvtár nyitva d. e. 9-1-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva délután 3-7-ig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9-12-ig és délután 3-8-ig.

Iparművészeti múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 10-12-ig és este fél 7-től fél 9 óráig.

A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjteménye (II. Oszlop-utca) nyitva délelőtt 10 órától 1 óráig.

Az új országgyűlési kupaaccarnoka és lépcsőháza délelőtt 9 órától este 6 óráig. Belépődíj 1 korona.

Mentőegységek helyiségei reggel 8 órától este 6-ig.

Alkathet a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerepesi-ut. 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szakkönyvtár VII. Kerepesi-ut. 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9-12 óráig és délután 3-6 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Kélti mintáiról és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az üzletvezetés árusításokat is eszközöl) a városipari iparcsarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 2 órától 4 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvezetése (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V., Váci-körút 32. szám alatt.

Szórakozó helyek.

New York-kávéházban minden este hangverseny a honvédzenekar által, felváltva Radics és Balogh zenekaraikkal.

Hannus kávéház Király-utca sarkán, esténként a magy. kur. honvédzenekar hangversenye.

Ferenczi kávéház. Csóka nemzeti zenekarának hangversenye.

Tátora kávéház. Király-utca Tordajo női zenekarának hangversenye.

Hazám kávéház. Horváth Jancsi jeles zenekarának hangversenye.

Monopol kávéház Váci-körút 37., minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye.

Folles Caprice kiváló új műsor.

Somossy Orfeum válogatott műsor.

Union szálloda, diszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás kerképtértem.

Putzer György éttermeiben Deák-tér, minden este Schreier hegedű-hangversenye.

Erdélyi minta vendéglő. Dalszínház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar- és kereskedelem.

Az osztrák-magyar bank valamennyi intézete holnap megkezdte az aranyra szóló váltólevelek kibocsátását, amely váltólevelek a monarchia mindkét államában kész arany helyett használhatók váltófizetésre. Az váltólevelek tizszel osztható minden összegben effektív német birodalmi márkára vagy frankra fognak szólni és a bankintézetek azokat az illető felek egyszerű kérésére, váltófizetési bizonylat felmutatása nélkül fogják kiadni a kiszámitandó vételárnak belföldi pénzben vagy akár effektív arany, frank vagy márká értékben való befizetése ellenében. A két intézet bármily, tetszés szerinti összegre állít ki váltóleveleket, holott a fiókok további intézkedésig egy-egy fél számára egy napon csak öt-száz márkáig, illetőleg ötszáz frankig terjedhető összegig bocsáthatnak ki váltóleveleket. Az üzletvezetés azonban egyes fiókok megkérésére megengedheti, hogy az illető fiók magasabb összegre szóló váltóleveleket bocsáthasson ki. 2000 birodalmi márkáig

vagy 2000 frankig terjedő összegre szóló váltóleveleket az illető államterület bármely váshivatalánál (vámhelyénél) használhatók váltófizetésre, de ennél nagyobb összegre szóló váltóleveleket csak az utalvány vevője által előre pontosan megjelölt s az utalványra feljegyzett vámhelyi fogadhat el fizetésül.

Ipar- és kereskedelmi oktatás. A kereskedelmi szakoktatás rendezésére nézve *Hegedűs Sándor* kereskedelmiügyi és *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszterek abban állapodtak meg, hogy a kereskedelmi szakoktatás ügyei az országos iparoktatási tanács ügykörébe utaltassanak. E megállapodás folytán a tanács hatásköre kibővült és működési körének megfelelően országos ipari és kereskedelmi oktatási tanácscsa szerveztetett át. A szervezeti szabályzatot a király jóváhagyván, a két miniszter kinevezte az új tagokat. A tanács két külön, ipari és kereskedelmi oktatási szakosztályból áll, külön munkakörrel. Mindenkül szakszaktály az elnökségben kívül 30-30 tagból áll, kiket felelősként a kereskedelmiügyi, felelősként a kultuszminiszter nevez ki. A most megtartott ülésnek, melyen dr. *Matkovics Sándor* elnököt, egyetlen tárgya a tanács megalakulása volt. *Matkovics Sándor* kereskedelmi szakoktatásunk multját ismertette és hangsúlyozta annak jelentőségét, mire dr. *Szterényi József* miniszteri tanácsos, alelnök, emlékeztet meg azokról a mozzanatokról, melyek a régebben szűk keretű tanácsot megizmosodásra fejlesztették. Azután *Hüttel Tivadár*, a budapesti kereskedelmi és iparkamara alelnöke köszöntet fejezte ki a két minisztereknek azét, hogy a gyakorlati kereskedelmi élet férfainak bevonásával módot nyújtottak arra nézve, hogy kereskedelmi szakoktatásunk fejlesztése érdekében ők is közreműködhetnek. Ezzel az országos ipari és kereskedelmi oktatási tanács megalakult.

Vásárosnokok. (Vámos és Bruszt hatóság) közvetítő üzleti jelentése.) Mai forgalmunk a nagy hozataloknak megfelelően élénk letöltésű volt. Eladtunk: Vidéki marhahus hátulját 76-90, elejét 56-80 fillérről borjút, hosszban mérve, levonas nélküli 76-86 fillérről. Birkák sok oldalról kínálják; kilója egészben 40-50 fillér. Sertések változatlan 72-78 filléres árák mellett vannak forgalomban. Vadféléknek élénk a piaca. Szarvas tiszta, szőrű nyulak darabjairól nagy tételekben 2-50 koronát, fácánkakasok párjairól 7-750 koronát értünk el páronként. Szarvas mai jegyzése 60-66 fillér, őz 120-130 korona, vadsertes nagyság szerint 60-100 fillér. — Fogoly 2-40-260 korona páronként. — Tojásban nagyok a hozatok. A vételkedv ezzel szemben igen gyenge. Prima tojás mai jegyzése 84-85 korona. Eladások alig történtek. Vágott lud ma 96-104 fillérről, vágott pulyka 100-120 fillér. Jérec pulyka különösen keresett. — Első baromfi a következő árakon kelt: rántani való 1.20-1.40 korona, sütni való 1.60-2.20 korona, tyúk 1.40-1.80 korona, hízott falka 6-9 korona, sovány pulyka 4.80-5.20 korona páronként. — A halpiaic igen forgalmas, jól kereset a ponty, süllő és harcsa. Vaiban élénk az üzletmenet és szilárd irányzat mellett prima teavaj 2-2.40 korona, főzővaj 1.50-1.80 korona különként minőség szerint.

Szeszárak. A kontingens nyersszesz ára Budapesten 42.— korona pénzben, 42.50 korona áruban. Bécében a nyersszesz ára 42.— korona pénzben, illetve 42.40 korona áruban.

Borjувásár. 1900. évi december hó 14-én. (A budapesti marhavásártéri vásártéri pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belföldi élő borjú 238 drb, leült borjú 54 db, bécsi élő borjú — db, — db. horvát, nővendékmárha 10 darab, bárány élő 25 darab, leült bárány — darab. Árjegyzés azonos tételekből: Árjegyzések. — Belföldi élő borjú I. r. 78-90 l-ig, kivétel 94 l. II. r. 67-76 l-ig, 1 kilónként, leült borjú I. r. 102-106 l-ig, II. r. — l-61 — l-ig, kivét. 108 f. kilónként levonas nélküli. Bécsi leült borjú — l-ig. Növendék marha — l-61 — l-ig, I. r. — l-ig, középminőségű — l-ig, alárendelt 38-44 l-ig, 1 kilónként. Bárány élő — k., leült bárány — k., kivétel 48 — k-ig páronként. — Élő bárányokért 17-18 korona páronként. Élénk irányzat, az árak kgmonként 4 fillérről javultak, a készlet elfogyott.

Budapesti sertés-konsumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-lővárosi sertés-konsumvásár árjegyzése 1900. évi december 14. Készlet 1485 darab. Erkezett 1560 darab. Összesen 2985 darab. Eladott 1600 darab. Maradt 1485 darab. Napi árak: 120-180 kilogramm súlyban 72-82 koronáig, 220-250 kilogramm súlyban 76-88 koronáig, 320-330 klg. súlyban 78-88 K.-ig. Órg nehez páronként 400-500 kilós 76-88 koronáig. Malac 50-100 kgrig 70-75 korona. A vásár hangulata élénk.

A budapesti gabonatózsde.

Budapest, dceember 14.

Kedvetlen hangulat mellett 12.000 métermázsza buza került eladásra változatlan áron. Egyéb gabonamélemben gyege volt a forgalom.

Eladott:
Busa, Tiszavidéki: 500 mm. 79 k. 7 K. 70 l., 250 mm. 79 k. 7 K. 62½ l., 100 mm. 78 k. 7 K. 55 l., 500 mm. 78 k. 7 K. 52½ l., 100 mm. 77 k. 7 K. 52½ l., 300 mm. 77 k. 7 K. 37½ f., 200 mm. 75 k. 7 K. 15 f.
Pestvidéki: 200 mm. 78 k. 7 K. 40 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 35 l., 150 mm. 77 k. 7 K. 25 l., 100 mm. 76 k. 7 K. 22½ l., 880 mm. 75 k. 7 K. 20 fillér.

Bácskai: 3000 mm. 74-8 k. 7 K. 20 f., 200 mm. 76 k. 7 K. 25 f., 200 mm. 76 k. 7 K. 15 f., 150 mm. 75 k. 7 K. 20 f.

Hartai: 1200 mm. 75-5 k. 7 K. 25 f., 1160 mm. 75-5 k. 7 K. 20 f., 280 mm. 74 k. 7 K. 05 f.

Raktári: 500 mm. 74-6 k. 7 K. 75 f.

Makói: 2000 mm. 78 k. 7 K. 40 f.

Mind három hónapra.

Zab: 200 mm. 5 K. 85 f., pp. 100 mm. 5 K. 55 f., pp. 200 mm. 5 K. 20 f. B.-Ujfal.

Ross: 200 mm. 6 K. 65 f., pp. 100 mm. 6 K. 85 f., pp. 150 mm. 6 K. 87 1/2 f., pp. 100 mm. 7 K. 05 f., 2 hó malomba, 300 mm. 6 K. 82 1/2 f., pp.

Tengeri: 400 mm. 4 K. 40 f. Kőbánya.

Képzőfűzés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde szokásai szerint, készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

B u z a	Kilós	50 kilogramm ára		Kilós	50 kilogramm ára	
		K.-10l	K.-lg		K.-10l	K.-lg
Tiszavideki	79	7.20	7.30	79	7.65	7.75
"	77	7.40	7.40	80	"	"
"	75	7.45	7.50	81	"	"
"	73	7.55	7.60	82	"	"
Péternyegyel	79	7.25	7.40	79	7.95	7.45
"	79	7.43	7.50	80	"	"
"	77	7.45	7.50	81	"	"
"	75	7.55	7.60	82	"	"
Pestvidéki	78	7.15	7.40	80	7.55	7.55
"	76	7.39	7.40	80	"	"
"	77	7.40	7.50	81	"	"
"	74	7.39	7.40	82	"	"
Bánási	73	7.45	7.55	79	"	"
"	73	7.50	7.65	80	"	"
"	72	7.50	7.65	80	"	"
"	71	7.50	7.65	80	"	"
Bácskai	74	7.39	7.40	79	"	"
"	74	7.59	7.60	80	"	"
"	75	0.	0.	80	"	"
"	76	0.	0.	81	"	"

Egyéb gabonaméletek		Kilós	50 kilogramm ára	
			K.-10l	K.-lg
Ross	uj	70-72	6.80	7.
"	szécsend		6.85	6.80
Arpa	szécsend	60-66	5.75	6.
"	egyméretű	62-64	5.60	5.75
"	szécsend	60-66	5.60	5.75
Zab	szécsend	39-41	6.50	6.75
Tengeri	szécsend		0.	0.
"	nagy		0.	0.
Répe	szécsend		0.	0.
"	nagy		0.	0.
Köles	szécsend		6.	6.20

A határőrszolgálat folyamán a következő kötések történtek:

Buza áprilisra 7.38-7.37

Buza októberre 7.56-7.55

Ross áprilisra 7.16-7.15

Zab áprilisra 5.59-5.58-5.57

Tengeri májusra 4.88-4.82-4.81

Déli egy órakor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Buza áprilisra . . . . . 7.39 pénz 7.40 ár

Ross áprilisra . . . . . 7.16 " 7.17 "

Zab áprilisra . . . . . 5.61 " 5.62 "

Tengeri májusra . . . . . 4.86 " 4.87 "

Répe augusztusra . . . . . " " "

Délután fél 5 órakor zárul:

Buza áprilisra 7.35-7.36

Buza 1901. októberre 7.53-7.54

Ross áprilisra 7.15-7.16

Zab 1901. áprilisra 5.59-5.60

Tengeri májusra 4.81-4.82

Répe augusztusra 12.90-13.-

A budapesti értéktőzsde.

A német piacokon felmerült izgalom némileg megszűnt, minek folytán az ottani irányzat ismét barátságos lett. A nálunk létező üzletlenség azonban eltipoltja az árfolyamok reakció képességét s igen minimális az észlelhető árváltozások. A mai előtőzsde igen csendes lefolyás után az internacionális értékek csaknem változás nélküli zárlattal zárta elénk.

A helyi piac igen csekély érdeklődésnek örvendett.

A déli tőzsde ismét pezsdülő üzletet és javult árfolyamokat hozott felszínre, főleg berlini hausse jelentésekre. A forgalom megélnélt s a zárlat az összes vezető értékekben napi legmagasabb árfolyamok mellett történt.

A helyi piac inkább gyengének volt mondható. Forgalmában Rimanurányi, Közúti és Jelzőlogbank részvények kerültek, mindmennyien jóval alacsonyabb árak mellett, sőt Városi Villamosban is, úgy látszik, megszűntek a fedezések, mert ezek árfolyama is, noha a hét folyamán legmagasabb állapontján megállapodott, csökkent.

A valtapiac változatlan.

Az előtőzsde nyugodt.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény —. Osztrák hitelrészvény 670.25-671.—, Osztrák-Magyar Államvasút —, Rimanurányi vasúti 486.75-487.25, Jelzőlogbank 427.50-430.—, Városi vasút 293-294 korona.

A déli tőzsde kedvezőbb.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 680.—680.50, Osztrák hitelrészvény 670.75-673.—, Osztrák-magyar államvasúti részvény 664.—664.50, Jelzőlogbank 429.—430.—, Rimanurányi vasúti 487.50-488.—, Közúti vasút 591.50-592.25 korona.

Forgalomban került: Koronajáradék 921.25.—, Hazai

bank 216. Kereskedelmi bank 2560.—2570.—, Magyar jég 227-230. Salgótarjáni 693. Városi villamos 293.—294.50 korona.

Utőtőzsde. A 4 órai zárlatok maradt:

Osztrák hitelrészvény 673.—, Magyar hitelrészvény 681.—, Leszámlító bank részvény 427.—, Rimanurányi vasműrészvény 483.—, Osztrák-Magyar államvasút 664.25. Közúti vasút részvény 593.—, Villamos vasút részvény 291.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következők árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: luerna magyar 48.—48.— korona, vörös aprózemű 58.—55.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánási — korona, középszemű 60.—63.— korona, nagyszemű 65.—68.— korona. Disznósír: budapesti: 57.50-53.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszáritott vidéki — korona, városi 4 darabos 44.—45.—, korona, 8 darabos 46.—47.—, korona, füstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 15.—15.50 korona 120 darabos 16.—16.50 korona, 100 darabos 17.—17.50 korona, 85 darabos 14.25-14.50 korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 15.25-15.50 korona, 100 darabos 16.25-16.50 korona, 85 darabos — korona. Szilva: szlovéniai — korona, szerbiai 18.25-18.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

Az előtőzsde valamivel gyengébb az irányzat. Ellátással drágult a pénz. Rezort 5 1/4-5 1/2% -ig.

Déli tőzsdén szilárdult az irányzat.

Zárlat tartott.

Bécs, december 14. (Magyar értékek zárlata.) 4%-os aranyjáradék 117.—, Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegy 139.50. Magyar vasúti kölcsön ezúttal 99.50. Magyar keleti vasúti állami kötvény 117.50. Magyar leszámlító- és pénzváltóbank 426.—, Rimanurányi vasműrészvény 485.50. Magyar koronajáradék 92.05. 4%-os Magyar földterem. kötvény 91.40. Magyar hitelbank részvény 678.—, Magyar nyeregmű kölcsön sorsjegy 166.50. Kassa-oderbergi vasúti részvény 350.—, Magyar kereskedelmi bank 2558 — Magyar cukoripar

Bécs, december 14. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/2%-os papírjáradék 98.35. 4%-os osztr. aranyjáradék 118.40. 1860-iki sorsjegy 135.—, Osztrák hitelsorsjegy 400.50. Angol-osztrák bank 271.—, Bécsi bankgyűléslet 465.—, Osztrák-magyar bank 1691. Déli vasút 110.50. Dunagőzhajrási részvény 752.—, Dohányrészvény 296.—, Gászárj és királyi arany 11.37. Német bankváltók 117.65. 4 2/2%-os ezüst járadék 98.10. Osztrák koronajáradék 93.50. 1864-iki sorsjegy 197.—, Osztrák hitelintézeti részvény 672.75. Unionbank 548.—, Osztrák Länderbank 408.50. Osztrák-magyar államvasút 664.25. Elbavölgyi vasút 409.—, Alpeisi bányarészvény 443.—, 20 frank arany 19.16. Londoni váltóár 240.25. Bécsi Tramway Lít B. 245.—, Bécsi Tramway Lít A. 252.75. Lipót kőbő 377.—, Az irányzat szilárdult.

Bécs, december 14. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 644.50. Magyar hitelrészvény 679.—, Angol-Osztrák bank 271.50. Bécsi bankgyűléslet 465.50. Union bank 548.50. Länderbank 409.—, Osztrák-magyar államvasút részvény 664.50. Lombard 110.—, Elbavölgyi vasút 480.—, Északnyugati vasút részvény 458.—, Dohányrészvény 296.75. Rimanurányi vasúti 487.—, Alpeisi bányarészvény 443.50. Májusi járadék 98.35. Magyar koronajáradék 92.07. Török sorsjegyek 107.50. Német birodalmi márká 117.70. Napoleon d'or 19.15.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, december 14. (Tőzsdés tudósítás.) A forgalom tartós kedveltség mellett nagyon vontatottan bonyolódott le. Helyi értékek gyöngyöslőre hajlottak, különösen a bányarészek hanyatlottak. A spekuláció ugyanis kedvezőtlenül ítéli meg a szénszindikátusnak a novemberi nagy termelésről szóló jelentését; mert a nagy termelés a vasiparnak a konjunkturák hanyatlása miatt kisebbedett szükségletével szemben árnyalattal vonhat maga után és ez által csökkentheti az üzlet jövedelmességét. Járadékok és vasutak tartottak. Svájci és amerikai vasutak kiamadtak. Később a helyi értékek emelkedtek. Magánleszámlítási kamatláb 4 1/2% szárazlak.

Berlin, december 14. (Zárlat.) 4 2/2%-os papírjáradék —, 4%-os osztrák aranyjáradék 100.40. Elbavölgyi vasút —, Magyar koronajáradék 92.80. Osztrák-magyar államvasút 142.25. Kassa-oderbergi vasút —, Bécsi váltóár 84.80. Magyar vasúti beruházási kölcsön 101.10. Alpeisi bányarészvény —, Disconto-Commandit 177.40. Általános villamossági Edison 199.10. Gelsenkirchen 138.10. Laura-kohó 200.—, 4 2/2%-os ezüstjáradék 98.—, 4%-os magyar aranyjáradék 98.25. Osztrák hitelrészvény 211.75. Déli vasút 26.—, Károly Lajos vasút —, Orosz bankjegyek 216.55. 4%-os uj orosz kölcsön 96.50. Török dohányrészvény —, Olasz járadék 95.25. Magyar hitelbank —, Dynamit Trust 150.50. Harpeni 174.25. Az irányzat szilárd.

Hamburg, december 14. (Zárlat.) 4 2/2%-os ezüstjáradék 97.75. 1880. sorsjegy 135.50. Déli vasút 26.—, 4%-os osztrák aranyjáradék 100.—, Osztrák hitelrészvény 211.75. Osztrák-magyar államvasút 142.—, Olasz járadék 95.—, 4%-os magyar aranyjáradék 98.05. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, december 14. (Zárlat.) 4 2/2%-os papírjáradék 98.30. 4%-os osztrák aranyjáradék 100.15. Magyar koronajáradék 92.90. Osztrák-magyar bank 121.60. Déli vasút 26.—, Elbavölgyi vasút —, Londoni váltóár 208.8.—, Bécsi bankgyűléslet 117.50. Villamos részvény 129.—, 3%-os magyar aranykölcsön —, 4 2/2%-os ezüstjáradék 98.—, 4%-os magyar aranyjáradék 97.90. Osztrák hitelrészvény —, Osztrák-magyar államvasút 142.—, Északnyugati vasút —, Bécsi váltóár 84.91. Párisi váltóár 812.5. Unionbank —, Alpeisi bányarészvény 220.—, Az irányzat csendes.

Páris, december 14. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasút —, 4%-os osztrák aranyjáradék 99.75. Osztrák Länderbank —, 3%-os francia járadék 102.—, Ottomanbank 540.—, 3 1/2%-os francia járadék 102.85. Alpeisi bányarészvény —, Déli vasút —, 4%-os magyar aranyjáradék 100.75. Párisi bankrészvény 1062. Olasz járadék 95.75. Francia törleszt. járadék 100.75. Osztrák földhitelezési részvény —, Török dohányrészvény 318.—, Az irányzat szilárd.

Berlin, december 14. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4%-os magyar aranyjáradék 98.64. Magyar koronajáradék 92.75. Osztrák hitelrészvény 202.—, Osztrák-magyar államvasút 141.60. Déli vasút 25.90. Északnyugati vasút —, Elbavölgyi vasút —, Orosz bankjegy készpénz 216.55. Buschtienhradi —, Orosz bankjegy —, (Ultimeo) Lombard —.

Frankfurt, december 14. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Árfolyamok január. Esti forgalom. Osztrák hitelrészvény 211.60. Osztrák-magyar államvasút —, Déli vasút 28.—, Osztrák aranyjáradék —, Olasz járadék —, Laura-kohó 200.50. Harpeni —, Discont 175.90. Alpeisi —, Bécsi bankgyűléslet —, Az irányzat szilárd.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

December 14. A sertésüzlet irányzata csendes.

A) Hízott sertések ára: I. A) Magyar elsőrendű: Óreg nehéz (párónként 400 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Óreg közép (párónként 300-340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Fialat nehéz (párónként 320 kilogramm felüli súlyban) 98-98 — fillérig. Fialat közép (párónként 251-320 kilogramm terjedő súlyban) 96-97 — fillérig. Fialat könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súlyban) 95-96 — fillérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (párónként 280 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közép (párónként 240-260 kilogramm súlyban) — fillérig. Könnyű (párónként 260 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — III. Romániai: Nehéz (párónként 300 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közép (párónként 250-320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (párónként 340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (párónként 260 kilogramm felüli súlyban) 90-92 — fillérig. Közép (párónként 240-260 kilogramm terjedő súlyban) 88-88 — fillérig. Könnyű (párónként 240 kilogramm terjedő súlyban) 82 — 84 fillérig.

Sertésleltésszám 1900. december 12. napján volt készlet 37.877 darab. — 1900. december 13. napján felhajtott 306 darab. 1900. december 13. napján elszállított 507 darab. 1900. december 14. napjára maradt készletben 37.676 darab.

TÁJÉKOZTATÓ.

Első Magyar gazdasági gépgyár
RÉSZVÉNYTÁRSULAT
BUDAPESTEN,
KÜLSŐ VÁCI-UT 7. SZÁM.

Gőzséplőkészletek

2 1/2, 3 1/2, 4, 4 1/2, 6, 8, 10, 12 lóerjűek.

Magánjárók
(utli mozdonyok.)

Kérjük minden szakbavagó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készseg-
adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Árjegyzék kívánatra díjmentesen küldetük.

Kivonat a hivatalos lapból.

— December 14. —

Anyakönyvi kimutatások. A belügyminiszter Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében a borosjenői kerületbe Zambelly Béla h. jegyző, a dunabogdányi. Novarra József jegyző, a pilisszentlőrinc Fábán Géza körjegyző, a dusnokiba Grózer Imre másodjelölt anyakönyvezetők, továbbá a dusnokiba Halmi Nagy Ferenc községi irnok, a győrömbi Zeming József segédjegyző, a páhba Schumrath Nándor községi irnok, a jénöbba Havas Lajos jegyzőgyakornok, a csobánkiba Kupa Antal községbíró anyakönyvezető helyettesek; — Udvarhely vármegyében az alsóisményfalvi kerületbe Szász Ferenc állami iskolai tanító anyakönyvezető, az erdei anyakönyvi kerületbe Fritsh János erdei lakot anyakönyvezető helyettes; — Csk vármegyében a cskiménási kerületbe anyakönyvezető Zöld Antal segédjegyző; — Sáros vármegyében, a tereyi kerületbe Schütz Emil körjegyző anyakönyvezető, a bethársádkerületbe Tomek György segédjegyző és a zborói kerületbe Praeszenszky Géza segédjegyző anyakönyvezető helyettesek; — Sopron vármegyében az utjeleki kerületbe Galambos Ferenc állami

népiszkolai igazgató anyakönyvvezető, a faradiba Borsits Sándor jegyzőt, a nagyhódányiba Zaunfuchs József segédjegyzőt, a rábapordányiba pedig Nemes József segédjegyzőt anyakönyvvezető helyettesekké; — Hajdu vármegyében a nádudvari kerületbe Nagy Albert községi főbíró anyakönyvvezető helyettesé; — Fogaras vármegyében a vajda-récei kerületben Pruna Sofron községi iskolai tanítót anyakönyvvezető helyettesé; — Esztergom vármegyében a kéméndi kerületbe Linter János helyettes segédjegyzőt anyakönyvvezető helyettesé; — Szeben vármegyében a felső-piani kerületbe Popovits Simon okleveles jegyzőt, a kelneki kerületbe Salmen Mihály ág. ev. néptanítót s végül a galisi kerületbe Mariu Procep jegyzőgyakornokot anyakönyvvezető helyettesekké nevezte ki és őket Schumitwasz Nándor, Havas Lajos, Kupka Antal, Salmen Mihály és Marin Procep kivételével a házassági anyakönyv vezetésével és a házasságkötésnél való közreműködésével is megbízta.

Pályázatok. Albírói állás a szolnoki kir. járásbírósnál 2 hét alatt. Szolnoki kir. törvényszék. — Telekönnyi átalakító díjnoki állás a szerdahelyi kir. járásbírósnál 2 hét alatt. Nagyszébeni kir. törvényszék. — Alügyési állás a kolozsvári kir. ügyészségnél 2 hét alatt. — Aljegyzői állás a szabadkai kir. törvényszéknél 2 hét alatt. — Aljegyzői állás a satoraljai helyi kir. törvényszéknél 2 hét alatt. — Gyakornoki állás a nagy-szent-miklósi magy. kir. adóhivatalnál 2 hét alatt. Nagybecskerek magy. kir. pénzügyigazgatóság. — Postamesteri állás Doboruzskán, december 28. Kassai posta- és távri-igazgatóság. — Aljegyzői állás a zalaegerszegi törvényszéknél, két hét. — Aljegyzői állás a tordai törvényszéknél, 2 hét. — Albírói állás az újbányai járásbírósnál, 2 hét. Aranyosmóthi kir. törvényszék. — Telekönnyi átalakító díjnoki állás a szászrégeni kir. járásbírósnál, 2 hét. Marosvásárhelyi törvényszék. — Adótszti állás a rimaszombati adóhiva-

talnál, 14 nap. Rimaszombati pénzügyigazgatóság. — Adótszti állás a gyulafehérvári adóhivatalnál, 14 nap. Nagyenyedi pénzügyigazgatóság. — Díjtalan gyakornoki állás a szegedi adóhivatalnál, 14 nap alatt. Szegedi pénzügyigazgatóságnál. — Albírói állás a zombori járásbírósnál, 2 hét. Zombori törvényszék. — Hivatalszolgái állás a galantai járásbírósnál, 2 hét. Pozsonyi törvényszék. — Hadseregszolgái állás a bécsi cs. és kir. katonai állatgyógyintézetnél, 1901. január 15. Cs. és kir. közös hadügyminisztérium. — Albírói állás a módosi járásbírósnál, 2 hét. Nagybecskerek törvényszék. — Adótszti állás a kolozsvári adóhivatalnál, 14 nap. Kolozsvári pénzügyigazgatóság. — Fogalmazógyakornoki állás a központi díj- és illetékszabási hivatalnál Budapesten, 2 hét. — Albírói állás a zstbói járásbírósnál, 2 hét. Zilahai törvényszék. — Irnoki állás a muraszombati járásbírósnál, 4 hét. Szombat-helyi törvényszék.

Időjelzés.

— *Az Országos Meteorologiai Intézet hivatalos jelentése.* —
Budapest, december 14.

Európa déli felét a maximum, északi felét pedig nagy-kiterjedésű depresszió borítja. Az idő európaszerte borús és ködös, a maximumban csak elveto, a depressziós területe felé mind sűrűbben csapadékos.

A hőmérséklet nyugatról emelkedett. Nálunk az idő ködös, borús, de csak elveto felé csapadékos. A hőmérséklet a fagyponthoz közel van. *Küldetés:* Lényeges változás nem várható.

Viz állás.

Dec. 13.	Dec. 14.	Dec. 13.	Dec. 14.
Schärding	0,50 0,06	Tisza	M-Siget 0,25 0,30
Paesau	3,48 2,38		Telekháza 0,10 0,09
Lina	0,60 0,59		V-Namény 1,04 0,02
Bécs	0,74 0,04		Tokaj 2,25 1,92
Pozsony	3,48 2,34		Tisza-Fürdő 2,88 2,74
Komárom	3,74 3,23		Szolnok 2,07 2,68
Budapest	3,70 3,10		Csongrád 2,27 2,33
Paks	2,75 2,99		Szeged 2,29 2,83
Moldas	2,94 4,15		Török-Bocsa 1,45 1,57
Gombos	2,74 3,84		Titel 2,45 2,68
Ujvidék	1,87 2,87		Óndova Bártfa 0,45 0,43
Pancsova	2,75 3,06		Topolya Hoór 0,93 0,92
Orsova	3,16 3,10		Bodrog Zemplén 2,19 2,35
Magyarfalva	2,25 2,28		Sajó Zsolca 2,26 2,39
Váca	0,76 0,74		Hornád N-Németh 0,34 0,68
Trencsén	0,73 0,78		Berettyó Margita 0,78 0,13
Eszter	1,14 0,89		B-Tifalva 0,45 0,26
Sz-Gothárd	0,91 0,44		Kőrös Csusza 0,00 0,80
Sárvár	0,38 0,26		N-Várad 0,66 0,62
Győr	3,01 2,92		Belényes 0,48 0,34
Péttan	0,00 0,59		Temkő 0,38 0,00
Zákány	0,82 0,28		Gurabony 0,00 0,38
Bárcs	0,07 0,01		Borojenő 0,68 0,94
Eszék	1,28 1,24		Békecs 1,26 0,60
M-Szordah	0,45 0,69		Gyoma 1,18 1,44
Zágráb	0,82 0,76		Gy-Pedervár 0,22 0,66
Eszék	3,45 2,19		Branyicska 0,00 0,12
Szabolcs	1,16 0,86		Bobrova 0,00 0,00
Mitrovica	5,68 4,08		Arad 0,66 0,82
Décs	0,20 0,65		Makó 0,01 0,02
N-Majány	4,45 1,66		K-Kostály 0,06 0,42
Latorca	0,16 0,12		Kiszót 0,82 0,77
Laborca	0,20 0,20		Temesvár 0,00 0,29
Ungvár	0,80 0,48		Becskerek 0,18 0,16

Ifj. Porfi E.

kávéüzlete és-kávé nagy-pörköldéje,

„Grevenbroich“-rendszerű,

szombaton, december hó 15-én

megnyílik

Budapest, IV., Kigyó-utca 5. sz.

Hölgyeknek

ajánljuk megrendelésre az „Illat és szépítő szerek készítése“ című könyvet.

Magában foglalja az összes divatos illat- és szépítőszer, illatolajok, hajfestők, illatos mosóvízek, szepítő- és májfolt elleni kenőcsök stb. stb. készítésének leírását.

Ára 1 korona 20 fillér.

Megrendelhető a „Budapesti Napló“ kiadóhivatalában.

Magyar kir. államvasutak. **Hirdetmény.**

A magyar kir. államvasutak igazgatósága nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a zágrábi műhelytérpen létesítendő esztergomi műhely építéséhez szükséges vasszerkezeti munkák szállítására és szerelésére.

A tervek és költségvetés, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek Budapesten, a magyar királyi államvasutak igazgatóság magasséptényi ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám IV-ik em. 17. ajtó szám) és Zágrábban az üzletvezetésig pályafenntartási osztályában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok legkésőbb 1900. évi december hó 28-án, déli 12 óráig nyújtandók be alulírott igazgatóság építési és pályafenntartási főosztályánál (Teréz-körút 56. szám II. em. 10. ajtó).

Az ajánlatok egyszerűek, az ajánlatok mellékletei pedig ivenként 30 filléres bélyeggel ellátva, lepecsételve és következő felirattal nyújtandók be: „Ajánlat a zágrábi esztergomi műhely vasszerkezeti munkáira.“

Csak az összes munkákra tett ajánlatok foglalkoznak figyelembe vételni.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1900. évi december hó 27-én, déli 12 óráig 1500 korona, azaz egyezeröttszáz korona bánatpénz teendő le a magyar kir. államvasutak főpénztárában (Andrássy-út 75. szám földszint) akár készpénzben, akár állami letételekre alkalmas értékpapirokban. A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlatához nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számítottak, de névből nem felül számításba nem vétendők.

Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául.

Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térítvevényvel adandók fel.

Budapesten, 1900. évi december hóban.

Az igazgatóság. (Utánnyomás nem díjazt.)

Ügyvédi irodámban

azonnali alkalmazást talál németül jól tudó gyakorlott jelölt 120-130 kor. és egy írnok 80-90 kor. havi fizetessel.

Pályázók személyes viszonyai is kimertően közlendők.

Dr. Oesterreicher Béla

Neziseren, Mosonmegye.

Ajándék

Karácsony és Újévre.

Étkészlet	6 személyre	26 drb	6 frtól	10 frtig
	8	42	15	75
Kávékészlet	8	15	375	18
Teakészlet	8	15	4	20
Mocakészlet	8	15	4	20
Mosdókészlet	4-50, 5-	6-	6,50, 7,50, 9-	
	10-, 12-, 15-,	20-	forintig.	
Üvegkészlet	6 személyre	39 drb	6,50, 7,50, 8,50,	
	9-, 10-, 18-,	24-	frtig, asztali ebédő, szalon- és hálószobalampák.	

Glaser Lipót IV., Egyetem-utca II. sz.
(gr. Károlyi palotával szemben.)

DÓCZI LAJOS

A modern magyar irodalom díszes, a **Csók, Széchy Mária, Utolsó szerelem és a magyar Faust-fordítás** pályakoszerus költőjének **összes munkái**

megjelennek első végleges kiadásban.

A magyar irodalom kínos történetét nem gratapította értékesebb és szebb mű, mint az **első végleges Dóczy**. Kiadása klasszikus kiadása avatta és drágábbá teszi a művet a legújabb díszkötvevényekkel is. Betteje külön és csodra készült modern masszív antik betű, a melynek nyomását finom velin-papíron gyönyörűsége olvasni.

A végleges kiadásból megjelentek:

- I. kötet. **Csók. Vigjáték.** — Fűzve 4 korona. Kötve 7 korona.
- II. kötet. **Goethe: Faust.** Fűzve 6 korona. Kötve 9 korona.
- III. kötet. **Széchy Mária.** Törzselmi színmű. — Fűzve 5 korona. Kötve 8 korona.

Egyidejűleg e három kötettel megrendelhető pompás díszkötésben: **Utolsó szerelem.** Történeti vigjáték. Kötve 6 kor. 40 fill. — **Vegyes prózák.** Törzselmi színmű. Kötve 6 kor. — **Beszédek és vázlatok.** Két köt. Kötve 12 kor. 40 fill. — **Köztömenyek.** Kötve 6 kor. 40 fill.

Megren: **WODIANER F. ÉS FIAI (LAMPEL ROBERT)** st. és kir. udv. könyvkereskedésben —
BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 21. SZ.

Vegyünk karácsonyi ajándékot és mit?

Vegyünk **FLASNER LAJOS** acélláru-üzletében **József-körút 17. szám.**

A hol legjobb minőségű beretvácskéletek, mindenféle ollók, zsebkés, evészközök és konyhakések, és választékban kaphatók. Ugy hazai, valamint a legjobb idegen gyártmányok.

Köszörszöcsök és javítások villanyerővel berendezett **műköszörszobák** gyorsan és jutányosan eszközöztetnek.

Fóaruda 48. Brixton-Road, London, SW.

Thierry A. gyógyszerész

emésztőszere (Digestiv)

valódi angol általános étel- és emésztési pora, mindennemű és fajtaján gyomorbetegségeknél, hatásközlésben föltűnő hatással. Előgyógyoztatja és az emésztést előmozdítja. Minden alkalattal a széklet alárásával kell elveto lennie. Egy skatulyájá 3 korona előleges utóványozása mellett háromszoros kúrával.

Thierry A. gyógyszerész balzsam-gyára Pregradan, Rohitsch-Sauerbrunn mellett.

Továbbá kapható **TÖRÖK JOZSEF** gyógyszerterábiában, Budapesten.

BUTOR részletfizetésre!

Állami és város tisztviselők, katonatisztek, egyházférdek, valamint más hitelképes egyének kedvező **szertési feltételek** mellett kapnak **szilárd gyártmányú asztalos- és kárpított buterokat.**

Dósa Kálmán Bpest, Erzsébet-út 13. sz. Saa-utca sarok, I. em.

Az igazgatóság 25 kor. letelepítési költségek ellenében havi 1000 forinttal kezdve 1000 forinttal végig tartó költségekkel.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szombat, 1900. december hó 15-én.

Pollinai Bianchi Bianka mint vendég.

Először;

Hoffmann meséi.

Fantasztikus opera 3 felvonásban, egy elő- és utó-játékkal. Zenéjét szerz. Offenbach Jakab. Szövegét írta Barbier Gyula. Fordította dr. Váradi Antal, Fái J. Béla és dr. Radó Antal.

Személyek:

Olympia	Bianchi	Koppéliusz	Takács
Giulietta	Dappertutto	Miracle	Mihályi
Antonia	Gábor	Szemil	Dalnoki
Miklós	Hegedűs	Cochenille	Kiss B.
Spalanzani	Várady	Pittichinaccio	Berts
Crespel	Ney B.	Ferenc	
Luther	Strósz	Nathanel	
Hermann	Kertész	Az anya hangja	
Hoffmann			

Kezdeté 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1900. december hó 15-én.

Másodszer:

Troilus és Kresszida.

Színmű 5 felvonásban. Irta Shakespeare. Fordította: Fábián István. Színe alkalmazta: Beöthy László.

Személyek:

Priamus	Szigeti	Menelaus	Gabányi
Hector	Császár	Heléna	Hegyesi
Troilus	Bereg	Achilles	Szacavay
Páris	Horváth	Ajax	Hetényi
Cassandra	Fái Sz.	Ulysses	Iványi
Andromache	Hettyey	Diomedes	Mirályfi
Aeneas	Gyenes	Patroklus	Pálffy
Calphas	Egressy	Thersites	Vizvári
Kresszida	Márkus	Alexander	Náday B.
Pandarus	Ujházi	Troilus	Paulay
Agamemnon	Beresényi		

Kezdeté 7 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szombat, 1900. december hó 15-én.

New-York szépe.

Operette 2 felvonásban, 6 képben. Irta Hugh Morton. Fordította Salgó Ernő és Makai Emil. Zenéjét szerzte Gustavo Kerker.

Személyek:

Fronson	Sziklai	Cora	Dóry
Harry	Ráthonyi	Kenneth	Giróth
Kurt	Füredi	Blinky	Palásthy
Sniffins	Mátrai	Pifi	Leleófsky
Twiddles	Beöthy	Gray	Inkey

Kezdeté 7 1/2 órakor.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedésében Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrassy-ut 42. sz. a., valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Szombat, 1900. december hó 15-én.

A feleségem nem sikkes.

Vígjáték 3 felvonásban. Írták Busnach és Debrit. Fordította Góth Sándor.

Személyek:

Chaponet	Hegedűs	Saturnia	Szerémy
De Prefol	Góth	Beaucresson	Gyöngyi
Barbotin	Balassa	Alexis	Bárdi
Chaponet Raoul	Tapolczai	Nanine	Haraszthy
Gabriella	Csillag T.	Montezuma	Pécsi
Eulalia	Nikó L.	Guadalquivir	Berzötei

Kezdeté 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szombat, 1900. december hó 15-én.

San-Toy.

Kínai daljáték 3 felvonásban. Írták Edward Morton, Harry Greenbank és Adrian Ross. Fordították Fái J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.

Személyek:

George Preston	Tollagi	Jung-Si	Rózsa G.
Poppy, leánya	Bárdi G.	Mi-Kui	Tallian
Bobbie, fia	Raskó	Szin	Nyiri C.
Dudley	Fedák	Pin-Szing	Vasvári
Yen-Ho	Németh	Szi-Kiang	Szécsi
San-Toy	Küry	Hu-Ju	Kaposi
Cau-Li	Kovács	Kínai eszázár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szerdahelyi

Kezdeté 7 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Szombat, 1900. december hó 15-én.

A XIX. század.

Előadás 3 felvonásban, egy előjátékkal. Irta Pekár Gyula.

Kezdeté 7 1/2 órakor.

VÁRSZÍNHÁZ.

Szombat, 1900. december hó 15-én.

A nőuralom.

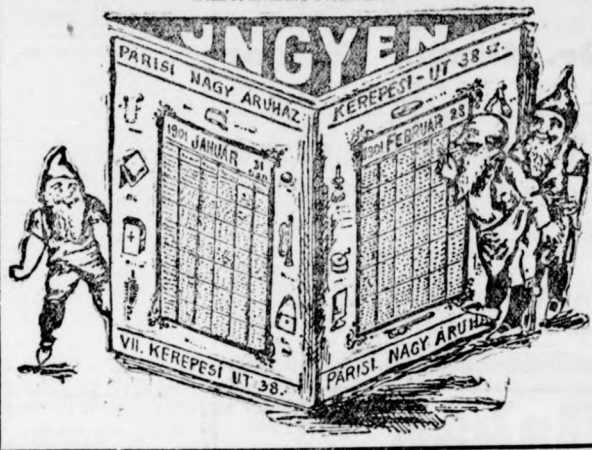
Vígjáték 3 felvonásban. Irta Szigligeti Ede.

Személyek:

Szirtfoki	Rózsa	Gerő
Ilona neje	Alsógi	Regeinó
Somkuti	Náday	Kondori

Kezdeté 7 órakor.

Az 1901. évi teljes naptárral ellátott épp most megjelent képes nagy árjegyzék a közkezdelt egy és két koronás árusztályról, ugyancsak az összes árucikkekéről kívántra bérmentve és

Putzer György pince-éttermeiben Deák-tér.

Ma és minden este Rózsa Bandi és Sággy Pista zenekarokkal hangversenyeznek. Kétféle konyha, tiszta borok. — Tisztelettel Putzer György vendéglős.

Nyitva éjjel 3 óráig. A legjobb magyar konyha Nyitva éjjel 3 óráig.

az Erdélyi Minta vendéglőben, VI. Dalszínház-utca 8. (az Operaház mellett).

Legelőszertűbb karácsonyi ajándék

BERÁTS és GALAMB

cégnél

BUDAPEST, V., Deák Ferenc-utca 10.

Női ruhakelmék, barcetek, kreton-batist és brillantinok, ugyancsak téli nagykendők december hó végéig igen előnyös árak mellett adtnak el.

Legelőszertűbb karácsonyi ajándék.

Karácsonyi ajándéknak legelőszertűbb egy INTONA családi hangszer.

E közkezdelt hangszeren el lehet látni a legszertűbb és legújabb magyar vagy más tetszős szerinti nótát korlátlan számban minden zeneművel együtt.

Ára 10 forint. Nagyobb alaku 12 forint. A kórák drága (többől 30 krajcár).

STERNBERG ARMIN és TESTVÉRE os. és kir. udv. hangszergyár. Általános hangszerfraktár és KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS Kerepesi-út 36. szám.

Zongora-termék: Kossuth Lajos-utca 22. sz. (Károly-kört sarkon), Zenepalota. Illusztrált árjegyzék ingyen kapható csak meg kell nevezni, hogy miféle hangszerrel kívánjuk az árjegyzék.

Schiller

• • Frigyes

• színművei •

Fordította: Tomor Ferenc.

Egy-egy kötet ára 1 kor.

I. Wallenstein táborna. A Piccolominak.

II. Wallenstein halála.

III. Az orléanski.

IV. Stuart Mária.

A messzina menyasszony.

Fordította Váradi Antal.

(M. K. 43. sz.) 30 fill.

Tell Vilmos. Fordította:

Tomor F. I kor. 60 fill.

Megrendelhető a

„Budapesti Napló“ ki-

adóhivatalában,

VIII., József-kört 18. sz.

Figyelem!

Ajánok

harcz

kanárikat

nappali és éjjeli ételek,

melyek kitűnők mely

hosszasban, duzzogó, szor-

ván, pasztilla, favola és szip-

ecskében, drága 6, 7, 8, 10,

12 és 16 korona. A legna-

gyobb higiénen is szállítok

mindentel vagy az összeg

előre való beklendésével az

én vizikóma, jótállással ér-

tektre néve és egészé-

ses megköszönt. 10 nap

próbálat, esztig kicserélés,

vagy az összeg visszazol-

gáltatása minden levonás

nélkül.

Kézbead utatás mellkel-

tek. Buzina A. kanári

tenyésztő és kivitel őzet,

Linz a Dana mellett.

Második bővített kiadás-

ban, csinos kiállításban

és tetszős alakban

MIRJAM.

Irta: Dr. Kiss Arnold,

veszprémi főrabbi. Remek

nyelvzetel nők számára

írott magyar nyelvű zsidó

imádságos könyv. Ára:

Vászonkötésben 2 ftr 50

kr. Bőrötésben 3 ftr 50

kr. Csontutánzatú díszes kö-

tés 5 ftr. Legfinomabb

bőrötés 6 ftr. Kapható:

a „Budapesti Napló“ ki-

adóhivatalában József-

kört 18.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

Pénztáryitás 7-kor.

Az előadás kezdete 8-kor.

FREGOLI!!

vendégjátékának hatásos sikere.

Ma:

„A becsület.“

Színpadon szerkesztett újság.

Fregoli-nyomda: 9 személy. Előadja:

Fregoli Lipót ur.

Személyek:

Az igazgató ... Bani Henry

Képviselőjeit ...

A spanyol nő ...

Egy festő ...

Olasz operaénekeső ...

A férj ...

A feleség ...

A szerető ...

A művezető ...

Történik az újságigazgató irodájában.

A földszinti ülőhelyek helyárai:

1—8. sorig ... ftr 2.50 | 9—18 sorig ... ftr 1.80

Jegyek ezen igen érdekes vendégjátékokhoz kaphat-

ók a Mulató nappali pénztáryánál 9—1 óráig és dél-

után 3-tól és este a pénztáryánál, ugyint Weiss A.

nagyüzede Károly-kört 26., tüzede Andrassy-ut 38.

és 26. szám alatt egész napon át.

Holnap vasárnap, d. u. 1/2 4-kor:

Fregoli vendégjátéka

egész új műsorral, mérsékelt helyárak

mellett.

FOLIES CAPRICE.

Ma:

Die Erbschleicher.

Előzőleg:

Üsd vissza!

Cigányzene a pompásan berendezett

télikertben.

Gróf Andrassy Géza

parnói uradalmi tejgazdasága

Tussa-Ujfalú, u. p. Parnó, Zemplénm.

szállít postán bérmentve utánvétellel

Legfinomabb magyar

ementháli sajtot

5 kgr. 9 korona 50 fillér.

Legfinomabb pergetett

VIRÁGMÉZ

5 kilogrammos pléhdobozban 7 kor.

Magyar különlegesség

karácsonyra

a legalkalmasabb és legjobb sütemény a

Doboskenyér.

Dobos C. József, Keesketéti-u. 8.

SZABÓ JENŐ

lehérnemű-gyára,

angol, francia uri divat és kalap raktár

Budapest, V., Marokkói-utca 1.

Legjobb szabásban kezeség mellett készít

Schroll-féle sifonból férfi kelengyét.

Ezenkívül más raktártartok: legújabb divatú

nyakkendők, kötött és bőrkésztyűk, Dr.

Jäger tanár-féle gyapjú alsóruházat.

Vászon és batist zsebkendők, férfi- és női

esőköpenyek, vízhatlan szövetből. Seljém

esernyők. Vidéki megrendelések utánvétellel

mellett, meg nem felelő árú készségeket visszavétel-

nek. Kívánatra árjegyzékkel szolgálunk.

1 koronától 10 koronáig
alkalmas és célszerű
ajándéktárgyakat
uri, női divat és fehérművekben
ajánl
LUSTIG EDE,
Kerepesi-út 2. szám.
Minden cikk a szabott árral
ellátva kirakatban látható.

Legszébb Legjobb Legolcsóbb
PAP PAP PAP

GICHNER JÁNOS
paplan, matricá, és kárpitoknál gyáros, szőnyeg, függöny, va-
butor stb. nagy rakatára.
Budapest, VII. Erzsébet-kört 20.
Arjegyzekek kívánatra ingyen és bérmentve küldők. Vidéki meg-
rendelések pontosan eszközöltetnek, nem telés árak kisereltetnek,
vagy a pénz visszatart.

Kataphorese.
Uj gyógmód!
Félszülhetetlen gyógyhatású ideg-, nem-, bő-
vérbetegségek és gyengeségi állapotok
impotentia eyokere gyógyítására. Tapasztalt
radikális és gyors eredmények fojtanak
horonarium teljes gyógszerük után fészethető
Előrendű intézet mintaszertű gyógszermivel.
Budapest, Teréz-kört 44. I. em.
Dr. Mitzger Tivadar
személyes vezetése alatt nyitva egész nap.
Levelekre díjtalanul válasz.

A nap tüze
sem ragyog fényesebben az Arkanzas gyómant-
utánzatnál. Ezen gyómant-utánzat kizárólag ajour-
foglatban folio nélkül kapható fűbevalók, mell-
tűk, gyűrűk stb. elismert jutányos árak mellett. To-
vábbá nász és alkalmi ajándékok bronz, terra-
kott, bőr és más díszmű udjomságokban,
MAGAZIN ARKANZAS Sterk Izsó
Budapest, Teréz-kört 10. Abbazia kávéház mellett.

Babák
a legkisebbtől a
legnagyobbig,
elsőrendű
minőségben
Kis síró babák 50 kr.

KERTÉSZ JENŐ
árnházában J. kerpesi-ut
Budapest, V. Szentmár-
kört 19.
FRANCIA
alvó szemmel, hosszú, fészülhető hajjal
ctm. 26 28 30 32 34 36 38 42
frt 1.- 1.50 1.75 2.- 2.50 2.75 3.- 3.50
ctm. 46 50 54 58 64 68 72 82
frt 4 5 6 7 8 9 12 14

FRANCIA
Rembrandt, gondórhaju
ctm. 28 32 36 38 42 46 50
frt 1.50 1.75 2.- 1.50 1.75 2.- 2.50
ctm. 54 58 64 68 72 82
frt 3.- 3.50 4.00 6.- 7.- 8.-
alvó szemmel 10 százzalokkal drágábbak
Vidéki megrendelésre szívesen küldünk és a postán átutánvétellel küldetk.

Kávé
követlen Ham-
burgból, 4^{1/2} kiló
bérmentve után-
vétellel vagy előre fizetve, jól-
Allás az Áru Jóságáért.
Santos, külföld. ún. korona 7.95
Arikai macca, gyógsz. . . 8.25
Salsador, zöld . . . 8.70
Ceylon, kékeszöld külő-
leges finom . . . 8.80
Aranykava, sárgás külő-
leges finom . . . 8.20
Gyönyörű, nagy. finom . . . 8.00
Arab macca, legf. arom. . . 13.20
Arjegyzekek vámtarifával ingyen.
Ettlinger & Co., Hamburg.

Küldetmény.
A közbeszólott és fűlő
szállományok a vasuti üzletsze-
lyizet 70. §-a értelmében nyil-
vános árverés útján d. e. 9 órá-
kor az alább felsorolt állományok
teherárúknálkánt a követ-
kező napokon kerülnek eladásra,
melyhez a t. közönség szívesen
meghívatik.
Pozsony állományon 1900. de-
cember 17. Veszprém állományon
17. Budapest-őszváros p. u.
18. Debrecen állományon 18. Zár-
ráb állom. 18. Szeged állományon
19. Arad állományon 19. Nagy-
Várad állományon 19. Budapest-
ny. p. u. állományon 20. Győr
állományon 20. Miskolc güm. p.
u. állományon 20. Budapest dírt
p. u. állományon 27. Szatmár-Né-
meti állományon 27. Eszék állomá-
nyon 27. Kolozsvár állományon
28. Kassa állományon 28. Fiume
állományon 28. Jászó állomá-
nyon 28. Vinkovce állományon 6.
Gyulaférvár állományon 12.
Zimony állományon 13. Márma-
ros-Sziget 17.
Budapest, 1900. december.
Az igazgatóság

Férfiak részére:
Az ember és neme, a
nemi szereléről, a nemi él-
vezet vezéről, a szűzesség
gyermekök nemzéséről.
Ára 2 kor.
Elnök az ifjúság nemi
életében és azok hatása a
férfi körben. Ára 2 kor.
A megoldott probléma,
fluk vagy lányok tetszés
szertit való nomzása. Ára 2 kor.
Hogy érvék mag maguk-
kat a siphilitikus ragályozás-
tól. Ára 2 kor.
A fogamzás elhárítása
naka használja és veszélye.
Ára 2 kor.
Ára 1 kor.

Nők részére:
Gyermektelen szerelem
a fogamzás megakadályozásá-
nak módja. Ára 2 kor.
A szűzesség egészség-
tana. Ára 2 kor.
A nemi közlekedéstől
való tartózkodás következmé-
nyéről. Ára 2 kor.
A női betegségek meg-
előzése és gyógyítása. Ára 2 kor.
Amor és Hyem. Utma-
tolt jogyesek és házask szá-
mára. Ára 1 kor.

Rendelések postafordulattal a pénz előleges beküldése mellett
bérmentve, díjazéció mellett küldetnek szét.
ADLER SANDOR
könyvkereskedése, Bpest, váci-kört 38/H.

KÉZIMUNKÁK
hímző-anyagok és hímző-szövetek
rendkívül nagy választékban,
szabott, gyári árakon kaphatók
BÉRCZI D. SANDOR
kőzímunka-gyárpáronán,
Budapest, Király-utca 4. sz.
Képes arjegyzecket 1725 eredeti
kőzímunkákkal kívánatra bér-
mentve küldöm.
Ujdonság! Hímzett selyem leve-
lezőlapok 25 és 35
kr. Point-Lace munkák és az
alkalmi terítés összes anyagok
rendkívül nagy választékban
vannak rakatón.
Mintékei szívesen szolgolók.

KÁVÉ 4^{1/2} kg. Cuba kávé **TEA**
6.93 frtért
és 1^{1/4} kg. Császárkeverék 5.00
1.60 frtért
küld minden más költség nélkül.
Fratelli Deisinger
cég
kávébehozatt üzlete,
FIUME.
ARLAP INGYEN

Butor
kézpénzért vagy
**részlet-
fizetésre**
legolcsóbban
**FUCHS
BÓDOG-nál**
BUDAPEST,
József-kört 26.
Képes arjegyzekek ingyen
és bérmentve.

Keresztény Ruhaszövetkezet
Teréz-kört 46. sz. alatt
megnyitott a minden fáradságot, küzdelmet félre téve, a vezetősé-
g arra törekedik, hogy a lehető legjobb kiszolgálásban részes-
üljön a vásárló tagok.
A szövetkezet áruházában kapható minden cikk, ami
nékülözhetetlen szükségletet képez a ruhakészítéshez. — Kapható
mindenféle férfi-, női- és gyermek-ruccik: paplan, vászon,
szövet stb. stb. Elsőrendű szabást alkalmunk, akit a leg-
nyesebb igényeket is kielégítjük. Kiszáraztatás és részlet-
fizetés mellett szerkesztők be az összes árak. Vásárolni csak
tagnak lehet. Tagul az tekintetik, aki legalább egy üzletért
jogves, melynek 40 koronát felelő értéke vagy egyezsere vagy
10, egyenest követő havi 4 korona részletileg fizetendő.
Minden tag jogosult 10 korona erejéig hiteltelen vásárolni
és kölcsön a hitelzett összeg 10%-át fizetni, elküldtve az üzlet-
rész törzskézzel.
A tagok száma az idő szerint 741, akik összesen 1851
üzletért jogyeszek, melynek értéke részben befizetett.
Támogassuk teljes erőnkkel a „Keresztény Ruhaszövetkezetet“.

Alapított 1887. Alapított 1887.
Állandó nagy butor-kiállítás.
Kizárólag csak magyar műipartermékek, melyeknek a valódiságáért kezeshedünk, ugyszintén saját
készítményű kárpított butorainkat a n. é. butorvásárló közönség b. figyelmébe ajánljuk. Dus vá-
laszték található szilárd és modern stílusú háló-, ebéd-, férfi-szoba és szalon-bérendezésekből,
valamint bármely egyes butorokból, a leggyorsabbtól a legfinomabb kivitelig, minden versenyt
főülmuló olcsó árakon. Kérjük az igen t. közönséget saját érdekében, ezen kedvező alkalom föl-
használását és szükséges butorokait nálunk beszerezni. Hazaifias tisztelettel!
PATYI TESTVÉREK kizárólag csak VIII., Kerepesi-ut 9a.
Pannónia-szálló mellett.
Nagy butor-album 1 korona beküldése mellett levéljegyekben bérmentve.

Nagy karácsonyi vásárt
rendezünk, mely tart december hó végéig, amely időben minden egyes cikk valóságos karácsonyi árak mellett lesz elárusítva u. m.:

Valódi prágai glacé-bőrkeztű, (próbálható) párja . . . 85 kr.

1. Barchendek, valódi szintartó, méterje . . . 16 kr.	11. Lepedő vászon, valódi szépeességi, bőrerős, 150 cm. széles, 1 vég ára . . . 6.10	19. Női corsetek, legjobb sifionból, a legerősebb hölgyeknek is megfelel, drjba. . . 1.20
2. Szövött barchendek, legujabb mintákban, mind szintartó, méterje . . . 21 kr.-től feljebb	12. Vászon lepedő, valódi szépeességi, bőrerős, 200 cm. hosszú, 150 cm. széles, varrás nél- kül, egy darabban, drjba. . . 95 kr.	20. Női nadrag, kitűnő sifionból, dus hímzett fodorról, drjba . . . 95 kr.
3. Angol tenis flanel, legjobb minőség mtr. 19 kr.	13. Damaszt étkész készlet, 1 abroz és 6 asztalkendő, valódi szépeességi, gyönyörű min- táiban, ára . . . 2.75	21. Férfi alsónadrág, bőrerős, cöppertől, min- den nagyságban, drjba . . . 90 kr.
4. Női ruha szövetek, dupla szél e, szép divat- os színekben, méterje . . . 19 kr.	14. Kávék teríték rojtjal 6 személyre, legszebb szintartó mintákban, 1 készlet ára . . . 1.25	22. Selyem atnász paplan, 180 cm. hosszú, 120 cm. széles, egész könnyű fehér vattával bé- lelve, minden színben, drjba . . . 7.50
5. Gyapju szövetek, dupla széles, divatos szí- nekben, méterje . . . 25 kr.	15. Kávék készlet dupla damaszt, ajour sze- gélyivel, legszebb színekben, 1 készlet ára 3.25	23. Atnász cachmir paplan, igen könnyű fehér vattával töltve, 110 cm. széles, 170 cm. hoz- szu, ára . . . 3.25 ennél nagyobb . . . 3.95
6. Női ruha szövet, 120 cm. széles, divatos mintákban, méterje . . . 39 kr.	16. Vászon zebkendő, fehér alap, színes sze- gélyivel, kitűnő minőség, tucatja . . . 1.75	24. Paplanlepedők, az összes paplanokhoz al- kalmass orrás vászonból, egészségesség, leg- tartósabb minőség, drjba. . . 1.75
7. Gyapju flanel, dupla széles, gyönyörű min- táiban, méterje . . . 58 kr.	17. Batizt zebkendő női, ajour szegélyivel, gyönyörű divatos színel, tucatja . . . 1.65	25. Szalon szőnyeg, smyrna utánzat, legszebb eredeti színekben, dus választék, 300 cm. hosszu, 200 cm. széles, drjba . . . 7.50
8. Női posztó, tiszta gyapju 120 cm. széles, leg- ujabb divat színekben, méterje . . . 85 kr.	18. Női chifon ingek, legszebb fagonokban, dusan hímzéssel díszítve, 6 drb összesen drjba 5.-	26. Ágyelők, smyrna utánzat, 150 cm. hosszú, 60 cm. széles . . . 1.05 ennél nagyobb . . . 1.20
9. Rumburgi vászon, valódi 54 rőfös, hímzés minőség, 1 vég . . . 17.50, 19.50 és 21.50		
10. Irlandi vászon, kitűnő minőség, 30 rőfös, 1 vég . . . 5.75		

Csipke- és szövet-függönyökben óriási választék. valóságos karácsonyi árak mellett.

(A volt Hirsch Testv.-féle üzlethelyiség) **FISCHER D. ÉS TÁRSAI** Budapest, IV., váci-utca 26. szám.

Vidéki megrendelésre (utánvét mellett) lelkilemeretesen eszközöltetnek, meg nem felelő árak kőszéggel kisereltetnek.

Minden szó egyszeri beiktatása... Kereslet.

HIRTETÉSEK

A hirdetőkre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Apró hirdetőket... Breuer növények... Engelmann Hérm.

Mis Kigó!... Kereslet.

Csinos leány... Szépiás.

Megbízható... Kereslet.

Minden állással... Kereslet.

Építési rajzoló... Kereslet.

Egy... Kereslet.

Fehérvarróó... Kereslet.

Urassági Inast... Kereslet.

Két csinos... Kereslet.

Fűszer... Kereslet.

Levelezőlapok... Kereslet.

Egy felolvasó... Kereslet.

Keresletik... Kereslet.

Házmesteri... Kereslet.

Egy... Kereslet.

KINÁLAT... Kereslet.

Ruha-varróó... Kereslet.

Külföldi szabóné... Kereslet.

Külföldi házőkötő... Kereslet.

Intelligens... Kereslet.

Egy 40 éves... Kereslet.

Selyem lámpaernyők... eredeti gyári áron.

Ebédkoszt... Új bor.

Egy kütető... Palackbor.

Nevelőnök... Két darab.

Intelligens ír... Bútor.

Egy... Keztyűk, harisnyák.

Csinosan... 10.000 korona.

Fehér-Kereszt... Eladó hordók.

Amerikai jégverem... Csinosan.

Kiadó szoba... Szépen.

Karácsonyra... Új könyv.

Varga Pál... Új könyv.

Talált Történetek... Varga Pál.

ELŐLEGEK... Lukács Vilmos.

Karácsonyi könyvvásár!... Szilágyi Béla.

Kávé és tea... Balogh László.

Balogh László... Képes levelezőlapok.

Képes levelezőlapok... Nagy üzlethelyiség.

Nagy üzlethelyiség... Miskolcon.

Miskolcon... Varga Pál.

Varga Pál... Új könyv.

Új könyv... Talált Történetek.

Talált Történetek... Varga Pál.

A Yost-irógép r. t. (Erzsébet-körút 9-11, New-York palota)

uj magyar és német nyelvi gyorsírásati tanfolyamokat nyit.

Magy. Gyorsíró-Egyesület... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Keresletik... Keresletik.

Az asszony férjét, leány az apját, rokon a rokont figyelmeztetésre alábbi pártalan kedvezményre.

Ma, midőn külön felváltó lehetne nyitni a tömeges baleseteknek, világra szóló az, amit lapunk nyújt előfizetőinek.

„Mindnyájunkat érhet baleset!”

A Budapesti Napló ez vezette arra, hogy minden egyes előfizetőjét

ingyen biztosítja baleset ellen

halál esetén 2000 korona erejű, rokkantság esetén 2000 kor. erejű.

A biztosítás egész költségét a Budapesti Napló kiadóhivatala fedezi.

Mindenki annyit időre van ingyen biztosítva, amennyit időre előfizet.

A biztosított a manheimi biztosító-társaság magyarországi vezérkészsége végzi.

Minden előfizető, régi és új egyaránt, egy mint a következő jogrészvényes biztosítási kötvényt kap:

Manheimi biztosító-társaság Mannheimban.

Magyarországi vezérkészség Budapest, VI., Kemény-utca 10.

Alapító: Nyole millió márká. Erre befizetve: Két millió márká. Tartalék alap: Két millió márká.

A részvényesek változóban a még be nem fizetett részvénytőke fejébe.

Balesetbiztosítási kötvény.

A Manheimi biztosító-társaság biztosít a tulajdoni által, a földalati általános feltételek mellett,

(akóhely) (a név sajátkezőleg beírandó) mint a Budapesti Napló előfizetőjének az elhalálozás esetére: Kétezer korona összeg, a munkaképességnek életfogytiglani elvesztése (teljes rokkantság) esetére: Kétezer korona összeg, vagy a baleset mérvének megfelelő összeg.

A biztosítás csak arra az időre érvényes, melyre az előfizetési díj lefizetett.

A biztosítás kezdődik az előfizetési díj postára adását, vagy kifizetését követő déli 12 órákor és végződik az előfizetés lejártá után való napon déli 12 órákor.

Manheimi biztosító-társaság magyarországi vezérkészség Budapest.

Fényes, igazgató.

Előfizetési árak: egész évre 28 korona (14 frt), félévre 14 korona (7 frt), negyedévre 7 korona (3 frt 50 kr.), egy hónapra 2 kor. 40 hiller (1 frt 20 kr.).